ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة: إيشا درويشيان

1500 Լ.Ո. 7ԵՐԿ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 254 (19823) ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1998 10 ԷՋ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

ԱՆԳԱՐԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- Թուրքիա Շաբաթ օր ըսաւ, որ դժգոհութիւն ներկայացուցած է Բրիտանիոյ արտաքին գործոց նախարար Ռոպին Քուքի կատարած մէկ յայտարարութեան համար:

Քուք անցեալ շաբաթավերջին կատարած պատկերասփռուած հարցազրոյցի մը ընթացքին ըսած էր, որ Թուրքիոյ արեւելեան սահմանագիծը յստակ չէ նոյնիսկ Անգարայի կառավարութեան համար:

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը յայտնեց, որ Բրիտանիայէն բացատրութիւն պահանջուած է Քուքի կատարած յայտարարութեան մասին:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՈՇԵՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒԲԵՐՈՒ ԱՐԲԱՆԵԱԿԱՅԻՆ ՍՓՌՈՒՄԸ ՎԵՐԱՊԱՀԵԼ *ԹԻ. ԷԼ.ԻՆ*

Կառավարութիւնը երկուշաբթի իր հերթական ժողովին որոշեց քաղաքական լուրերու արբանեակային սրփռումը վերապահել պատկերասփիւռի պետական կայանին, եւ չեղեալ համարել քաղաքական յայտագիրներու ուղղակի եւ անուղղակի արբանեակային սփռումի արտօնագիրները: Որոշուեցաւ նաեւ նախարարական յանձնախումբի մը փաստահիւ պատկերասփիւռի եւ ձայնասփիւռի կայաններու ընդհանուր կացութեան ուսումնասիրութիւներ: Յանձնախումբը մինչեւ 2 ամիս պէտք է ներկայացնէ իր տեղեկագիրը:

Ժողովէն ետք, տեղեկատուութեան նախարար Պասկալ Սապրէ յայտարարեց, որ նախագահ Էլիաս Հրաուի վերահաստատած է, թէ բոլոր լիբանանցիները կառչած են ապատութեան ու ժողովրդավարութեան սկզբունքներուն: «Ան միաժամանակ դիտողութիւններ ըրաւ Լիբանանի վարկն ու դերը խեղաթիւրող արբանեակային հաղորդումներուն դէմ», ըսաւ Սապրէ:

Սապրէ ըսաւ, որ ժողովականներուն ներկայացուցած է կարգ մը լրատուական միջոցներու գործելաձեւին ժխտական կողմերը, որոնք վնասներ կրնան պատճառել Լիբանանի կերպոյն չահերուն, արտասահմանի մէջ անոր պատկերին, բարեկամ երկիրներու հետ անոր կապերուն, եւ արտերկրի լիբանանցիներուն հետ յարաբերութիւններուն:

«Խօսք առաւ նաեւ վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի եւ անհրաժեշտ նկատեց, որ լրատուութեան հարցերը լուծուին այնպիսի ձեւով մը, որ կապահովէ երկրին կերպոյն չահերը», նշեց ան:

Կառավարութիւնը նաեւ որոշեց աշխուժացնել լրատուութեան Ազգային խորհուրդի գործունէութիւնը, եւ տեղեկատուութեան նախարարութենէն պահանջեց պատրաստել պայմանագիրք մը, ուր պէտք է ճշդուին արբանեակային սփռումի պայմանները:

Կառավարութիւնը նաեւ կազմեց 11 նախարարներէ բաղկացած յանձնախումբ մը, որուն պարտականութիւն տրուեցաւ ուսումնասիրելու երկրին տեղեկատուական բնագաւառի եւ յատկապէս պատկերասփիւռի եւ ձայնասփիւռի կայաններու ընդհանուր վիճակը, եւ այդ մասին երկու ամիսէն տեղեկագիր մը ներկայացնել կառավարութեան: Յանձնախումբին մաս կը կազմեն նախարարներ Միշէլ Մուր, Պահիճ Թապպարա, Մունէն Տալլուլ, Սլէյման Ֆրենճիէ, Շաուքի Ֆախուրի, Էլիաս Հրպէյքա, Ասատ Հրտան, Մահմուտ Ասու Համտան, Նիքոլա Ֆահրէտչ, Ափրամ Շրհայէ եւ Պասկալ Սապրէ:

Տեղեկատուութեան ծիրէն ներս մնալով, կառավարութիւնը նաեւ վաւերացուց ձայնասփիւռի պետական կայանը նոր սարքերով օժտելու ծրագիրը: Վաւերացուեցաւ նաեւ առողջապահութեան նախարարին առաջարկը՝ 20 տոկոսով կրճատելու նախարարութեան հետ պայմանագրութիւն կնքած հիւանդանոցներու տրամադրած անկողիններուն թիւը: Կառավարութիւնը նաեւ որոշեց Հարաւի խորհուրդէն պահանջել, որ օժանդակ Քֆար Ֆալուսի բնակարաններու վերաշինութեան:

ՀԱՐԱԺԻ՝ ԶՕՐԱՎԻԳ

Հանրօգուտ աշխատանքներու նախարար Ալի Հարաժլի երէկ գօրակցութիւն յայտնեց քաղաքական հարցերու մէնեջմընթ արբանեակային սփռումը արգիլելու կառավարութեան որոշումին: «Ասիկա նախագահ Հրաուի մրն է արգիլելու համար լրատուական միջոցներու կողմէ խանգարումը քաղաքական խաղաղութեան երթին», ըսաւ Հարաժլի: «Այն ապատութիւնը, որուն ծիրէն ներս կ'իյնան հայհոյանքներն ու ցեխարձակումները, ապատութիւն չէ», ըսաւ ան:

ԿԱՅԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ՝ ԴԷՄ

Պատկերասփիւռի եւ ձայնասփիւռի կայաններու ներկայացուցիչները երէկ գումարեցին ժողով մը, ապա հրապարակեցին հաղորդագրութիւն մը, որուն մէջ վերահաստատեցին, թէ ապատօրէն արտայայտելու իրաւունքը Լիբանանի քաղաքական վարչաձեւին հիմերէն է: «Տեղեկատուական աշխատանքը կանոնաւորող օրէնքն է, որ պէտք է յարգուի իշխանութեան կողմէ», ըսաւ հաղորդագրութիւնը՝ գոհունակութիւն յայտնելով սփռումի պայմանագիրք պատրաստելու կառավարական որոշումին համար:

«Քաղաքական յայտագիրներու արբանեակային սփռումի արտօնագիրները չնչելու եւ գայն պատկերասփիւռի պետական կայանին վերապահելու որոշումը կը հակասէ Լիբանանի լրատուութեան բազմակողմանի եւ բազմագոյն նկարագիրին, եւ կը հարուածէ լիբանանեան լրատուութեան դերը», ըսաւ հաղորդագրութիւնը:

ՆԱԵԻ՝ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՍԵՆՏԻՔԱՆ

Խմբագիրներու սենտիքայի նախագահ Մրկէմ Քարամ ըսաւ, որ արտօնագիրները չնչելու կառավարութեան որոշումը չատ վտանգաւոր է: «Կը թուի, թէ ագատութիւններուն դէմ յարգը անցած է ամէն չափ ու սահման, եւ այսօր գործին համար գօրակիչի ենթարկուած են ճնշելու, բնաբեւացնելու եւ կայանաւորելու բոլոր միջոցները», ըսաւ Քարամ եւ աւելցուց. «Գրաւոր լրատուութիւնը մտահոգիչ կը նկատէ որոշումը եւ նախաքայլը իր ագատութիւններու կաչկանդումին՝ անդունդի պատրուակներով չնչելու ամէն ընդդիմութիւն»:

Քարամ նկատել տուաւ, որ «կառավարութեան որոշումը կործանեց լրատուական ագատութեանը մէկ ամբողջը, եւ կանոնք պաշտպանող առաջին պարիսպը»:

ԹՈՒՐՔԵԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ ԱՒԱՐՏԵՑԱՆ

ՄԻՆՉ ՍՈՒՐԻԱ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ, ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ

Ամերիկեան, իսրայէլեան եւ թրքական մարտանաւեր երկու ամբողջացուցին եռակողմանի ռազմափորձեր, որոնք տեղի կ'ունենային Միջերկրականի մէջ, իսրայէլեան Հայֆա քաղաքին մօտ:

Ռազմափորձերը աւելի եւս ամրապնդեցին Միջին Արեւելքի մէջ կշիռ ունեցող երկու երկիրներուն՝ Թուրքիոյ եւ Իսրայէլի միջեւ կոյութիւն ունեցող կապերը:

Ռազմափորձերուն մասնակցող երեք երկիրները երկկ վերստին չեշտեցին, որ ծովային այս փորձերը պատերազմական չեն, եւ թէ ատոնք մարդասիրական բնոյթ ունին: Ուաշինկթըն, Թել Աւիւ եւ Անկարա հերքեցին, որ ռազմափորձերը ուղղուած ըլլան Իրանի դէմ:

Իսրայէլի պաշտպանութեան նախարար Իսհաք Մորտեխայ ռազմափորձերուն ներկայ ըլլալու հրաւէր ուղղեց բոլոր անոնց, որոնք դէմ կին այս աշխատանքին: Մորտեխայ չեշտեց, որ որեւէ երկրի դէմ սպառնալիք չկայ: Ան ըսաւ նաեւ, որ որեւէ երկիր կրնայ մասնակցիլ այս ռազմափորձերուն: Մորտեխայ յոյս յայտնեց, որ ապագային Սուրիա, Յունաստան եւ միջերկրականեան այլ երկիրներ մասնակցին այսպիսի աշխատանքներու:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ

Ձամբորդ ատար նաւեր փրկելու նպատակի համար կազմակերպուած ռազմափորձերուն մասնակցող ամերիկացի պաշտօնատարներ եւս պաշտպանեցին գործողութիւնը՝ հաստատելով, որ որեւէ այլ երկրի մը դէմ ուղղուած չեն անոնք: «Ինլայնըթ Մըրմէյտ» ռազմափորձերը մարդասիրական բնոյթ ունին, յայտարարեց արտաքին գործոց նախարարուհի Մարիան Թուրք կիպրացիներու եւ յոյն կիպրացիներու միջեւ տիարկր վերսկսի», յայտնած է դեսպան՝ աւելցնելով, որ ատկէ ետք ո՛չ միայն Էս-300 տիպի հրթիռներ, այլ նաեւ «կինական բոլոր զրուէիններ կրնան ոչ անհրաժեշտ դառնալ Կիպրոսի համար»:

Թրքական «Միլլիյէթ» օրաթերթը չարաթավերջին գրած է, թէ Մ. Նահանգներու նախագահ Պիլ Քլինթըն վստահեցուցած է վարչապետ Մեսուտ Եըլմազը, թէ հրթիռները Կիպրոս պիտի չփոխադրուին:

(Ռ. Տ. Ն.)

ՌՈՒՍԵԻ-ԹՐՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Անկարայի մէջ Ռուսիոյ դեսպան՝ Վատիմ Քուկնեցով յայտնած է, թէ Ռուսիա կը ծրագրէ Թուրքիոյ խոդովակով բնական կազ ծախել Իսրայէլի:

Դեսպանը ըսած է, թէ ռուսական կազը Իսրայէլ պիտի փոխադրուի Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ կառուցուելիք եւ Սեւ ծովուն տակէն անցնելիք խոդովակի մը միջոցով:

Քուկնեցովի համաձայն, ռուսական բնական կազին հարցը արծարծուած է, երբ Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու Մոսկուա այցելած է, «սակայն, անշուշտ, այս հանգրուանին, կազին գլխաւոր գործածողը Թուրքիան պիտի ըլլայ», չեշտած է ան:

Թուրքիա, որ ներկայիս տարեկան Ռուսիայէն 6 միլիառ խորանարդ մեթր բնական կազ կը գնէ, 16 միլիառ խորանարդ մեթր կազ պիտի գնէ Սեւ ծովուն տակէն անցնելիք խոդովակին ճամբով:

Խօսելով թուրքեւռուսական յարաբերութիւններուն մասին՝ ռուս դեսպան ըսած է, որ վարչապետ Վիքթոր Չեռնոմիրտինի Անկարա այցելութիւնը յատկապէս կարեւոր եղած է անոր տնտեսական եւ քաղաքական արդիւնքներուն պատճառով:

ՔԱՐԻԽՂԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Քուկնեցով յայտնած է, թէ Թուրքիա եւ Ռուսիա պատմական քայլ մը առած են՝ որոշելով գործակցիլ Կասպեան քարիւղի դէպի Արեւմուտք փոխադրութեան հարցով:

«Երկու վարչապետները ուժանիւթի վերաբերեալ բոլոր նիւթերը քննարկեցին», հաւաստած է դեսպան:

Միւս կողմէ, առանց մանրամասնութիւններ տալու, Քուկնեցով ըսած է, թէ Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ գինուորական - արհեստագիտական գործակցութիւնը օրակարգի վրայ է:

«Կ'ուզենք մասնակցիլ Թուրքիոյ բանակին արդիականացման ծրագիրին», յայտնած է ան:

Էս-300 ՀՐԹԻՌՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԸ

Անկամ մը եւս հաստատելով, որ Էս-300 տիպի հրթիռներու Կիպրոս փոխադրութեան պայմանագրութիւնը ի գոյու կը մնայ՝ Քուկնեցով ըսած է, որ կանոնք չորկելու հաւանականութիւն մը գոյութիւն ունի:

ՍՈՒՐԻԱ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՅԱՒԵԼԵԱԼԴԵՐԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶԷ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- *«Սիրիա Թայմզ»* օրաթերթը կարեւորութիւն չտուաւ Իսրայէլի կառավարութեան մէջ ծայր տուած վերջին տագնապին դիտել տալով, որ անիկա դիտումնաւոր կերպով արծարծուած է, աւելի եւս խափանելու համար խաղաղութեան գործընթացը:

Սուրիական օրաթերթը կ'ակնարկէր արտաքին գործոց նախարար Տէյվիտ Լեւիի հրաժարականին: *«Սիրիա Թայմզ»* յայտնեց, որ Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու չ'ուզեր յանձնառու մնալ խաղաղութեան պարտաւորութիւններուն: Օրաթերթը կոչ ուղղեց Միացեալ Նահանգներու նախագահ Պիլ Քլինթըն՝ ճնշում բանեցնելու Նեթանիահուի վրայ եւ չարտօնելու, որ ան արգելակէ խաղաղութեան գործընթացը: *«Սիրիա Թայմզ»* շեշտեց, որ ամերիկեան ծրագիր մը անհրաժեշտ է խաղաղութիւն հաստատելու համար:

Միւս կողմէ, Սուրիոյ փոխ նախագահ Ապտել Հալիմ Խաամտամ Ֆրանսայէն եւ Եւրոպայէն պահանջեց աւելի գործօն դերակատարութիւն ունենալ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացին մէջ:

Խաամտամ եւ արտաքին գործոց նախարար Ֆարուք Շարէի Երեքշաբթի օր Փարիզի մէջ տեսակցութիւն ունեցած էին Ֆրանսայի նախագահ Ժաք Շիրաքի հետ: Անոնք նախագահ Հաֆէզ Ասատի կողմէ նամակ մը յանձնած են Շիրաքի, որ իր կարգին, յայտնած է, թէ Ֆրանսա պատրաստ է կարելի եղած չափով օժանդակելու:

ԱՐՑԱԽԻ ՏԱՐԱԾՔԷՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՆՈՐ ԵՆԹԱՀՈՂ՝ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐՍԿՍԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ Ռ. ՏԷՆՔԹԱՉ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- Թուրք կիպրացի պեկավար Ռաուֆ Տէնքթաչ Չորեքշաբթի օր յայտնեց, թէ հասարակաց նոր ենթահող պէտք է գտնուի կիպրոսի կառավարութեան հետ խզուած բանակցութիւնները վերսկսելու համար: «Հասարակաց ենթահողը գետնի վրայ իրականութիւնն է», ըսաւ ան հարցագրոյցի մը ընթացքին:

Անցեալ ամիս, Տէնքթաչ «մեռած» հռչակած էր Մակի հովանաւորութեամբ բանակցութիւնները, ե. Միութեան կիպրոսը անդամակցութեան բանակցութեանց հրաւիրելու որոշումէն ետք:

«Կ'ուզենք, որ աշխարհ յոյն կիպրական կառավարութեան հետ վարուի այնպէս որ է անիկա՝ յոյն կիպրական հանրապետութիւն մը եւ ոչ՝ ամբողջ կղզիին օրինական ներկայացուցիչը», ըսաւ ան:

ՏԷՅՎԻՏ ԼԵՒԻԷՆ ԿՈՉ՝ Պ. ՆԵԹԱՆԻԱՀՈՒԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Իսրայէլի արտաքին գործոց նախարար Տէյվիտ Լեւի, որ կիրակի օր հրաժարած էր Պենիամին Նեթանիահուի կառավարութենէն, Երեքշաբթի օր պաշտօնապէս հեռացաւ պահլհէն՝ կոչ ուղղելով կառավարութեան, որ թափ տայ պայծառացման բանակցութիւններուն հետ խաղաղութեան հաստատումին:

Նախարարութեան կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած հաւաքի մը ընթացքին, Լեւի ըսաւ, որ Իսրայէլ դիժուար հանգրուանի մը մէջ կը գտնուի: Ան յոյս յայտնեց, որ կառավարութիւնը կարենայ նուազագոյն վնասը պատճառելով դուրս գայ այս հանգրուանէն:

Լեւի հրաժարեցաւ, որովհետեւ համաձայն չէր խաղաղութեան հանդէպ կառավարութեան որդեգրած քաղաքականութեան, ինչպէս նաեւ 1998ի պիւտճէին:

Խօսելով ամերիկացի պատուիրակ Տենիս Ռոսի Միջին Արեւելք այցելութեան մասին՝ Լեւի յոյս յայտնեց, որ ան յաջողի յաւաքխաղաղութեան գործընթացը: Լեւի կոչ ուղղեց նաեւ պաղեստինեան իշխանութեան, որ գործադրութեան դնէ իրմէ պահանջուած բաժինը՝ ճնշելով ծայրայեղական խմբակները:

(ՌՈՅԹԵՐ)

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ (PLAN MedNet)
ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԵՒ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

- *Յարմարագոյն գիներ*
- *Լաւագոյն պայմաններ*
- *Վճարման դիւրութիւններ*

EXPRESS
INSURANCE COMPANY
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԴ ՆՈՐՈԳԵԼԷ ԱՌԱՋ ԱՆՁԱՍԲ ՀԵՌԱՁԱՅՆԷ ՄԵԶԻ, ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՅԱՐՄԱՐԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ 01-250999 թիւին, ներքին գիծ 104: Տորա , Սաճքըր Տտրէեաճ, 2րդ յարկ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳՈՎԱԲԱՆԷ Ռ. ՀԱՐՒՐԻՆ

Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի երէկ ընդունեց ամերիկեան Քոնկրէսի պատուիրակութիւնը, որուն մաս կը կազմեն ծերակուտական Պոպ Կրահամ եւ ամերիկեան գաղտնի ապաւարկութեանց խորհրդարանական յանձնախումբի նախագահ Փորթըր Կոս:

Հանդիպումէն ետք, ծերակուտական Կրահամ դրուատեց վարչապետ Ռ. Հարիրիի դերակատարութիւնը՝ Լիբանանի միութեան ամրապնդումին մէջ: «Վարչապետը մեզի ներկայացուց Լիբանանի քաղաքական ու տնտեսական վիճակը, ինչպէս նաեւ՝ արտաքին վիճակը, ինչպէս նաեւ՝ արտաքին ու Միացեալ Նահանգներու հետ անոր յարաբերութիւնները», ըսաւ Կրահամ՝ ողջունելով Հարիրիի «իմաստուն մօտեցումը, ամրապնդելու համար ներքին միասնականութիւնը, ժողովրդավարութիւնը, տնտեսութիւնն ու վերաշինութեան երթը»:

Իր կարգին, երեսփոխան Կոս ըսաւ, որ Լիբանան կ'այցելեն վերահաստատելու համար Միացեալ Նահանգներու որոշումը՝ մօտէն հետեւելու Լիբանանի անցուդարձերուն մանրամասնութեանց, տեսնելու թէ ի՞նչպէս կրնան օգտակար ըլլալ անոր:

«Խաղաղութեան գործընթացը աւելի արագ յառաջդիմութիւն պիտի արձանագրէ», ըսաւ Կոս՝ վերահաստատելով Ուաշինկթընի անկողմնակալ դերը խաղաղութեան գործընթացին մէջ:

Նշենք, որ պատուիրակութիւնը, ամերիկեան դեսպանատան գործակալ Կրէկ Փէրիի ընկերակցութեամբ, այցելեց նաեւ բանակի հրամանատար զօր. Էմիլ Լահուտի:

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

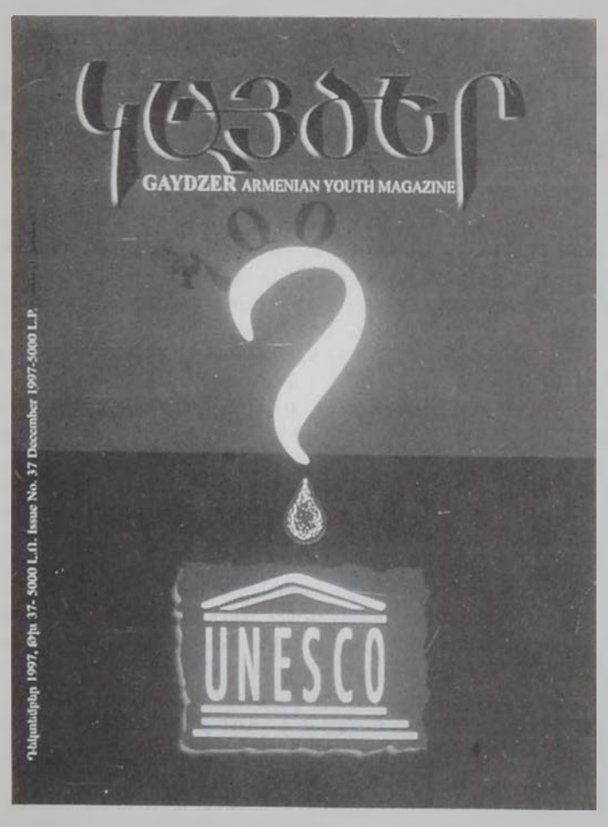
Ս. Ծննդեան տօնին առիթով, նախագահ Էլիաս Հրաուի եւ վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի հեռաձայնային կապ պահեցին Արամ Ա. կաթողիկոսին հետ եւ ներկայացուցին իրենց շնորհաւորութիւնները:

Նոյն առիթով, երէկ վեհափառ հայրապետին այցելեցին նախկին վարչապետներ. նախարարներ եւ երեսփոխաններ: Վեհափառին այցելեց նաեւ Նազրալլա Սֆեյր պատրիարքին փոխանորդը՝ Ռոլան Ապու Ժաուտե եպիսկոպոս:

Վեհափառ հայրապետը շնորհաւորութիւններ ստացաւ նաեւ Լիբանանի մէջ Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Գերմանիոյ, Պարսկաստանի եւ այլ դեսպանութիւններէ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Հ. Յ. Դ. ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ - ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1997Ի ԹԻՒԸ

Ստանալու համար դիմել Համազգայինի գրասենեակ, Պուրճ Համուտ, «Շաղզոյեան» կեդրոն, եւ «Կայծեր»ի խմբագրութիւն, «Շաղզոյեան» կեդրոն, 4րդ յարկ:

ՄԱԿ՝ 5.000 Լ. Ո.

«ՖԻՆԻԼ»Ի ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԱՐԱՋԳՄԱՆ ՊԱՀԱՆՋ

Լիբանան ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Քոֆի Անանէն պահանջեց վեց ամիսով երկարաձգել «Ֆինիլ»ի գործունէութիւնը: Անանի յղած իր նամակին մէջ՝ ՄԱԿի մէջ Լիբանանի դեսպան Սամիր Մուպարաք ներկայացուց Իսրայէլի բռնապրաւած շրջաններուն մէջ ապրող լիբանանցիներուն տառապանքները, եւ պահանջեց Իսրայէլեան բանտերու մէջ արգելափակուած լիբանանցիներու ապատ արձակումը:

Նամակին մէջ Մուպարաք վերահաստատեց, որ Լիբանանի վերականգնումը չի կրնար ամբողջական ըլլալ, այնքան ատեն որ Իսրայէլ բռնապրաւած կը պահէ անոր հարաւային շրջանները եւ բռնութիւններ կը կատարէ քաղաքացիներուն դէմ:

ՀԱՐԱՒԻՒ ՎԻՃԱԿԸ

Իսրայէլեան հրետանին երէկ Զրփֆաթէի իր դիրքերէն 155 մմ. ռումբեր արձակեց Թրփֆահի պաւառի բարձունքներուն՝ յատկապէս Ռաֆիհ Լերան ու Մրժոտ-Ռիհան շրջաններուն վրայ:

Իսրայէլեան օդանաւեր, իրենց կարգին, հսկողութեան րագմաթիւ թռիչքներ ու կեղծ յարձակումներ կատարեցին Նապաթիէի եւ Թրփֆահ պաւառի կարգ մը շրջաններուն վերեւ:

ՔԱՄԱՍ. ԴԻՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԱԿԱՒԿՑԵԼԻ ՉԷ

Հրկպայլայի փոխ ընդհանուր քարտուղար Չէյխ Նայիմ Քասէմ երէկ կգուշացուց, թէ «ոչ ոք իրաւունք ունի դիմադրութիւնը փոխարինելու՝ Իսրայէլի նպաստաւոր պահուոյական կամ քաղաքական կարգադրութիւններով»: Շէյխ Քասէմ ըսաւ, որ Իսրայէլի պաշտպանութեան նախարար Իցհաք Մորտեխայի թիւ 425 որոշումը ճանչցող յայտարարութիւնը արդիւնքն է դիմադրութեան յաջորդական եւ ագդու հարուածներուն, որոնք աստիճ ճնշումի տակ կը պահեն Հարաւը բռնապրաւող ուժերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

•*ՖՐԱՆՍԱՅԻ* արտաքին գործոց նախարար Իւպէր Վետրին յառաջիկայ Կիրակի գիշեր պաշտօնական այցելութեան մը համար պիտի ժամանէ Պէյրութ, պատասխանատուներուն հետ քննարկելու համար խաղաղութեան գործընթացին դիմագրաւած դրժեարութիւններուն ու երկկողմանի յարաբերութիւններուն վերաբերող հարցեր:

•*ԵԼԵԻՄՈՏՔԻ* եւ պետական պիտակի խորհրդարանական յանձնախումբերէ կառավարութեան յանձնարարեց բանակցիլ իտալական ընկերութեան մը հետ, որ առաջարկած էր ֆինանսաւորել Ասի եւ Շապրուհ պետերու վրայ ջրամբարտակներու կառուցումը: Յանձնախումբը նաեւ քննարկեց ջրելեկտրական նախարարութեան 1998ի պիւտճէի նախագիծը՝ անկէ ջնջելով 1100 միլիոն լիրանանեան ոսկի:

•*ՄՇԱԿՈՅԹԻ* եւ բարձրագոյն ուսման նախարար Ֆաուզի Հրպէյշ երէկ պատապարտեց արեւելեան Միջերկրականի մէջ կատարուող թուրքիոյ, Իսրայէլի եւ Միացեալ Նահանգներու միացեալ ռազմախրաձերը: «Այս փորձը կը մատնէ անոր մասնակցողներուն յարձակողական տրամադրութիւնները», ըսաւ նախարարը:

•*ԱՐՏԱՔԻՆ* գործոց նախարար Ֆարէս Պուէյհ երէկ Նամակ մը ստացաւ Թունուկիի պաշտօնակից Սալիհ Պրն Մուսթաֆայէն, ուր փափաք կը յայտնէ ընթացիկ տարուան կիսուն այցելելու Լիբանան: Պրն Մուսթաֆա նաեւ անվերապահ գօրակցութիւն կը յայտնէ թիւ 425 որոշումին գործադրութեան:

•*ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ* միութիւններու համախմբումի կազմակերպութեամբ, երէկ տեղի ունեցաւ Այճերիոյ ժողովուրդին հետ գօրակցութեան հաւաք մը, որուն ընթացքին արտասանուած ճառերուն մէջ պատապարտուեցան կատարուած սպանդներ:

•*ՄԱՐՈՆի* Եպիսկոպոսներու խորհուրդը, երկկան իր ժողովն ետք, հաղորդագրութեամբ մը քննադատեց իշխանութեան եւ ընդդիմութեան փոխադարձ քննադատութիւնները, եւ անհրաժեշտ նկատեց ճիգերու միաւորում եւ միասնականութիւն՝ վերականգնելու համար Լիբանանը:

•*ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ* ընտրութիւններու համար հանդիպումի ներկայացուցիչները երէկ մամլոյ ասուլիսի մը մէջ յայտարարեցին, որ պիտի չարունակեն ընտրութիւններ պահանջողներու ստորագրութիւնները հաւաքել, մինչեւ որ կատարուին այդ ընտրութիւնները:

ԲԱԽՏԱԻՈՐՈՒԱԾ

Տէր եւ տիկին
Վաչէ եւ Զեփիւռ
Պէրպէրեաններ

բախտաւորուած են
առջիւնեկ մանչ
զաւակով մը՝

ՅՈՎԻԿ

6 Յունուար 1998

ԱՐՑԱԽԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՖՈՆՏԻՆ

•Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի առիթով,
Տէր եւ տիկին Յովհաննէս Մարուքեան 50.000 լ. ո.

ԼԻԲԱՆԱՆԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՆԴՈՒՐԺԵԼԻ ՉԷ՞

Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի նոր տարուան իր անդրանիկ յայտարարութեամբ քննադատեց կարգ մը ընդդիմադիրներ՝ գանգատելով «լիրանանեան պատերազմի ընթացքին իրենց պատապարտելի չփումներով ծանօթներ»: Ան մերժեց անոնցմէ պահանջել՝ «երկիրը կառավարելու» եւ խոստացաւ «հակապարձել բոլոր միջոցներով»:

Կրնայ ըլլալ, որ ասիկա առաջին անգամն է, որ վարչապետը կը խօսի իր լուռթիւններ: Ան ցարդ այն տպաւորութիւնը ձգած էր, թէ ինք անտարբեր է իր կառավարութեան թէ ներքին քաղաքականութեան գծով ընդդիմութեան արտայայտած կարծիքներուն նկատմամբ: Արդ, այս «յարձակողական» պարզապէս ինքնապաշտպանութիւն է, թէ կօրացման ապրանիշ, կամ հակագրեցութիւն մր՝ այն տպաւորութեան, թէ ընդդիմութիւնը հարուածած է մէկէ աւելի դիրքերէ:

Բացի բարգաւաճման ու ենթակառոյցի վերակառուցման ծրագիրներէն, ուր վարչապետ Հարիրիի անձնական ներգործութիւնը հիմնական է, վարչապետ Հարիրի չի կրնար հերքել ընդդիմութեան քննադատութիւնները, կամ մերժել վարչամեքենայի բարեկարգման պահանջը: Ինչպէս նաեւ, աւելի քան բնական է, որ հինգ տարուան իշխանութենէ ետք, կառավարութիւն մը (որեւէ կառավարութիւն աշխարհի մէջ) չչարունակէ վայելել այն փառքն ու գուրգուրանքը, գոր գտած էր իշխանութեան առաջին օրերուն: Արդարեւ, իսկապէս ժողովրդավար խորհրդարաններու մէջ, լիրանանեան կառավարութեան վերջին ամիսներու փորձառութեան յոյսին տակ, կառավարութիւնը կր հրաժարի, կամ նախարարական փոփոխութիւն կր կատարէ, կամ վստահութեան քուէի նիստ կ'առաջարկէ եւ կամ՝ կանխահաս ընտրութիւններու կր դիմէ:

Սակայն փոխանակ վերոյիշեալ կարելիութեանց դիմելու՝ քննադատել եւ հակապարձել ընդդիմութեան, կր նշանակէ երկու բան.-

Կամ այն է, որ վարչապետ Հարիրի կ'անդրադառնայ ու կր գիտակցի նախկին վարչապետ Սելիմ Հրսի այն խօսքին, թէ «Լիրանանի մէջ կառավարական փոփոխութիւնը չրջանային որոշումով կր կատարուի»: Եւ կամ այն է, որ վարչապետը սկսած է չհանդուրժել ընդդիմադիրներու քննադատութիւնները:

Ամէն պարագայի, կր թուի, թէ նոր տարին քաղաքականապէս ժամադրուած է երկու կարեւոր իրադրութիւններով՝ քաղաքապետական ու նախագահական ընտրութիւններ: Անշուշտ եթէ այլ անակնկալներ չպատահին չրջանին մէջ:

Սակայն անկախ քաղաքապետական ընտրութեանց լիրանանցիներու մասնակցութեան կամ ոչ՝ իշխանութիւնը հրաւիրած է՝ բարեկարգելու վարչամեքենան, բարելաւելու թէֆֆի համաձայնագիրին կիրարկումը եւ կործադրելու կամ հատուցելու լիրանանցիներու մեծամասնութեան պահանջները՝ փոխանակ քննադատելու ընդդիմադիրները եւ պրպտելու անոնց «անցեալի պատմութիւնը»:

Բ. Աչխարհամարտի ընթացքին Չրչիլ վարեց Բրիտանիան ու «պատ աչխարհ», սակայն ոչ ոք կայն Բրիտանիոյ թագաւոր կամ մնայուն վարչապետ նչանակեց, այլ ժողովուրդը քուէարկեց ի նպաստ ընդդիմադիր Աչխատաւորական կուսակցութեան, որովհետեւ այս վերջինին ծրագիրները աւելի՛ կր յարմարէին ժողովուրդին իղձերուն ու կարիքներուն, յետպատերազմեան փուլին: Այսուհանդերձ Չրչիլ չարունակեց մնալ մեծ անձնաւորութիւն՝ իչխանութենէն դուրս մնալով հանդերձ:

ՊԱՒԷՄ ԺՐՈՒՐ

(«ՇԱՐՔ ԱՒԻՍԱԹԵ»ն)

Է3. ԹԻ. ԷՆ. ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՌԻ ԿԱՅԱՆԷՆ

Այսօր Չինգշաբթի, 8 Յունուար 1998, ժամը 20.30ին, *Էյ. Թի. Էն*.էն դիմի սփռուի յայտագիրը Գէորգ Էմինի հաւնդխութեան, որ պիտի տեւեցաւ 27 Դեկտեմբեր 1997, Յակոբ Տէր Մելքոնեան թատերասրահին մէջ, Գէորգ Էմինի ծննդեան 80ամեակին առիթով:

ՄԱՀԱՉԴ

Տիկին Անի Թաչճեան եւ զաւակք՝ Րաֆֆի
Տէր եւ տիկին Կայծակ Թաչճեան
Տէր Նարեկ քհնյ. Շիրիքեան եւ երկդին
Օր. Մարթա Թաչճեան
Տէր եւ տիկին Յակոբ Հաւաթեան
Տէր եւ տիկին Խաչիկ Սկպկեան
Տիկին Սոնիա Թաչճեան - Դաւիթեան եւ զաւակունք
Տիկին Հրանուչ Արրահամեան եւ զաւակունք
Տիկին Սոնա Թաչճեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կր գուժեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, հօր եւ հարազատին՝

ՓՕԼ ԿԱՐԱՊԵՏ ԹԱՇՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Մուսա Լեռ. 1932ին)

մահր, որ պատահեցաւ 5 Յունուար 1998, Երեւանի մէջ, սրտի կաթուածէ պատճառով:

Թաղման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ 7 Յունուար 1998ին Երեւանի մէջ:

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մանուագ:

ՄԱՀԱՉԴ

Տիար Վազգէն Այանեան եւ զաւակները՝ Ժիրայր, Լիգա եւ Սիւսակ
Տէր եւ տիկին Յովսէփ Մանճիկեան
Տէր եւ տիկին Յովհաննէս Եապուջեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Նչան Մանճիկեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Եդուարդ Փօլատեան եւ զաւակունք
Տիկին Կիւլենիա Ափարեան եւ զաւակունք
Տիկին Ալիս Քհչեան եւ զաւակունք
Օրդ. Մարի Այանեան
Գարապաճաքեան ընտանիք
եւ համայն ազգականներ կր գուժեն իրենց մօր, պստեր, քրոջ եւ հարազատին՝

ՍԱԼԲԻ ԱՅԱՆԵԱՆԻ

(Ծնեալ ԱՂՆԾԻԿԵՒՂՆ, 1949ին)

մահր, որ պատահեցաւ Երկուչաբթի, 5 Յունուար 1998, երեկոյեան ժամը 8.30ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երեքչաբթի, 6 Յունուար, կէսօրէ ետք ժամը 1.30ին, Նոր Ատանայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Այնճարի Ազգային գերեզմանատունը:

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մանուագ:
•Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին հանգուցեալին բնակարանը. Մար Եուսեֆ. Մար Եուսեֆ ինտանդանոցի կից. «Կամիտաս» շէնք. 6. յարկ:

ՄԱՀԱՉԴ

Տիկին Ժանէթ Պզտիկեան
Տէր եւ տիկին Րաֆֆի Պզտիկեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Սեպուհ Պզտիկեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Սապօ Պզտիկեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գարրիել Ադամեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Նչան Պզլիւսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վինս եւ Սոնիկ Վանտիվէտ եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Դաքէս Առաքելեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Կարպիս Հախվերտեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կր գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, աներոջ եւ հարազատին

ՍԻՍԱՔ ՊԶՏԻԿԵԱՆԻ (ՉԵՍՊԸՐԼԷՆ)

(Ծնեալ 1918ին)

մահր, որ պատահեցաւ Կիրակի, 4 Յունուար 1998, առաւօտեան ժամը 7ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Մարսէյլի մէջ՝ Ֆրանսա:

Թաղման արարողութիւնը կատարուեցաւ Չորեքչաբթի, 7 Յունուար 1998, Մարսէյլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ:

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մանուագ:
•Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին զաւկին Րաֆֆի Պզտիկեանի բնակարանը. Պօղոս Աբիս. Չորեքշաբթի 7, Հինգշաբթի 8 եւ Ուրբաթ 9 Յունուարին:
Յաւակցութեան նեռագիրներու համար հասցէ՝
BEZDIKIAN JEANNETTE
HLM Les Caillols
Bat. D. 14
Chemin des Campanuls
13012. MARSEILLE.
Tel: 33-4-91930889

Sidon Travel & Tourism Ltd.
Ձեզի համար ԲԱՐԵԿԱՄ, ՄԱՍՆԱԳԷՏ եւ ՎՍՏԱՀԵԼԻ օդանաւային ճամբորդական ընկերութիւնն է, որ ծառայութիւն կը տրամադրէ դէպի աշխարհի բոլոր շրջանները:
(Սեփականատէր՝ ԿԱՐՕ ԱՒԱԳԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ)
Պուրճ Համուտ, «Արմենիա» շէնք, հեռ. 261887 եւ 03-322022

ԲԺԻՇԿԻՆ ՍԻՒՆԱԿԸ

ԲԺԻՇԿԸ ԵՒ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Երկրորդական ուսման ուսարանի ուսանողը կը կռմնորոշէ իր ապագան. ան յատակ որոշումի մը կը յանգի՝ շարունակել իր ուսումը մանկավարժական եւ կամ նեռուել կեանքի ասպարէզ ունակել աշխատանքէ: Ուսման որոշումը կը պարապրէ ուսման ուղղութիւն, նեղ եւ մասնագիտութիւն: Բժշկութիւն ուսանողը իր նախընտրութիւնը բրած ասեն արդէն հասկցած կ՚ըլլայ, թէ բժշկութեան նիմնական նպատակները, ասոր դժուարութիւնները եւ խոչընդոտները: Ուսանողութեան շրջանին ասրուկ ասրի ուսանողին մօտ կը նիմնաւորուի բժշկութեան նպատակներու կարեւորութիւնը. ուսումնառութեան վերջին ասրիներէն ակսեալ ան արդէն պատրաստ է նեռեւելու մարդկութեան մէջ ու զրաղելու՝ բժշկութեան բարձր եւ ազնիւ նպատակներու իրագործման համար: Ան կը վկայուի որպէս բժիշկ. Բայց պիտակով, որ բժշկութիւնը առաքինութիւն մըն է, նիմնուած զոհողութեան սկզբունքին վրայ. մարդկութեան ծառայելու, մարդուն առողջութիւնը պահպանելու եւ ասոր կեանքը երկարացնելու, մարդուն ցաւերը ամոքելու եւ այս բոլորը՝ առանց գոյնի, սեռի, ասրիճի եւ ընկերային կարգավիճակի խտրութեան:

Վկայեալ բժիշկը գիտակցարար եւ համոզումով իր ուսուցիչներուն եւ հանրութեան առջեւ երդումի պարտականքին ձեռով կը կատարէ իր բժշկական ուխտը, որ համամարդկային է, ամբողջական է, ազնիւ է եւ իրագործուելի է: Ուխտ մը, որ կը պահանջէ անսահման զոհողութիւն, ծառայութիւն, համբերութիւն, գաղանապահութիւն, գօրաւոր կամք, հաւատք, յարատեւ աշխատասիրութիւն եւ բարձր բարոյականութիւն: Վկայեալ բժիշկը կը կրկնէ բժշկութեան ամենամեծ վարպետին՝ Հիպոկրատի ուխտը, ուր կ՚ըսուի.

Կը խոստանամ երկիւղածութեամբ, Աստուծոյ առաջ ըլլալ ճշմարիտ հետեւեալ յայտարարութեանս.

- *Պիտի ըլլամ հաւատարիմ բժշկական ասպարէզին, կոչումին, իմ աշակերտներուն, եւ մարդկութեան ծառայելու անոր առաքինութեան:*
- *Պիտի որպիսիմ դարմանումի այն ձեւերը, զոր կը նկատեմ օգտակար՝ իմ հիւանդներուս համար, իմ կարողութեանս եւ գատողութեանս համաձայն:*
- *Պիտի մնամ հեռու ամէն արարքէ, որ մահացու եւ վնասակար է: Պիտի մնամ հեռու՝ չարագործութենէ:*
- *Պիտի չտամ մահացու դեղ ոեւէ անձի, նոյնիսկ եթէ պահանջուի:*
- *Պիտի չկատարեմ վիժում եւ կամ վիրաբուժական այլ գործողութիւն՝ ոնրային նպատակով:*
- *Համաճարակներու բնաջինջին եւ այլ վտանգաւոր կացութիւններու բնաջինջին պիտի կատարեմ իմ պարտականութիւններս որպէս բժիշկ՝ ժողովուրդ անձս:*
- *Պիտի ըլլամ գաղանապահ՝ իմ հիւանդին. բնջի պիտի վերապահեմ ինչ որ կը տեսնեմ եւ ինչ որ կը լսեմ:*
- *Պիտի մնամ հեռու՝ ոեւէ նանգիչ արարքէ, եթէ մահացու մը բնակարաներ, իմ առաքինութիւնս պիտի ըլլայ օգնել անոր:*
- *Պիտի ապրիմ կեանքս՝ գործերով իմ ասպարէզիս մէջ նշմարտութեամբ, նշդրտութեամբ, խղճմտութեամբ, մարդասիրութեամբ:*
- *Պիտի պահեմ այս երդումը անխախտ, ուսմանդ շնորհուի ինձի՝ վայելել կեանքը եւ ծառայել իմ ասպարէզիս՝ այն ասպարէզին, որ յարգուած էր ամբողջ մարդկութեան կողմէ, դարերէ ի վեր:*

Այս սրբագան ուխտը կատարելէ ետք բժիշկը կրնեռւի ծառայութեան դաշտը: Բայց այս ուխտէն անդին ամէն բժիշկ պէտք չարունակ կրկնէ հետեւեալը.

- *Պիտի ըլլամ այնպէս զգոյշ, որ ոչ մէկ բան կարենայ խանգարել իմ մտքիս խաղաղութիւնը:*
- *Պիտի զործեմ այնպէս, որ իմ հիւանդներս իրապէս զգան, որ պիտի առողջանան:*
- *Պիտի տեսնեմ ամէն բանին յատ կողմը – Պիտի ըլլամ յատահաս:*
- *Պիտի տեսնեմ սխալներս, որպէսզի առաւել հաս օգտակար գառնամ իմ հիւանդներուս:*
- *Պիտի ըլլամ միշտ ուրախ, զուարթ եւ բարեացակամ՝ իմ հիւանդներուս հետ:*
- *Պիտի տամ շատ ժամանակ իմ անձին կատարելագործումին, որպէսզի ժամանակ չունենամ երբեմն ապահիլ իմ գործակիցներս:*
- *Պիտի յիշեմ շարունակ, որ կեանքին մէջ ամենէն բանկագին բանը ուրիշին ծառայիլն է:*
- *Պիտի գոհանամ ունեցածովս:*

Ան այսպէս բժիշկը իր պաշտօնական երդում–արարողութենէն եռաւ կը սանձնէ իր պարտականութիւնը՝ խղճի եւ մարի ամբողջ հանգստութեամբ եւ հասկացողութեամբ՝ ծառայելու մասնաւորաբար հիւանդ մարդու մը եւ կամ հիւանդ մարդոցմէ կազմուած հատամասնութեան մը:

Զանազան երկիրներու մէջ գոյութիւն ունին բնդհանրական օրէնքներ եւ պայմաններ, որոնց սահմանումներով բժիշկները կը գործեն:

Այս օրէնքները եւ պայմանները կը տարբերին երկրէ երկիր, սակայն բոլորը ունին հատարակաց նպատակներ: Այս օրէնքներուն համաձայն բժիշկը կը գործէ իրականացնելու համար իր վրայ դրուած բոլոր յոյսերը եւ արդարացնելու՝ իրեն վստահուած առաքելութիւնը:

Բժշկութիւնը համամարդկային առաքելութիւն է. բժիշկը կը պարտաւորի իր հիւանդները հաւասար չափով, առանց խտրութիւն դնելու հիւանդներու պատկանելիութեան, ազգութեան, կրօնքին, գոյնին, սեռին, տարիքին, համոզումներուն, ընկերային ու անհատական վիճակին: Բժշկութիւնը կը պահանջէ անսահման զոհողութիւն:

Ամէն բժիշկ շատ օգնութեան կը հասնի որեւէ ժամու մը եւ որեւէ վայր մը՝ իր կարողութեան սահմաններուն մէջ անշուշտ: Ան կու տայ իր անմիջական օգնութիւնը նոյնիսկ ամէնէն վտանգաւոր կացութեան մէջ՝ մոռնալով իր անձը եւ իր անհատական կեանքը: Բժշկութիւնը կը պարապարէ գաղանապահութիւն: Ամէն բժիշկ գաղանապահութեամբ կը հետեի իր հիւանդներուն՝ յարգելով անոնց անհատականութիւնը եւ արժանապատուութիւնը: Բժիշկ–հիւանդ հանդիպումը տեղի կ՚ունենայ հիւանդին ապատ կամքով եւ որոշումով. սակայն բժիշկը իրեն կը վերապահէ հիւանդին բոլոր հարցերը, հիւանդութիւնը եւ նոյնիսկ ամէնէն պարզ բայց անգին երեւոյթները: Բժիշկը ամբողջական ազատութիւնը ունի գործադրելու իր հիւանդը՝ համաձայն իր համոզումներուն, իր խիղճին եւ իր գիտակցութեան, բայց եւ այնպէս այս ազատութիւնը սահմանուած է իր կատարած ուխտով եւ անոր օրէնքներով եւ բժշկական բարոյագիտութեամբ:

Բժշկութիւնը մարդկային առաքելութիւն մըն է. բժիշկը պարտաւորուած է հետեւելու անընդհատ ուսումնասիրութեան եւ միջնորդ աշխատակցութեան: Բժշկական հատատագրերը եւ վկայականները կը ցոյց տան բժիշկին ուղղամտութիւնը, բարոյականութիւնը, օրէնքականութիւնը եւ բժշկական գիտակարողութիւնը: Անհիշտ եւ իրականութենէ հետու հատատագրերը դատապարտելի են եւ անոնց հեղինակները կ՚ենթարկուին բժշկական եւ օրէնքական հետեւանքներու:

Ինչպէս յիշուեցաւ, հիւանդ–բժիշկ հանդիպումը տեղի կ՚ունենայ հիւանդին փափաքով: Բժիշկը կը կատարէ իրեն դիմող հիւանդին հարցին ախտաճանաչումը եւ կ՚որոշէ դարմանումի եղանակը: Հիւանդը տեղեակ պահուելու է իր ունեցած հիւանդութեամբ եւ անոր բացատրելու է իր հիւանդութեան դարմանումին կապուած մանրամասնութիւնները: Դարմանումը կը սկսի միայն ու միայն հիւանդին հատանութեամբ:

Ախտաճանաչումի բնաջինջին բժիշկը կը կատարէ բժշկական հետազօտութիւններ եւ միջնորդ աշխատակցելէ: Բժշկական հետազօտութիւններէն վկայականներ կը ցոյց տան բժիշկին ուղղամտութիւնը, բարոյականութիւնը, օրէնքականութիւնը եւ բժշկական գիտակարողութիւնը: Անհիշտ եւ իրականութենէ հետու հատատագրերը դատապարտելի են եւ անոնց հեղինակները կ՚ենթարկուին բժշկական եւ օրէնքական հետեւանքներու:

Բժիշկը իր հիւանդին հետ կը մասնակցայ եւ յանախ կը տեղեկանայ անոր անձնական բոլոր հարցերուն եւ դժուարութիւններուն, սակայն այս մասնակցութիւնը նիմնուած կ՚ըլլայ փոխադարձ վստահութեան եւ անկեղծութեան վրայ: Այս մասնակցութիւնը յանախ կը դառնայ մնայուն՝ մարդկային առողջ մտածողութեամբ եւ մօտեցումով: Այս բոլորին հետ միասին, բժիշկը պարտաւոր է որոշ չափով վերապահ եւ զգոյշ ըլլալ: Ան չի կրնար գործածել այս մասնակցութիւնը անձնական յետին նպատակներու համար: Բժիշկ–հիւանդ յարաբերութիւնը յանախ բժիշկին կը պահանջէ ըլլալ խոնեմ, համբերատար, ներող, դառնալ փիլիսոփայ, հոգեբան, հոգեբոյժ, բնկերատան, այլ խօսքով՝ ամբողջական եւ խելամ ՄԱՐԴ–ԲԺԻՇԿ:

Բժշկութիւնը կը ծգտի ըլլալ արուեստ՝ ըլլալով հանդերձ արհեստ, ասպարէզ եւ առաքելութիւն: Յանախ բժիշկը կը գտնուի դժուար կացութեան մը առջեւ. գիտակցելով նիւանդին դիմագրաւած անյարմանքին եւ կամ վտանգաւոր վիճակը՝ առաքելական յոռնեմութեամբ մօտենալու է հիւանդին եւ անոր անմիջական պարագաներուն՝ բացատրելու համար իրավիճակը: Ան իր բոլոր կարողութիւնները գործածելու է յարմար ժամանակին եւ յարմար անձին յարմարագոյն ձեւով խօսելով եւ իր ամբողջական օժանդակութիւնը ի սպաս դնելով, փրկելու համար մարդ Լակին մը կեանքը: Բժիշկը իր առաքելութեամբ միշտ պատրաստ է օգնելու հասնելու տեղ հիւանդի՝ որեւէ տեղ եւ որեւէ ժամու, իրեն համար ժամանակը, վայրը եւ հիւանդին իմիրիւթիւնը առարկելի հարցեր չեն: Ան անմիջապէս կը պատասխանէ որեւէ կանչի եւ սիրայօժար ու պատգօրէն կը հասնի հիւանդին վայրը: Մասնագէտ բժիշկը իր բժշկական բարձր եւ ազնիւ ոգիով կը գործէ միայն իր մասնագիտութեան ծիրէն ներս, սակայն եւ այնպէս, սոխորդական պայմաններու մէջ, ան իր կարողութեան սահմաններուն մէջ շատ օգնութեան կը հասնի ոեւէ հիւանդի:

Բժիշկին պատասխանատուները կը ներկայացնեն բժիշկին կողմէ՝ համաձայն իր կարողութեան, մասնագիտութեան, աշխատասիրին եւ հիւանդին ներքին կազմութեան: Բժիշկը կ՚աշխատի որպէս առաքելութեան եւ քան այնմ կ՚որոշէ իր պատասխանատուները: Ան բոլոր հիւանդներուն հետ կը վարուի գոհողութեան ծառայութեան եւ օգնութեան վսեմ սկզբունքներով: Ան շարունակ նկատի կ՚առնէ, անկարողներ, պարիներ, որոնք բազմանգամ բնաւորութեան պատճառով, անկարգներ եւ անզգոյներ, ան յանախ կը հրամայէ իր պատասխանատուները եւ փոխարէնը կը ստանայ հոգեկան գոհունակութիւն եւ խղճի հանդարտութիւն:

Պատասխանատուները պատահից–ապրիլ ոգիով եւ առաքելութեան առ բժիշկը հետու կը մնայ՝ ապօրինի միջոցներով իր հիւրական վիճակը բարելաւելու փորձութենէն, այլ հիւրականը իրեն համար կը նկատէ երկրորդական: Ան կ՚աշխատի օրինական պայմաններու եւ բնակուած սովորութիւններու համաձայն ու իր կարողութիւններուն շնորհիւ կը գործադրէ իր ասպարէզը եւ ժողովրդավարութիւնը: Ան կը դառնայ հեղինակաւոր ՄԱՐԴ–ԲԺԻՇԿ, կ՚արժանանայ յարգանքի եւ կը վայելէ իր շրջապատին վստահութիւնը իր ծառայութեան ոգիով եւ ազնիւ վերաբերումով՝ այլեւ անշահախնդիր մարդոցմով ու մանաւանդ՝ իր նշանաբան պահանջներով եւ յաջող դարմանումներով:

ՏՈՔԹ. ԿԱՐՊԻՍ ՀԱՐՊՈՅԵԱՆ

ՅՈՒԾԱՏԵՏՐ

ԿՐՆԱՊՆՔ ԼՈՅՍԸ ԲՌՆԵԼ

Մարդուն կողմէ արձանագրուած՝ բոլոր յառաջդիմութիւններուն մէջ բնութիւնը մարդուն օգնական՝ եւ արդեօք, թէ ոչ եւ հակամարտ ուժ, արգելիչ ուժ, այսինքն՝ խոչընդոտ: Այլ խօսքով. բնութիւնը մարդուն կ՚օգնէ՞, որ մարդը տակաւ քաղաքերծ ընէ իր գաղտնիքները, կ՚օգնէ՞ որպէսզի մարդը օգտագործէ այդ գաղտնիքները քաղաքակրթութեան անուռնով, թէ ոչ. ընդհակառակը, բնութիւնը ձեռքէն եկածը կ՚ընէ որպէսզի մարդը ուշանայ, դժուարանայ նոր գիւտեր ընելու եւ դանդաղի ամէնէն անհրեւականէլին իսկ իրականացնելու հեռանկարային գործին մէջ:

Այս հարցումը շատ հետաքրքրական է եւ կ՚արժէ, որ ամէն մարդ ինքնիրեն երբեմն ուղղէ զայն, պատասխաններ փնտռէ այս հարցումին, որովհետեւ գիտութեան բոլոր հեռանկարները ուղղակի կապ ունին այս հարցումին պատասխանին հետ: Թէ ինչո՞ւ, պիտի պատասխանենք կարելի չափով:

Նախ կարելի է թերեւս մտածել հետեւեալը.

մարդուն յառաջդիմութիւնները չեն կրնար խանգարել բնութիւնը: Բնութիւնը մարդուն յառաջդիմութիւններուն դիմաց պարտաւոր է ինքնապաշտպանութեան միջոցներու դիմելու: Որովհետեւ եթէ մարդը մի առ մի բանայ բնութեան գաղտնիքներուն ծալքերը, օր մը կրնան ոլատիլ բնութեան բոլոր գաղտնիքները, եւ բնութիւնը մարդուն դիմաց կը դառնայ ամբողջովին պարպուած տոպրակ մը, որ այլեւս որեւէ հետաքրքրութիւն չի ստեղծեր: Բնութիւնը պիտի չարտօնէ, որ ինք պարպուած տոպրակ մը դառնայ մարդուն դիմաց, որովհետեւ պարպուած տոպրակը վերջակէտ կը նըշանակէ ոչ միայն բնութեան, այլ նաեւ մարդուն նամար: Ահա թէ ինչո՞ւ բնութիւնը միշտ արգելքներ պիտի յարուցանէ մարդուն դիմաց եւ պիտի չարտօնէ, որ մարդը ամբողջովին պեղէ բնութեան գաղտնիքները. կամ պարզապէս պիտի արտօնէ, որ մարդը զանազան պեղէ այնպիսի չափազանց դանդաղ կշռոյթով մը, որ կրնայ շարունակուիլ միչեւ յաւիտեանս: Այո՛, առաջին առթիւ այսպէս կրնանք մտածել: Ասիկա մտածումի ձեւ մըն է, որ սակայն կրնայ ունենալ ուրիշ տարբերակներ ալ:

Ուրիշ տարբերակ մըն է մտածել, թէ բնութիւնը արդէն առաջին օրէն իսկ վերէն ունի նախագրուած ծրագիր մը մարդուն արձանագրելիք յառաջդիմութիւններուն մասին: Այսինքն՝ բնութիւնը առաջին օրէն իսկ վերէն գիտէր, թէ մարդը սա կամ նա դարուն քաղաքակրթութեան ու կրթութեան ո՛ր նանգրուանին պիտի նասնէր. որքա՛ն առաջդիմութիւն պիտի արձանագրէր սա կամ նա մարզէն ներս. ի՛նչ բանի գիւտը արտօնուած պիտի ըլլար մարդուն առջեւ եւ ի՛նչ բանի գիւտը արգիլուած: Բնութիւնը այսօր գիտէ եւ վաղն ալ պիտի գիտնայ մարդուն առջեւ բանալ իր գաղտնիքներուն միայն արտօնեալ մէկ մասը. բացուած ծալքի մը փոխարէն մարդուն ցոյց տալ չբացուած ինչ ինչ ծալքեր ու միշտ զարմանքի ու նոյնիսկ յուսահատութեան մատնել մարդը այդ տակաւին չբացուած ծալքերուն ու խորհուրդներուն խորութեան առջեւ:

Այլ խօսքով՝ բնութիւնն է, որ կը կառավարէ մարդուն յառաջիտացքը: Բնութեան այս կարգադրութեամբ է, որ միջնադարու ամենամեծ գիտնականը չէր կրնար ստեղծել աթոմական ռումբը: Ատոր փոխարէն այսօր աթոմական ռումբ ստեղծող մարդը երեւակայել իսկ չի կրնար, թէ նինգ հարիւր տարի վերջ գիտնական մը ի նչ բան ստեղծելու կարողութեան նասած պիտի ըլլայ: Այսօրեայ բնութիւնը լուսագոյնս կը գործածէ ժամանակ կոչուած ազդակը: Միրանը, դեղը կամ ապրոը երկու օրուան մէջ չեն կրնար հասունցած նամար նշդած է նինգ շաբթուան ժամանակամիջոց մը: Անհասկնալի այս ալ մտածումի ուրիշ տարբերակ մըն է, բայց կրնանք գտնել ուրիշ տարբերակներ ալ:

Ուրիշ տարբերակ մըն է մտածել, թէ բնութիւնը երբեք առաջին մէկ օրէն իր բոլոր մանրամասնութիւններով ճշդուած ու այլեւս անփոփոխութեան ենթակայ վերջնական համակարգ մըն է: Այսինքն՝ կրնանք մտածել, թէ բնութիւնը մէկ անգամուան նամար ստեղծուած ամբողջութիւն մը չէ. այլ շարունակուող ստեղծագործութիւն մը: Ան ալ կը ստեղծուի տակաւ, նորանոր կարելիութիւններ ու գաղտնիքներ աւելցնելով իր ունեցածներուն վրայ: Այս տեսակէտէն բնութիւնը երբեք չի վախնար մարդուն կողմէ նուաճուելէ. օր մը մարդուն դիմաց պարապ տոպրակ մը դառնալէ, որովհետեւ եթէ մարդը կը յառաջդիմէ, բնութիւնն ալ կը յառաջդիմէ: Եթէ մարդը բնութեան նին գաղտնիքները կը լուծէ, բնութիւնը նոր գաղտնիքներ կը նիւսէ:

Օ՜, ի՛նչ հետաքրքրական կը բացուին մեր աչքերուն առջեւ, եթէ բլլենք այս տարբերակները. մա՛ն նաեւ այդ վերջին տարբերակը.

Ռ. Ղ.

ՁԱՆՁՆԱՆՔ «ՋԱՒԱԽՔ»Ը

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ ԵՒ ՄԵՐՁԱԿԱՅ ԳԻՒՂԵՐ

Դարեր շարունակ եւ այժմ էլ Ախալքալաքը, չնորհիւ իր բարենպաստ աշխարհագրական դիրքի, եղել է Ջաւախքի կենտրոն՝ բոլոր առումներով (վարչա-քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ այլն): Ճիշդ է, ներկայումս այն սոսկ համանուն շրջանի կենտրոնն է, բայց դարձեալ մնում է իրրեւ երկրամասի կխաւոր եւ ամենամարդաշատ բնակավայրը:

Ներկայի Ախալքալաքը հիմնադրուել է 1831ին, կից՝ պատմական եւ աւերակների վերածուած Ախալքալաք բերդաքաղաքին հարաւից: Միջնադարեան բերդաքաղաքի հիմնադրման ժամանակը համարւում է 11րդ դարի *սկիզբը* (1008-1012 թթ կառուցուել են Ախալքալաքի աշտարակները եւ դռները, իսկ 1044-1047ին քաղաքի պարիսպները), սակայն քաղաքատեղին տարածքում պահպանուած որոշ յուշարձաններ՝ մասնաւորապէս 9-10 դդ. բնորոշ խաչքարն ու խաչաձեւ յօրինուածքով եկեղեցին, իրենց գոյութեամբ փաստում են Ախալքալաքի տեղում մինչեւ 11րդ դարը հայկական բնակավայրի առկայութեան հանգամանքը:

Քաղաքի մասին յիշատակութիւններ ունեն մեր գրեթէ բոլոր պատմիչները: Վարդան պատմիչն, օրինակ, իր գրքում նշել է՝ «Նոր քաղաք, զոր Վիրք Ախալ-քաղաք ասեն»: Մատթէոս Ուռհայեցին վկայում է, որ 1065 թ. թուրք-սելճուքները Արփասլանի գլխաւորութեամբ գրաւել են քաղաքը. «... կատաղի մարտ տալով պաշարեց Ախալ քաղաքը, որ եւ գրոհով գրաւեց: Նա անգրթօրէն սրի քաշեց ողջ քաղաքը՝ տղամարդկանց ու կանանց, բոլոր քահանաներին, վանականներին ու իշխաններին: Ամբողջ քաղաքը արեամբ ողողուեց: Անհամար տղաների ու աղջիկների կերի քշեցին Պարսկաստան, աւար վերցրին ոսկու եւ արծաթի, թանկագին քարերի եւ մարգարիտների անթիւ գանձեր»:

Հերթական աւերման Ախալքալաքը ենթարկուել է 1484 թ. մանկոյ Եաղուպ չահի ձեռքով: Նա եւս բնակիչների մեծ մասին կերել է տարել: 1637ից արդէն րագմիցս աւերուած, բայց կրկին չենացած Ախալքալաքն ընկնում է թուրքական տիրապետութեան տակ: Սկսւում է քաղաքի ողջ կաւուր քրիստոնեայ բնակչութեան (հայեր եւ վրացիներ) բռնի դաւանափոխութեան աննախադէպ գործընթացը:

Այդ ծանր իրավիճակը չարունակւում է մինչեւ 19րդ դարի սկիզբները, երբ ռուսները Ախալքալաքը գրաւելու մի քան անյաջող փորձ անելուց յետոյ, ի վերջոյ այն նուաճեցին 1828ին: Ռուս-թուրքական պատերազմի վերջնականապէս ամայացած բերդաքաղաքի նոր բնակիչներն այլեւ անիմաստ համարեցին չենացնել եւ նրան կից հարաւային կողմում 1831 թ. հիմնեցին կանոնաւոր յատակագծով նոր քաղաքը: Այն, ինչպէս եւ սպասելի էր ու բնական, կրեց նախկին աւեր քաղաքի անունը՝ Ախալքալաք: Հին բերդաքաղաքը գտնւում էր ծովի մակերեւոյթից 1690 մեթր բարձրութեան վրայ եւ տարածւում էր Փարվանա (կուրի աջակողմեան խոչորագոյն վտակն է) եւ վերջինիս հետ ձախ կողմից խառնուող Քառասնակն գետերի միջեւ հրուանդանաձեւ երկարած սարահարթի վրայ: Քաղաքատեղին ունէր շուրջ 700 մ. երկարութիւն, բայց միայն 120-130 մ. առաւելագոյն լայնութիւն: Միջնարերդը գտնւում էր քաղաքի հարաւ-արեւելեան ծայրին, գլխաւոր դարպասի մօտ: Այդտեղ էն նաեւ 18րդ դարում կառուցուած թուրքական մզկիթի չէնքը, իջեւանատուներ: Հայոց գերեզմանոցը քաղաքի հիւսիս-արեւմտեան կողմում էր, փոքր ինչ հեռու այժմ էլ պահպանուել են խաչաձեւ եկեղեցու մնացորդներ:

Ընդհանրապէս քաղաքատեղիի ողջ տարածքով մէկ անպակաս են հայերէն արձանագրութիւններով տապանաքարերի եւ խաչքարերի, ինչպէս նաեւ վերջիններիս պատուանդանների ու առանձին սրբատաշ երեսապատ քարերի բեկորներն ու կտորտանքները:

Մինչեւ անգամ միակ մզկիթի պատերի մէջ ապուցուած են եւ յաւ տեսանելի են այժմ գոյութիւն չունեցող հայոց եկեղեցու երեսապատի խաչագարդ քարերը: Մի մեծաչափ տապանաքարի բեկորներից մէկի վրայ (86x80x30սմ.) եւատող փորագրուած է Ա(աստուա)ծայտուր տան - ուտ (հ)ր. ՌՄ (150) գերի ապատ արար: Միջնարերդի հատուածում, ուր չրջանի կառուցապատումներ, մի տան սանդուղքների մէջ գետեղուած է խաչքարի պատուանդան (100x72x55սմ.), որի մի երեսին եօթ տողով փորագրուած հայերէն արդէն հոդմնահար ածանագրութիւն է հայոց Ջ. թուականից (700+551=1251թ.): Նրան վայրից 1988 թ. յայտնաբերուել է մի գերեզման, որի վրայ գետեղուած գեղաքանդակ խաչքարն ու տապանաքարը պահպանութեան նպատակով փոխադրուել են Ախալխալաքի գաւառագիտական թանգարան: Մէկ-երկու տարի անց խաչքարը կրկին փոխադրուեց այս անգամ քաղաքի կենտրոնում գտնուող Ս. Խաչ եկեղեցու բակը (չափերն են 195x79x25սմ.), իսկ տապանաքարը չարունակեց մնալ թանգարանի բակում: Վերջինս կրում է

«ՄՈՒՐԱԿ»

8

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ

ՋԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ

«Դրամատուցչի պատերազմ» Հայաստանի մէջ չի նախատեսուիր, այլ պարզ պատճառով, որ դրամատուները կը գտնուին խոտոր մը մարդոց ձեռքին մէջ:

Վերջերս ամբողջ աշխարհը ցնցուեցաւ համաշխարհային ֆինանսական հաստատութիւններու ղեկավարէն, երբ նոյնիսկ ամէնէն եզօր բանագործ դրամատուցչին միաւորումները կրճատելի հարիւրաւոր միլիոն տարաբներու հասնող վնասներ: Անոր գտնուելու մէջ ամբողջ բոփով կ'ընթանայ դրամատուցչին պատերազմը, դրամատուներ, որոնց բիզնէսին համար անհրաժեշտ ապրելագործութիւն ունեցող խոտոր մը պայմաններ կը պահանջուին, ապրելագործութեան նորանոր ասպարէզներու համար: Այս բոլորը սակայն, Հայաստանին չեն կրնար պատճառ՝ համար մը պատճառներով: Նախ՝ չափանիշները նոյնը չեն, երկրորդ՝ ներքին կարելիութիւնները անհամեմատելի են եւ երրորդ՝ ամէնէն էականը, դրամատուցչին պատերազմը ներկայիս կը մներայ այն պարզ պատճառով, որ դրամատուները կը գտնուին պետութեան կողմին «բարգաւաճած» խոտոր մը մարդոց ձեռքին մէջ:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Տեղեկատուութեան պատերազմը սկսած է: Պայմար՝ տեղեկատուութեան դրօշին համար, որմէ մամուլը դժուար թէ չգանի: Հակառակ դրամատուցչին համակարգի գաւառական բնոյթին, Հայաստանի մէջ սկիզբ առած է նոյնիսկ գաւառական մակարդակի «տեղեկատուութեան պատերազմ»ը: Ամէնէ ինչ սկսաւ «Արմենփրէս» պետական լրատուական գործակալութիւն–տեղեկատուութեան վարչութիւն հակատութիւններէն, որոնց իրբեւ արդիւնք՝ «Արմենփրէս» լուծուեցաւ: Նոյնիսկ հակատութիւններ գոյութիւն ունին Հայաստանի Ազգային պատկերասփիւռ դիակարաններուն եւ տեղեկատուութեան վարչութեան պատասխանատուներու միջեւ: Երկու պարագաներուն ալ հակատութիւններու պաշտօնական բացատրութիւնը այն «առարկաներ»ու անփակատուշադրութեան կը վերաբերի: Դիակարաններուն գանգուածային լրատուութեան միջոցներու բարձրացուցած բողոքը չափով մը՝ նաեւ մեղադրութեան մեծ բաժին մը կը կազմէ հակատութեան վարչութեան:

Պարելի է ենթադրել, որ Հայաստանի մէջ սկսած է տեղեկատուութեան պատերազմ պայմարը: Յամենայնդեպս լրատուութեան պատերազմ անկէ դժուար թէ չգանի՝ պատճառով վերջին տարիներ փորձ կատարուած հասարակական կարգերու փոփոխութիւններ իրարու կը յաջորդեն, սակայն վիճակը գրեթէ նոյնը կը մնայ միշտ:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱ՞ԶՄ

Տեղեկատուութեան պատերազմը սկսած է: Պայմար՝ տեղեկատուութեան դրօշին համար, որմէ մամուլը դժուար թէ չգանի: Հակառակ դրամատուցչին համակարգի գաւառական բնոյթին, Հայաստանի մէջ սկիզբ առած է նոյնիսկ գաւառական մակարդակի «տեղեկատուութեան պատերազմ»ը: Ամէնէ ինչ սկսաւ «Արմենփրէս» պետական լրատուական գործակալութիւն–տեղեկատուութեան վարչութիւն հակատութիւններէն, որոնց իրբեւ արդիւնք՝ «Արմենփրէս» լուծուեցաւ: Նոյնիսկ հակատութիւններ գոյութիւն ունին Հայաստանի Ազգային պատկերասփիւռ դիակարաններուն եւ տեղեկատուութեան վարչութեան պատասխանատուներու միջեւ: Երկու պարագաներուն ալ հակատութիւններու պաշտօնական բացատրութիւնը այն «առարկաներ»ու անփակատուշադրութեան կը վերաբերի: Դիակարաններուն գանգուածային լրատուութեան միջոցներու բարձրացուցած բողոքը չափով մը՝ նաեւ մեղադրութեան մեծ բաժին մը կը կազմէ հակատութեան վարչութեան:

Պարելի է ենթադրել, որ Հայաստանի մէջ սկսած է տեղեկատուութեան պատերազմ պայմարը: Յամենայնդեպս լրատուութեան պատերազմ անկէ դժուար թէ չգանի՝ պատճառով վերջին տարիներ փորձ կատարուած հասարակական կարգերու փոփոխութիւններ իրարու կը յաջորդեն, սակայն վիճակը գրեթէ նոյնը կը մնայ միշտ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Առաջին խոտոր մէջ կը մտնեն 6 մեծ դրամատուներ (Հայնիերարտպանկ, Արաշինպանկ, Միաւեալ Արմենիա Բանկ, Հայաշրոպանկ, Միլլար, Հայէկոնոմպանկ), որոնց բաժին կ'իյնայ ամբողջ դրամատուցչին համակարգի 70էն 75 առ հարիւրը, բան փափաքած ցուցանիշը: Երկրորդ խոտոր մէջ կը մտնեն 10էն 11 դրամատուները կրնան իրենք զիրենք համապատասխանեցուած ցուցանիշներու ապահովման տեսակէտէ, սակայն կրնայ ըլլալ, որ առաջին խոտոր մէջ նետուելու համար այս դրամատուները պէտք է արագօրէն գտնեն իրենց դրամագլուխը բարձրացնելու միջոցներ: Յաջորդ խոտոր կազմող 5էն 6 դրամատուներու համար այդպիսի հայ մը անխուսափելի է ապագայ գործունէութեան համատարած տեսակէտէն, իսկ մնացեալ դրամատուներու համար անիկա կրնայ անհրաժեշտ ըլլալ նոյնիսկ 1997 թ. Յունուար մէկին 600 հազար ադարին համարժէք նուազագոյն չափանիշին բնականոն դրամագլուխ ունենալու համար:

Իբրեւ գործունէութեան խթանման եւ մրցակցութեան բնոյթային աշխարհի մէջ ամէնէն տարածուած միջոցներէն մէկը՝ դրամատուներու միացումն է: Հայաստանի մէջ դրեթէ կիրառում չունի, բէեւ 1996ին նման ձեւի փորձ մը՝ Հայաբանկ եւ «Հրազդան» դրամատուներու միացումը, բաւական յաջողակ արդիւնքներ տուած է: Յատկանշական է, որ բան գործունէութեան, առաջին տասը անդերը կը գրաւեն պետական որոշակի շրջանակներու հովանաւորութիւնը վայելող (Արաշինպանկ, Հայակրոպանկ, Հայէկոնոմպանկ, Բրնա–Երեւան) եւ օտարներկրեայ դրամագլուխ ներառող (Միաւեալ Արմենիա, Միլլար) կամ մասնաւորի (Հայնիերարտպանկ, Անիւիմ, Հայկապանկ, Ֆոնվերս) ներդրում ունեցող դրամատուները:

Այս պատկերացումով ամէնէն մեծ առաջնութիւնը տարեվերջին նկատմամբ ունեցած է օտարներկրեայ դրամագլուխ մասնակցութեամբ «Անիւիմ–Երեւան» դրամատունը, որ 6,8 միլիոն դոլարի ընդհանուր գործունէութիւնը, 26րդ դիրքէն անդամափոխուած է 13րդ: Ակնյայտ է նաեւ Հայխնայպանկի գործունէութեան կարուկ անկումը՝ 65 առ հարիւր, որուն պատճառով անիկա 8րդ դիրքէն գլորուած է 20րդ դիրք: Հաւանաբար պատահական չէ, որ ասիկա Հայաստանի միակ պետական դրամատունն է: 1996 թ. Հայաստանի դրամատուցչին համակարգը առաջնային վերք սանձած է «Հայնիերարտպանկ»ը եւ վաստահօրէն կը շարունակուի 1997ին: Առաջին երեք հաստատութիւններու կարուկ առաջընթաց ունեցած է: Վարկային ներդրումներու տեսակէտէն ամէնէն մեծ ներդրումը արձանագրած է «Ռոսիթերա»ը, որ տարեվերջին 23րդ ցուցանիշի փոխարէն ընթացիկ տարուան 9 ամսուան արդիւնքով ունի 9րդ ցուցանիշը:

Այսուհանդերձ, Հայաստանի դրամատուցչին համակարգին վարկային ներդրումները տակաւին փոքր են (43,6 միլիոն դրամ կամ 80,7 միլիոն տոլար), բան մը, որ անգամ մը եւս կը վկայէ, թէ հայաստանեան դրամատուները տակաւին չեն յաղթահարած կապացման փուլը: Հայաստանի դրամատուցչին ամբողջ համակարգին տրամադրած վարկերը կը կազմեն Երրգ Ներդգործութեան յատկացուցած ներդրումային գումարներու միայն 80 առ հարիւրը: Թէեւ համեմատաբար տարեկիզբին, յանախորդներու հաշիւներուն եղած ընդհանուր գումարը անոնց 2 շրջ 2 անգամ, սակայն անոր մեծութիւնը (շրջ 30 միլիոն դրամ) եւս կը վկայէ, որ վճռակր տակաւին շատ հեռու է գոհացուցիչ ըլլալէ: Ի պէտ տասիկա միակ պատասխանատուն է, ուր «Միաւեալ Արմենիա»ն պահպանած է առաջատարի դիրքերը, ինչ որ հաւանաբար պայմանաւորուած է յանախորդներու ներգրաւման տեսակէտէն:

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վերոգրեալ ցուցանիշները շատ փոքր են տնտեսութեան մէջ դրամատուցչի համակարգին ծառայելիք տեղ ապահովելու համար: Սովորաբար Հայաստանի արդիւնաբերութեան ներկայացուցիչները տնտեսութեան ճգնաժամի գլխաւոր պատճառներէն մէկը կը համարեն դրամատուներու անկարողութիւնը՝ մեծածաւալ եւ երկարաժամկէտ վարկեր արամադրելու տեսակէտէն, իսկ դրամատուները համակարգի ներկայացուցիչները՝ ձեռնարկութիւններու անվարողութիւնը՝ վարկերը արդիւնաւէտ օգտագործելու եւ վերադարձնելու տեսակէտէն: Միեւնոյն ակնյայտ է, որ այս դրութիւնը սերտօրէն կապուած են եւ համապարփակ ճգնաժամը կարելի է յաղթահարել միայն արդիւնաւէտ համագործակցութեամբ: Սակայն վերջին շրջանին Հայաստանի մէջ առեղծուած է իրավիճակ մը, երբ թէ՛ տնտեսութեան առանձին դերակատարներ, թէ՛ դրամատուներ յայտնուած են, նոյն մարդոց ազդեցութեան տակ եւ ձիգադիր է այն, որ մէկ կողմէ՝ տնտեսութիւնը (իբրեւ դրամատուներու տեսակետներ) կը բողոքի տնտեսութեան միս ճիւղերու վիճակէն, իսկ միս կողմէ՝ իբրեւ այդ ճիւղերու ներկայացուցիչ դժգոհութիւն կը յայտնեն դրամատուներու տեսակետներէն: Դերակատարներուն միատեսակ դիրքերը 1996էն սկսած են բնականոն հանգրուանի մէջ կը շարունակեն գտնուիլ նաեւ 1997ին: Ընդհանրապէս դրամատուները նկատմամբ նեղատեսակ վերաբերմունքի պատճառներէն մէկն ալ անոնց ներդրումներուն ցածր ցուցանիշն է: Ներդրումներուն ցածր ցուցանիշը կրնայ ունենալ տարբեր պատճառներ, որոնցմէ ամէնէն կարեւորը՝ ներդրումներուն ցածր ցուցանիշն է: Ներդրումներուն ցածր ցուցանիշը կրնայ ունենալ տարբեր պատճառներ, որոնցմէ ամէնէն կարեւորը՝ ներդրումներուն ցածր ցուցանիշն է:

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վերջին մէկ տարուան ընթացքին կատարուած վերապատրաստումներու արդիւնքով, այսօր Հայաստանի տնտեսութեան մէջ գերակշռող ազդեցութիւն ունի երկու խոտոր: Անոնցմէ առաջինը տնտեսութեան մէջ կը ներկայացնեն Սուխոմանեանները («Գազ») ընտանիքը եւ արդիւնաբերողներն ու գործարարները»: Անոնք ունին նաեւ Բաղրամեան աջակցութիւն՝ իբրեւ «բարեփոխումներ» խորհրդարանական խոտոր եւ ՀՀՇ դեկավարութեան: Այս խոտոր աշխատութեան կեդրոնին մէջ յայտնուած են հայաստանեան առաջնակարգ դրամատուներէն երեքը՝ «Հայէկոնոմպանկ»ը, «Հայաբրոպանկ»ը, «Արաշինպանկ»ը: Նաեւ որուն, բէեւ միջազգային արժանաւոր ներմնայրամի ներառմամբ Հայաստանի կառավարութիւնը պարտաւորութիւն ունի մերժելու բարձրաստիճան պաշտօնեաներու ներկայացուցիչներու դրամատուներու դեկավար մարմիններու մէջ, սակայն այդ երեւոյթը «խորհրդարանական» նոր պրեզորում մը առած է:

«Ագրոպանկ»ի խորհուրդի անդամ է Ագգային ժողովի փոխ նախագահ Արա Սահակեան, «Կոնէոմպանկ»ի խորհուրդի նախագահ՝ Ագգային ժողովի անհատական պիտանեի յանձնաժողովի նախագահ Արմէն Եղիազարեան եւ այլն: «Ագրոպանկ»ի խորհուրդը կը գլխաւորէ Դաւթ Լէ Արամեան, որ Ա՛ժ փոխ նախագահի հովանաւորդն է «գիւնպկից»ը: «Արաշինպանկ»ի մէջ առանձնապէս ուժեղ են արդիւնաբերողներու եւ գործարարներ»ը: Ինչ կը վերաբերի «Կոնէոմպանկ»ին, ապա նոս անվերապահ ազդեցութիւն ունին Սուխոմանեանները: Անոնցմէ երեքը դրամատան խորհուրդի անդամներ են: Այդ բնականին չորս ներկայացուցիչներուն կը պատկանի բաժնեմասերու 33 առ հարիւրը: Անոնցմէ բացի, ասկէ նաեւ 5 առ հարիւր ձայներ ունեցող բաժնեմասը է միայն կիպրոսեան արձանագրութիւն ունեցող HARWAL LTD ընկերութիւնը՝ շուրջ 22 առ հարիւր: Պարելի չէ անտեսել նաեւ, որ անիկա Կիպրոսի մէջ ստեղծուած է յատուկ նպատակներով, նկատի ունենալով այդ երկրին մէջ հիմնուած անտեսավարող կազմակերպութիւններու նկատմամբ ազատական մօտեցումները: Տարբեր գործարքներու իրականացման համար, անոնց ստեղծուած Կիպրոսի Սէյշելեան Կերմուտեան կղզիներուն եւ այդպիսիներու մէջ շատ տարածուած է՝ ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Արեւմտեան մէջ: Ուշադրութիւն դարձնենք նաեւ դրամատան 5րդ բաժնետիրոջ բաժնեմասին վրայ: Ըստ հրապարակուած ազդարարութեան՝ դրամատան բաժնեմասերուն թիւը կ'ատելայ տասի հետ 160 հազարով՝ գտնելով 400 հազար:

Այս բաժնետիրոջ արդիւնքին մէջ, որուն ընթացիկ պահի վաճառքի բաժնեմասերու վերջնական թիւին 40 առ հարիւրին տասին, այդ խոտոր մէջ կրնայ յայտնուիլ բաժնեմասերու բաշխումը, որ որուն հարցի մէջ իրաւունք կուտայ անվերապահ որոշումներ ընդունելու: Ինչ որ խորհուրդի կազմին մէջ երեք հոգիներէն բացի ընդգրկուած են նաեւ դրամատան վարչութեան ներկայացուցիչները: Այս իրավիճակին մէջ տարօրինակ է, որ ֆինանսներու եւ տնտեսութեան նախարարը ոչ թէ մտահոգ է այդ երեւոյթով, այլ՝ «արտաքսումներու դրամատուներու գործունէութեամբ, ինչպէս՝ նոր արհեստագիտութիւններու ներդրման, յանախորդներու ապահովման որակին, այնպէս ալ տնտեսութեան վարկաւորման առումով»

գրականութիւն եւ մշակոյթ

Սփիւռքահայ յանձնառու մտաւորականներ, գրողներ եւ արուեստագէտներ աւելի քան ութ տասնամեակէ ի վեր տագնապեցան եւ կը շարունակեն տագնապիլ հայ մշակոյթի գոյապահպանման հարցով եւ ի մասնաւորի՝ արեւմտահայերէնի ճակատագիրով:

Համաստեղէն միջչեւ Յակոբ Կարապենց եւ Վազգէն Շուշանեանէն միջչեւ Մուշեղ Իշխան, արեւմտահայերէնը կը մնար սփիւռքահայ զանգուածներու հոգեւոր հայրենիքը, որ օր մը, Խորհրդային Հայաստանի անկախացումով պիտի դառնար աշխարհասփիւռ հայութեան ազգային իտէալին ու տեսիլքին մարմին տուող իրաւատէրը...

Այսօր թէեւ անկախ է Հայաստանը, բայց... Սփիւռքն ու սփիւռքահայութիւնը տակաւին կը մնան լքուած իրենց ճակատագիրին, իսկ արեւմտահայերէնը ենթակայ՝ աղաւաղման եւ ձուլման վտանգին:

Քովի սիւնակներով ներկայացուած արձակագիր Նուպար Չարխուտեանի «Առաջին Լեզուն...» գրութիւնը լուսարձակի տակ կ'առնէ սփիւռքահայութեան կոտտացող ցաւը, իսկ գրագիտուհի Վեհանոյշ Թէքեանի բանաստեղծութիւնը կը մեկնաբանէ հեղինակին պատկերացումը՝ հայ մշակոյթ կոչուող ազգային երեւոյթին մասին:

ԱՌԱՋԻՆ ԼԵԶՈՒՆ...

Կանգնած Կրիֆիթ Փարքի աստղադիտարանի պատշգամին վրայ, Արմէն աչքերը կը լեցնէր հսկայ քաղաքին լուսապարիսնուտով: Մութը իր աղջամուղջային սաւանը սկսած կր վերցնել վարի տեսարանին վրայէն, քողապերծելով լոյսերու ծով մը, որ կր փարձկր մրցիկ կինք եկերող Խաղաղականի անհունութեան հետ:

Տարի մր առաջ, անակրնկալ դէպքեր կինք նետած էին Լիրանանի ընտանիափերէն հեռու, չատ մր ուրիշներու պէս, որոնք չրուարած թռչուններու պէս տարտղնուած էին Նոր Աշխարհի գանագան չրջաններու մէջ՝ նոր բոյն մր չինելու յոյսով:

Տարիէ մր ի վեր այս արտակարգ քաղաքը դարձած էր իր քաղաքը, իր բնակավայրը: Սակայն գոհունակութիւնը անխուսն չէր: Երբեմն՝ ամէնէն չսպասուած մէկ պահուն, ուրիշ քաղաքի մր պատկերը կր յանախէր յիշողութիւնը եւ կինք կր կշտաւիդ՝ խարած ու լքուած սիրուհիի մր պէս:

Արմէն նայեցաւ ժամացոյցին ու արագ քայլերով ուղղուեցաւ դէպի ինքնաշարժը եւ, րլուրին դարձդարձիկ ճամրէն, խաւնուեցաւ այդ անվերջանալի հոսանքին, որ յոյսի գետերու կր վերածէր այս ութրագուկեան քաղաքին պողոտաները:

«Մասիս» ճաշարանը կր գտնուէր Հոլիվուտ պողոտայի կողմնակի փողոցնեկր ուժ: Ո՛րքան աւելի քաղաքակրթուած ու արդիականացած է երկիր մր, այնքան չուտ կ'իւրացնէ մեզ: Մենք, որ դարեր ապրած ու գոյատեւած ենք նախնական ու պարզակեցաղ ժողովուրդներու մէջ առանց կորսնցնելու մեր ինքնութիւնը, չուտով կ'այլասերինք այս ապահով, խաղաղ, հեշտարոյր, բայց վտանգաւոր մթնոլորտին մէջ:

- Այդ ճիշդ է: Բայց հիմա, ժամանակները փոխած են, եւ անոնք, որ քայլ չեն պահեր իրենց դարուն հետ, ո՛չ միայն կր կորսնցրնեն իրենց ինքնութիւնը, այլեւ իրենց գոյութիւնը: Կեանքի օրէնքները անգութ են եւ անդրդուելի: Բնութիւնը հսկայ ուժ մրն է, որ սիրտ չունի: Ցաւիտենական պայքարին մէջ տկարները տեղի կու տան, կր չնջուին, կ'անհետանան: Ագգի մր ճակատագիրը կ'որոշուի իր գոյութեան առաջին օրերուն իսկ:

- Բնութիւնը սիրտ ունի, ապա թէ ոչ տիեզերքը կր մնար քաոս: Մեր գոյութիւնը երեք հագար տարուան կեանք ունի: Ասիկա կը նշանակէ, որ մենք տրկար ագգ մր չենք:

- Յրուիլը տկարութեան նշան է արդէն:

- Ֆիզիքական տկարութիւն միայն, որ ժամանակաւոր է եւ պարագայական: Կարեւորը հոգեկան ուժն է, գոյատեւելու կամքը:

Կտրեցին կոմնակի փողոց մր:

- Այստեղէն կր սկսի աստղերու թագաւորութիւնը: Հին երկիրները ունին ասպետներու, հերոսներու, բանաստեղծներու պանթէոնը, այս երկիրը ունի դերասաններու եւ դերասանուհիներու աստղակարգ մայթերը: Իսկ սրրրութիւն սրրդայր՝ ահա այդ չենքն է, որ կր կոչուի Ջինանական թատրոն:

Խառնուեցան բազմագոյն ամրոխին, որ ապահ աչքերով կր դիտէր պեթոնին մէջ կաղապարուած հռչակաւոր դերասանուհիներու ձեռքերուն եւ ոտքերուն հետքերը: Քիչ մր անդին, փողոցներուն անկիւնը, կարճ փէչերով մանկամարդուհիներ, անցորդներուն աչքերուն մէջ նայելով, սիրոյ հրաւէրներ կ'րնկնէին: Ոմանք, արժեւորելու համար իրենց մարմիններուն հրապոյրները, կր կրկնին թափանցիկ ներքնագգեստներ, որոնց տակէն երեւցող սպիտակ գիստերը հեշտանքներ կր խոստանային: Դրան մր վերը, լուսաւոր քառանկիւնի մր մէջ, թեւաւոր մանկիկ մր չնաշխարհիկ մերկութիւններ կր խոստանար:

Հինգ տարի վճարելով՝ կարելի էր ժամերով դիտել մարդ մերկ կիներ, րոլորն ալ գեղեցիկ եւ հրապուրիչ: Անոնք քանի մր անգամ կր տղանգկին բեմին վրայ, արուեստական լոյսերու չոյանքին տակ, կր պարկին, կ'առնկին գրգռիչ կեցուածքներ, որպէսզի յայտնուին իրենց մարմիններուն մտերիմ ծալքերը: Խարտեաշ եւ կաթնաթոյր մորթով անկր-սաքսոններուն կր յաջորդէին ճկուն մարմինով եւ երենոսեան մորթով ափրիկեցիներ եւ սեւ աչքերով ու թաւչային գիստերով յատին ամերիկացիներ: Եւ այս բոլորը հինգ տոլարի միայն: Մինչդեռ ժամանակին, մարդիկ օրերով կ'երագային, եթէ պատահարար տեսնէին գեղեցիկ կնոջ մր ո՛չ թէ գիստր, այլ ոտքերուն ծայրը:

- Ո՛չ մէկ րդձանք կրնայ իտէալ մնալ, երբ կրնաս քանի մր տոլարով դիտել գեղեցիկ կնոջ մր մերկութիւնը: Ներկայ քաղաքակրթութիւնը կր դաւաճանէ իր սկզբունքներուն, որովհետեւ ան կրնայ գոհացում տալ մարդուն մարմնական պահանջներուն միայն:

- Մարմինն ալ պէտք կան: Մարդոց մեծամասնութիւնը կր գոհանայ առաջինով: Միայն ընտրեալները կր ձգտին հոգեկանին:

- Ընդհանրութիւնները մէկդի դնենք եւ գրադինք մեր «փոքրիկ ածուով»: Ադրիւրները կ'րսեն, որ Սփիւռքի հայութեան թիւր մէկ միլիոնը կ'անցնի, բայց անոնց քանի հատր հայ կր գգայ եւ հայերէն կր խոսի:

- Կր կարծե՞ս, որ եթէ հայ մր անջատուելով մայր համայնքէն, դաւնայ ամերիկացի կամ ֆրանսացի, մինչեւ կեանքին վերջր կ'ապրի դժբախտ եւ ապերջանիկ:

- Այո՛, եթէ իր մէջր սպաննած չէ հայու հոգին: Բնութեան օրէնքները անյեղի են, եւ ան, որ կ'ոտնակոխէ կանոնք գիտակցարար, կր պատժուի ուշ կամ կանուխ: Աւետնքսրինակ մր: Մարդ մր իր երկրէն կր բերէ մատղաշ տունկ մր, մայրիի տունկ մր եւ գայն կր դնէ այս ստար հողին մէջ: Տունկը հասակ կր նետէ ու կր դառնայ ծառ: Ո՛չ որեէ ծառ՝ կաղնի, հացի կամ րնկուզենի, այլ մայրի, լիրանան մայրի: Այնպէս որ, երբ հայ մր կր հաստատուի ստար հոդի վրայ, պէտք է ծագկի, ուռճանայ եւ մնայ իր նախնեան հաւատարիմ:

- Մի՛ մոռնար, որ մարդ արարածը ծառ չէ. ան կ'ենթարկուի իր չրջապատի ազդեցութիւններուն, րլլան անոնք կենցաղի, լեզուի կամ բարքերու: Ի՞նչ կրնաս րնել, երբ ինկած ես մարդկային այս ովկիանոսին մէջ եւ չես կագմեր պատկառելի գանգուած մր՝ տոկալու համար սառցահալին:

ՆՈՒՊԱՐ ՉԱՐԽՈՒՏԵԱՆ
«Բագին» (4/97)
Փասատենա,
15 Սեպտեմբեր 1991

9

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹ

Վեհանոյշ Թէքեան

Ձար արեւի այծերուն մէջ
երկու լորիկ նեպլի բոան,
եւ մշուշի նազուսան մէջ
գլորուկ գիտր փայփայուելու
անկարարի այծերուն մէջ
յանդիմուրեան նամբաս կ'երթամ,
ձնառաուելի վարակներուն
Թորոս Ռոսլին պահած կ'երթամ:
Նախադասելն կախիալ սուրբի
ոտքերուն մով կնանիս կ'սպեմ.
եւ ծորբնիլ բոլորի Լարբած

ա՛նս, վարուժան կ'պատասանեմ:

Ազամանդեայ երկրիկն կու գամ,
գմրուխտ մայրեր, հայրեր արմայ,
բերդ բերդ մերկ ցասկել գիտեմ
վերէն խոնկով, երգով ձնդայ:
Մօրս գոգնոցր ներկեր եմ,
պետար ու կար բոլոր գիտէր.
Դուռ շփոգած սերունդ մրն է»,

Տէտս անչափ պետր մարդ էր.
Նկնելս բոլորդով գիշեր-ցերեկ
արգարդ շոպկի կր պատրաստէր,
(երբոր մեռաւ նագին վրայ
ինձի նետած շապիկն էր):
Պէյրութ տաճուկ Բաղամ էր, բայց
«Օտարին ցուրտ երկիրն» Լիներ,
Ազամանեանին այս կողմ ինկամիճ
Ազատութիւն երեսալին,
«Հողիդ մեռնի՛մ», ոգի՛ տուիճ,
բայց չպրծանիճ այդ Օտարին,
(քսան հայրենի Նախագահին
մինիճ Օտարն երկրացի նեճ):

Հարա երբո՛ր, չորս կողմերին
ներգաղթով եւ արտագաղթով,
հարստութեամբ, աղքատութեամբ,
բարեկամի, ազգականին,
ուսումնական հաստատութեան,
շփոթանիճ կամ արկածի օձիճ բռնած
հատարուելացանիճ ու գրուելացանիճ,
գանգատելացանիճ ու գարմացանիճ:
Մնաց երկիր է, բայց մեզի իւնչ,
մեր ոճարին, մեր հեռացր
չկարծրատնա՞յ,
ինչի՛ է պէտ գիրքը բնաիր,
վրան գինի բափէ գնա.
եւ ի՛նչ գրող, երաժիշտ կամ
արուեստագէտ, երէ պիտի –
հաստատիմ մեր պատմութեան
ա՛ր րրր խորհուրդին –
չգտնուի կամ տեղի չտայ,
չպարկնայ, չխնդրնա՞յ:
Դարց-մարդց, նկնդեցի,
Հայ Դատի սուր, մամուլի դուռ,
հարով, սարով, պարանոցով,
ժողովներով յայտնի, գաղտնի,
պարեհներ շնչած մեծ ազգր մեր
պիտի գարեր գոյատեւէ.
հասնի միւնչեւ...
միւնչ...հա...հաս...նիւիճ՛ –
մնացեալը մոռցայ տեսա՞ է,
միւնչեւ հասնի՞, բայց կո՞յ ուղի:

Հիմա կ'ուզէ հա սկսինք,–
եր-կու լո-րիկ բր-ոան ձե-րնի,
(բ-ն կր մսի առանց բ-ի).
իսկ երէ չէ տեսած լորիկ՝
իւնչ տեսած է՞, մի գրկուիճ
իւնչ տեսած է՞ մի գրկուիճ
կրնամ հարց տալ բէ ո՞ր մնաց
արշալոյս է (առանց լորի կեանքը
մուր է):

Իսկ երէ մեր խնճորուկ լորին
յայտնուելու նամբայ մր կար,
հապա իւնչո՞ւ պահուրտած էր
պատմութեան մէջ կանաչ սարին
Ձիրմակ սարին,
մեծմայր Գետին,
մեծհայր Լերան պաղ կոնակին,
հապա իւնչո՞ւ օրօր-շորոր նուագներր
բողած է հոս,–
ոչ բէ գետն ոսկիաւոսի,
ոչ բէ ափին, այլ ծանր բարին.
մէկ լորիկին նետր կորսուած,
միւս կամարը ապրա՛ դարձած,
ապրատացած, կէս մր գազան,–
դուռնչր խփած նուագներու
բարեւներուն՝
իւնչ կր խաղայ Սարին գլխուն:

Երէ կ'ուզէք պատմութիւնր վերսկսինք,–
Երկու լորիկ բոան նեպլի:

Յետգրութիւն.–
Հետր կորսուած լորիկր
փնտռելի ու գտա՛յ.
մէջր կորա՛ծ լորիկր
փնտռելի ու գտա՛յ:
Ամսրերաժամի իր տան մէջ
ծաղիկներուն չուր կու տար.

Խմոցարուր երկրի մէջ
աստղանիշեր կր բանար:
Հայաստանի գուրան մէջ
նացե, յոյսի կր կանգնէր.
կր բարգմանէր անրնդհատ,
ալ նայերէն չէր գրեր:
Քանասացի բիւրոներէն
Սակրատ, Հեկել կր նատէր,
Հարուրքան մէջ գիտնական,
նեգուագէտ էր Օմսփորտէն:
Միջագգային բեմերէն
ծափ ու նոչակ կր խլէր.
գիտարար էր, ռամկավրէպ,
յուսահատ էր ուսուցուն,
նատատրապետ էր յոյսին
Նիւ Նորքի մէջ տեղ ունէր,
փարիզեան փողոցի մէջ
նկար ու ֆիլմ կ'արատպէր.
Պէյրութի մէջ չէր խօսեր,
միւս լորերը կր յիշէր:
Եւ Միլանի տաճարին
դուրսր Թարի մր վրան
նատած աշխատն կր պիտէր
երբ մօտեցայ ջերմութեամբ.
– Ե՛ս ալ հայ եմ Բիզի պէս:
Պիշ-պիշ նինձի նայեցար:
Մէջր կոտրած լորիկին
Թող նատայ շոյեցիս.
Թռա՛, վիրաւոր լորիկր
օտարաթռ, նամբաթօս՝
բոան ուրիշ երկինքի մր:
Հրահանգ կալին հոս,
եւ ազատներ նատատաց,
տարաշխարհիկ կռունկներ,
ձիճնանակներ որբացած,
կալին նայեր մնծամեծ,
սիրամարգներ իւիւնատանիչ,
փայտփորիկներ շատ Լին,
բուքակներ ո՛ւր, անհամա՛ր,
բուներ կալին ողջախոհ,
եւ ագռաւներ նատատաց:

Բայց նետացիր էր լորր,
ո՞վ նարուածներ էր մէջրր:
ազատ պարծած կամա՞ր,
փոս փորող փայտփորի՞ կր:
ալ ուժասպառ արծի՞ւր,
նսկոտ կկո՞ւն, բօքարներ բո՞ւն,
բէ՞ անձնատարի իր նղրօր
մարմրոդ արծապանգր:

Ի՞նչ կ'ուզնին լորիկին,
իր այդ բամուռն փոքրիկ տեղին՝
լո՛յս կր նանէր մուր ամպերէն:
Հիմա տանր տեղր փոս է,
լորր իր լեռնէն նետացեր է,
առանց լորի լեռր սո՛ւտ է.
եւ ի՞նչ կ'բնէ, կր խորնի իւիճ
նրր որբածայն
գիշեր ցերեկ մանր կու գամ.–
«Լորի՛կ ջան, լորիկ, լորիկ ջա՛ն»:

ՎԵՀԱՆՈՅՇ ԹԷՔԵԱՆ

(Փարամըս, Նիւ Ճըրզի)

ՄԵԾ ՄԱՐԴՈՑ ՍՏԱՑՈՒԱԾՆԵՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՐԱՏԱՆԻ

*Արուեստին պերճ է գեղեցկացնել կեանքը:

ՉԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

*Արուեստր պէտք է լինի ազին ճման թափանցիկ, պարզ եւ ազին ճման բարդ:

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

*Պէտք է ժայռին գարնել, չախչախել ինարր, երբ ան մեծ չէ:

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

*Արուեստագէտր երեւակայութեան ճնոյղին վրայ պիտի այնպէս ճնայ, որ ոտի մէկր գետնին ինարով գնայ, որով ան իրեն կարուած չի զգայ մայր նողից:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՔՈՉԱՐ

*Գիր սիրէ, *դայմ* սիրէ, *ատիթար* սիրէ:

ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱ

*Գրականագէտր մի ինչ էլ պէտք է գրող լինի, երէ ոչ մասնագիտութեամբ, ապա գոնէ ինրին զգացողութեամբ: Այնպէս որ, երէ գրականութենն ու գրականագիտութիւնր երկուորեակներ էլ չեն, ապա հօրեղբօր ազաներ են:

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

*Գիտուն բլլալուն ամէնէն պարկեշտ ու ուղիղ ճամբան իր ագիտութիւնր ճանչնալն է:

ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

*Արուեստր մարդու միջոցով արտայայտուող բնութեան ձայնն է: Որման մարդ նարագատ մնայ իր մէջ ապրող բնութեանր, այնման նամոզիչ ու յուզիչ կր ննչէ նրա արուեստր:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ

*Հայոց մէջ ազգային նուազարանր փողն է:

ԿՈՄԻՏԱՍ

*Արուեստի Լսկան յատկութիւններից մէկն է լինել խիտ ու կուռ, որ նշանակում է փոր ծաւալի մէջ շատ բան ասել: Խնայողութիւնր արուեստի գերագոյն օրէնքն է:

ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ

*Մեծ նեղինակութիւնները չեն կրնար ուսման ու կրթութեան ասրածումին շնորնիւ կարճ ժամանակամիջոցի մէջ ստաջ գնալ: Ձերմոցի մէջ կարելի է շուտով պտուղ ու ծաղիկ նասցնել, բայց ոչ կաղնի:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

*Մեր բոլոր մզպատարներր մուրնի պէս նարուածում են անարդար պատմութեան նակառակ:

ԼԵՒՈՆ ԽԱԶԻԿԵԱՆ

*Պիտի գոյ ժամանակ, երբ գալիք բազմակրթութիւնր կոխն ու ատերտմբ նակատագական բաներ պիտի նամարէ:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

*Երէ բոլոր մայրերը այնման նայրենասէր եւ ազգասէր լիներն, որ իրենց գաւակների նետ մայրենի լեզուով խօսեն, նրանց սրտի մէջ ազգային պատասխանատուութիւն ծիլեն, նայրենիքի սէր էլ այնուենաե իւնչ մաճ կարող է ապատնուել մեզ:

ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆ

*Օգատիճ երդասիրական լեզուներու նորանոր ու բարմ արտայայտութիւններին, բայց չմոռնանիճ գրաբարին լաւագոյն նիւթերն ու ճոխ բառերի շահագործումներին օգատիլ մանաւանդ: Ինչո՞ւ մեր նայերի շահագործումներին օգատիլ մանաւանդ: Ինչո՞ւ մեր նայերի գեղեցիկ ածականներն ու մատրացիկ, ուրիշին նանելի վազիճ: Ինչո՞ւ մեր նայերի գեղեցիկ ածականներն ու մատրացիկ, ուրիշին նանելի վազիճ:

ՄԻՍԱԿ ՄԵՍԱՐԵՆՑ

*Հայոց լեզուի մէջ մարմնացած է նայ ժողովրդի նոգին: Ամէն մի բառը նրա նոգու մի կտորն է: Այդ բառերի մէջ նինձրացած, առարկայացած մեր վիշտը, գրկանքների մէջ նեծրացած, առարկայացած մեր վիշտը, մեր երազները, պատն ու գուարնալի ապրումները, մեր երազները, յոյսերը, իղձերը, ակրր՝ մեր ողջ ժողովուրդը: ... Նրա նամար ծով արիւն են բափել մեր նեռնիների:

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

*... Ու մեր լեզուն, ոսկի ժապաւէնի՝ մեր պարերը, մեր ասրերնակ նոգեխառնուրիւնները–արդիւնք մեր նովիւներուն, լեռներուն այնման անկոխ, այլամերժ կեցուածքներուն–իրարու նետ մարմանդող, որ բացուէր իր գաւակներուն անխոտրոնելի սիրոյն, արդար նիացման, իր ասիճրուած մարմնին վրայէն մեզի պատմելով մեր յաղթանակներն, ինչպէս պարարուրիւնները դիմատորող իմաստուրիւնր, տասնեակից պարերու արձակութեան վերնն, ոսկի ոտներով կամուրջ մր ինչպէս:

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

Կնոջական

ՄԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

ԵՐԲ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԸ ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԸ Կ'ՈՒԶԵՆ

Երեխաներուն համար ընտանի կենդանի մը իսկապ ընկեր մրն է: Փոքրիկը անոր է, որ «կը պատմէ» իր ցաւերը, կանպատները, գաղտնիքները, եւ այլն... Բայց ընտանի կենդանի պահելը նաեւ որոշ պատասխանատուութիւն կ'ենթադրէ, որուն մասին լրջօրէն պէտք է մտածել որոշում տալէ առաջ:

Բազմանդամ ընտանիքներու մէջ մայր մը միշտ ալ ապատ չէ մէկ երեխայով զբաղելու, անոր հետ խաղալու կամ մնայուն կերպով գայն լսելու համար: Նոյնպէս ալ՝ մէկ հատիկ փոքրիկը միշտ ալ զրացիներով եւ ընկերներով չրջապատուած չէ, անոնց հետ խաղալու եւ ժամանակ անցկացնելու համար: Ահա թէ ինչու ընտանի կենդանի մը իսկապ ընկեր մը կրնայ դառնալ այս կացութիւններուն մէջ գտնուող մանուկներուն համար:

Զրահար հասկնալու եւ հասկցնելու համար բաւարար է, որ փոքրիկը չոյէ անասունը, առնէ գայն իր թեւերուն մէջ, եւ ահա արդէն հարցերը կը լուծուին ինքնաբերաբար:

ԸՆՏԱՆԻ ԱՆԱՍՈՒՆ ՊԱՀԵԼՈՒ ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երբ անասուն տուն կը մտնէ, պէտք է, որ ձեր գաւակը, նոյնիսկ իր տարիքին, որոշ պատասխանատուութիւն զգայ եւ կարգ մը պարտականութիւններ ստանձնէ:

Այսպէս՝ ձկնիկը կերակրել, թռչնիկին հատիկները նորոգել, նապաստակին հագարը կամ ստեպղինը ապահովել, շնիկը պտտցնել եւ այլն, եւ այլն...

Ընդհանրապէս առաջին օրերուն փոքրիկները մեծ «այո»ով մը կը սկսին եւ խանդավառ կը կատարեն իրենց պարտականութիւնը, բայց շատ չանցած կը ձանձրանան եւ ամբողջ գործն ու տաղտուկը կը փոխանցուին մայրերուն...

Ահա թէ ինչու ընտանի կենդանի մը տուն բերելու որոշումը ունի իր առաւելութիւններն ու անպատեհութիւնները: Լաւ պարագաներուն երեխային մօտ կը գարգանայ պատասխանատուութեան զգացումը, իսկ վատ պարագային՝ անասունը կը դառնայ անբաժանելի, յատկապէս րագմապրող մայրերուն կողմէ:

ԼԱՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵԼ ԵՒ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ՁԻՇԴ ԿԱՏԱՐԵԼ

Երբ անասուն մը պիտի գնենք, նախ պէտք է ուսումնասիրենք մեր տան պայմանները եւ տեսնենք, թէ մեր բնակարանը գայն ընդունելու յարմարութիւն ունի: Հոս հարցը կը վերաբերի առաւելաբար արագ մեծցող չուներուն:

Թռչուններու պարագային, վստահ րլլանք որ տան անդամներէն մէկը չնչասական որեւէ հարց չունի: Եթէ ապմ, կերպայնութիւն կամ նմանօրինակ որեւէ պարագայ կայ, յանձնարարելի է որ տունը թռչուն չմտնէ, այլեւ՝ որեւէ փետուր կամ ստեւ ունեցող անասուն:

Կան տեղ գրաւող եւ ընտանիքի անդամներուն հանգստութիւնը խանգարող կենդանիներ, ինչպէս՝ չուներ, կատուն, եւ այլն... Կան նաեւ տեղ չգրաւող եւ ատով հանդերձ երեխան ուրախացնող եւ անոր հետաքրքրութիւնը չարժող կենդանիներ, ինչպէս՝ ձկնիկները, թռչուները, «համսթեր»ը եւ այլն...

Ընտանի անասուն գնելու ատեն ձեր երեխան թող ներկայ րլլայ եւ ինք ընտրէ գայն, որպէսզի հետագային մեղադրանքներու առիթ չստեղծուի եւ իր կողմէ պարտականութիւններու թերացում չարձանագրուի:

Յամենայնդէպս տունը ընտանի անասուն մը բերելը պատասխանատուութիւն կ'ենթադրէ: երեխան յաւէպէտք է հասկնայ, որ տուն բերուած անասուն մը կարելի չէ առանց խնամքի ձգել, ոչ ալ լքել գայն, այլ՝ պէտք է սիրով ու զուրգուրանքով մինչեւ ծայր երթալ անոր հետ:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ՏԱՍԸ ԹԵԼԱԴՐԱՆՔ ՁԵՐ ԿՌՆԱԿԻՆ ՀԱՆԳՍՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Այրեկնուան կիները ներակայեն կրտեակի յանախակի ցաւերու, որոնք նեսառանի են յոգնութեան, պակ առաւորութիւններու եւ պիրի:

Առաւակեան 10 թելապրանք ձեր կռնակին հանգստութեան համար:

- 1 -

Առաւօտուն երբ կ'արթննաք, անմիջապես անկողինէն դուրս մի՛ նետուիք, որպէսզի պակ շարժումի մը առիթ չտաք: Նախ եւ առաջ անկողինին եզերքը նստեցէք, երկու ոտներդ մով-մովի վերեւէն վրայոպ վիգի ու թեերու ետեւը մը մեղմ շարժում կատարեցէք եւ յետոյ միայն ոտքի նէէ:

- 2 -

Խուսափեցէք մէջքը ակռմոդ եւ անհանգրատացնող գօտիներէն եւ ընդհանրապէս նախապատուութիւն տուէք ձեր շարժումները չկաշկանդող բերեն հագուստներու:

Նաեւ առ պահեցէք ձեր կռնակը, ետեւը որ անիկա շատ զգայուն է ցուրտին նկատմամբ:

Նոյնիսկ կարեւոր է կօշիկներու ընտրութիւնը, որոնք ուղղակիօրէն կապ ունին կռնակին ետիզ դիրքին հետ: Հրաժարեցէք շատ ցած կամ շատ բարձր կրունկով օժտուած կօշիկներէն: Շատ Լայոդներուն համար թեպտրելի է «Բէլփ» կամ «Բաուչուտ» ներքանով օժտուած կօշիկներ կրել:

- 3 -

Տան աշխատանքները մարգամէի վերածեցէք: Արդուկի սեղանին հետակը յարմարցուցէք ձեր դիրքին, որպէսզի ոչ շատ ծռիք, ոչ ալ թեերը պէտ եղածէն աւելի բարձրացնէք: Պէսկ լուացարանին կռնացրանին առջեւ պռոտակ մը ունեցէք, որպէսզի մէկ ոտքը միշտ պռոտակին վրայ հանգրատացնէք եւ մերթ ընդ մերթ փոխէք ոտքերուն դիրքը:

Երբ երեկարակաո գործիքով (*ասպիրատոր*) գորգ պիտի մաքրէք, կռնակը ուղիղ պահեցէք եւ իրանքանչիր բերի շարժումի նետ մէկ ծունկը ծալեցէք, միւսը՝ ուղիղ պահեցէք:

- 4 -

Պատէգի գործելով զբաղողները շատ ուշադիր պէտ է րլլան իրենց դիրքին եւ շարժումներուն:

Իսկ եթէ աշխատանքը ձեզմէ կը պահանջէ, որ ծռած դիրքով մնաք, նախապատրաստեցէք ծունկի գալ եւ անոնց վրայ յենուած աշխատիլ:

- 5 -

Սորվեցէք ձեր բեռը ճիշդ ձեւով վերցնել: Կռնակի արկածներուն մէկ կարեւոր առիթը բեռ վերցնելու ատեն կը պատահի: Թեթեւ կամ ծանր որեւէ ապրանք վերցնելու համար կռնակը չէ որ պիտի ծռէք, ընդհակառակը, կռնակը ուղիղ պիտի պահէք, ծռումները է որ պիտի ծալէք ու կամացկամաց ապրանքին նետ ոտքի ելլէք:

- 6 -

Նոյն դիրքով երկարատեւ նստած ըլլալէ վերջ, ոտքի կռնակը յանկարծ չվերցնէք: Հետզհետէ թեթեւ զբաղումներ ընելէ ետք միայն ոտքի ելլէք:

Գրամեքենայի կամ համակարգիչի առջեւ նստողները պէտք է ընթերցասեղանի արտոներ, որոնք ապահովեն կռնակին եւ ծոծրակին ճիշդ դիրքը:

- 7 -

Ձամբորդութեան ժամանակ ձեզի հետ առէք մի միայն անհրաժեշտը: Մի խարխիմ ձեր «վալիզ»ները աննիներէն եւ բռնեցէք ծանրութիւնը ծանրութեան կը մօտ եւ պետ որեւէ շարժում կը բռնեցուցէ ձեր արձակուքդը պատրաստ կամ գործ...

- 8 -

Ինքնաշարժին մէջ նոյն արտոնի դիրքը շատ կարեւոր է: Զգայուն կռնակ եւ ծոծրակացնդողները կրնան իրենց վիրը պատճառել կիսապատսի յատուկ բարձով: Թեթեւցրելի է որ արտոնի ալ իր կարգին գլխուն ներարեւով օժտուած րլլայ:

Ոեւէ աննշան բայց մանուածոյ զգայուն կռնակ ունեցդողները երկար ժամերն ետիզ ինքնաշարժ պէտ չէ շրջեն:

Ինչ կը վերաբերի ինքնաշարժին դնդին, անիկա շատ բարձր պէտ չէ րլլայ:

Վերջապէս, ինքնաշարժ մտած կամ ետիզ դուրս եկած ատեն պէտ է չափազանց զգուշ րլլաք ձեր շարժումներուն, նոյնպէս ալ՝ ինքնաշարժին սեղանակին ապրանք մը դուրս հանելու ժամանակ:

- 9 -

Մարզանքը կռնակին յատկապէս րնդհարդ է: Ասկնկի օգտակարներին են լողը եւ ոտքերու հեծանիւը:

- 10 -

Ընտրեցէք հանգստաւէտ մահճակալ մը: Թեթեւցրելի է որ ներքինակին տակը տախտակ րլլայ, որպէսզի անկողինը կախուդ չրլլայ եւ ձեր կռնակը հանգստանայ: Ինչ կը վերաբերի բարձին, անիկա եւս ոչ շատ կակուղ եւ ոչ ալ կարծր րող րլլայ:

ՄԱՆՐԱԳՐՏԱԿԱՆ

ՁԻՇԴ ԵԻ ՍԽԱԼ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՇԱՔԱՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

Շատերը վերջին տարիներուն շատ կը համբառ կը վայելէ: Միեչդեռ անոր չափաւոր գործածութիւնը անհրաժեշտ է մեր մկանները եւ ոսկորները առողջ պահելու համար:

-1-

●Շաքարին հանդէպ սէրը ի ծնէ է:

ՃԻՇԴ: Զորս համեմէն (ապրեղէն, բրուտ եւ բաղդը) միայն շաքարն է, որ գնահատած է ներածինին կողմէ: Շաքարին կամ բաղդրին հանդէպ սէրը կը սկսի շատ կանուխէն եւ կ'առաջադիմէ շատ ուշ: Պրաուիս իլ տարեցներն ալ շատ կ'ախորժին բաղդր ուտելիքներէն:

-2-

●Շաքարը ուժ կը հայթայթէ:

ՃԻՇԴ: Անիկա 100 առհարիւր «կիլօսաս» կը պարունակէ, ուժ կը հայթայթէ մեր մկաններուն, մանաւանդ մեր ուղեղին եւ կ'օգնէ անոր լաւ եւ կեդրոնացած գործունէութեան:

-3-

●Շաքարը կը գիրցնէ:

ՃԻՇԴ: Իւրաքանչիւր 100 կրամ 400 ջերմուժ կը հայթայթէ: Հետեւաբար անոր սպառումը պէտ է չափաւորուի գիրնալու նպատակով սեռնդական անձերու կողմէ:

-4-

●Շաքարը ակռաներու փտախտ կը պատճառէ:

ՃԻՇԴ ԵԻ ՍԽԱԼ: Ճիշդ է, որ շաքարի չափազանց ընդունումը կրնայ ակռաներու փտախտին, բայց այսօրուան ակռայի դեղերով, անոր ազդեցութիւնը գրեթէ կ'ոչնչանայ, պայմանաւ որ մեր ակռաները ետ ետէ խոզանակենք եւ հսկենք անոնց մաքրութեան եւ առողջութեան:

-5-

●Շաքարախտաւորները չեն կրնար շաքար ուտել:

ՍԽԱԼ: Շաքարախտաւորները կրնան շատ չափաւոր քանակութեամբ բաղդր ուտելիքներ ապահով՝ նուշի ժուժեռուն բնդգրկելի միայն:

-6-

●Շաքարը մարզիկներուն «վառելանիւթ»ն է:

ՃԻՇԴ: Ճիշդ իսկական որեւէ նիւթ շաքարի պէտ ունի: Անոր իսկ ինչու բնական խտացրած պաղպղիները խորհուրդ կու տրուի պահել մարզանքի ընթացքին յանախ պահանջ կ'ուտեն:

●Շատ շաքարը միակատեղիներ է, որ մեր մարմնին համար կենսական չէ:

ՃԻՇԴ: Հացը, պղմանիները, բրինձը եւ պատղիները բաւարար են շաքարի մեր պահանջը ծածկելու համար: Ինչ կը վերաբերի բաղդրեղէն եւ երկու գոտի պաղպաղակի 3 կաթ շաքարին:

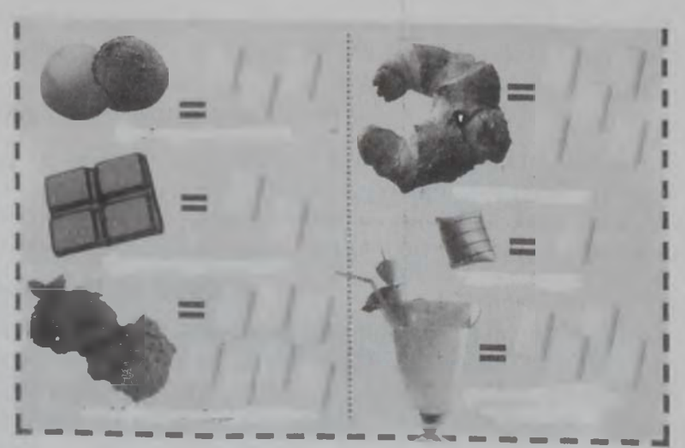
բ.- Զորս բաժակ սեղանակի տուրմբ՝ 2 կաթ:

պ.- Կաթ մը մուս օ շոկոլաթ՝ 7 կաթ:

պ.- Քրուասան մը՝ 5 կաթ:

ե.- Շաքար մը՝ 1 կաթ:

զ.- Բաժակ մը գովասցուցիչ կամ պահածոյ պատղի ներքր՝ 4 կաթ շաքարի:

ԷՄՄԱ ԹՈՄՍԸՆ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՍՏՂԸ

12 ժապաւէն եւ մէկ «օսքար»

Էմմա Թոմսըն աղջիկն է բեմադրիչ Էրիք Թոմսընի եւ դերասանուհի Ֆիլիտա Լօի (Law):

Էմմա վկայուած է Քէմպրիճի համալսարանէն եւ արդէն իսկ ընտրած է գրականութեան եւ բեմադրութեան ասպարէզը:

Մինչ այդ, այս չատ գործանը կ'ինր թատրոններու կը մասնակցի, աճնարիոներ կը պրէ եւ Քէմպրիճ համալսարանի կնոջական ամսաթերթին մր հիմնադիրներէն է:

Անոր երագն է չարժապատկերի Ֆիլմի վերածել Շէյքսփիրի գործերէն մէկը: Երագ մր, որուն մասին լրջօրէն կը մտածէ եւ կը ծրագրէ:

Դերասանուհի, բեմադրիչ, գրագէտ այս կինր կրնար չատ դիւրաւ Հոլիվուտի թագուհի հռչակել ինքզինք եւ իր կամքր պարտադրել բոլորին: Բայց Էմմա նախընտրած է Անգլիա ապրիլ, ուսումր կատարելագործելու եւ իր անձնական ծրագիրներուն վրայ աշխատելու համար:

«1995ի օսքարներու հանդիսութիւնր իրրեւ սքանչելի յիշատակ մր դրոշմուած է մտքիս մէջ: Բայց տրամադիր չեմ Հոլիվուտի փակ չրջանակին մէջ ապրելու: Շատ կր սիրեմ պարզ կեանքր՝ ուտել, խմել, կարդալ, խնդալ եւ սիրել»...

Կր փափաքիմ ամերիկացիներուն մտքին մէջ մնալ «օտար դերասանուհին» բառին ամրողջական իմաստով» կր խոստովանի Էմմա, որուն գլխաւոր ժապաւէններն յիշենք ձկյմս Այվորիի «Ռիճրրն էթ Հաուրրդ էնտ»ր:

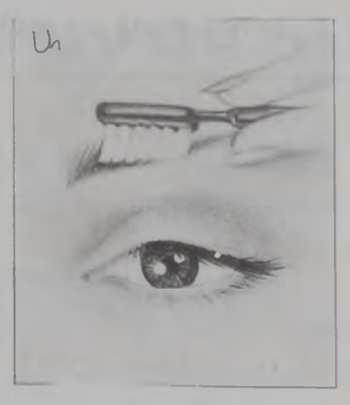
ԳԵՂԵՑԿԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՅՕՆՔԵՐՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

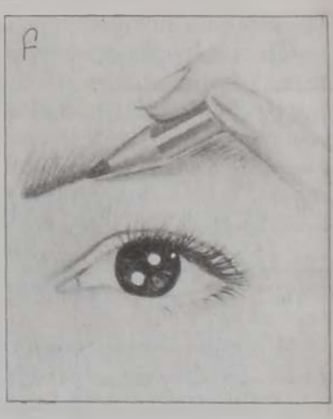
Անոնք րլլան աւատ թէ ցանցառ, կարճ թէ երկար, կամարաձեւ թէ հորիզոնական, յոնքերը կր չեչտեն աչքերը եւ կր պեղեցկացնեն նայուածքը:

Գեղեցիկ յոնքեր ունենալու համար պայման է անցնիլ հետեւեալ 3 հանգրուաններէն:

Ա - Ունեցէք ակռայի մաքուր խոզանակ մր եւ անով խոզանակեցէք ձեր յոնքերը: Կրնաք նաեւ խոզանակին վրայ մակր կարծրացնող «սփրէյ»էն փչել եւ ապա խոզանակել յոնքերը:

Բ - Ձեր յոնքին գոյնին համապատասխանող մատիտով մր գծեցէք յոնքին վարի կիծր:

Գ - Վերջապէս, յոնքի ձեր ունեցին հակառակ ուղղութեամբ մաքրեցէք կիծին մնացած ատուամգերը եւ ահա պիտի ստանաք գոհացուցիչ արդիւնք մր:

Այս էջր պատրաստեց ՇՈՒՇԻԿ ՍԱՐԻՒՍԱՂԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿԻ ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԴԱԿ»ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն. 258526, 260115 եւ 583026:

ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՀԱՍՏ.

- ԱԷԹՂԱՅԹ ՌԻՍԻՎԸՐ
- ՎԻՏԷՕ
- ՔԱՄԵՐԱ
- ՌԱՏԻՕ-ՔԱՍԷԹ
- ԷՐ -ՔՈՆԴԻՍԻՈՆ
- ԼՈՒԱՅՔԻՄԵՔԵՆԱՅ
- ԿԱՋՈՎՓՈՒՌ
- ՄԱՅՔՐՕՕՒԻՅՎ ՓՈՒՌԵՐ

ԵՒ ԵԼԵԿՏՐ. ՏՆԱՅԻՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

Պուրճ Համուտ – Քաղաքապետարանի հրապարակ, հեռ. 261270, 266432, 581011, 583218, FAX 583219

Շրջ մուտք, Սանթր Պլանքոյէճ: Կառատուն ապահովուած:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՍԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՍՈԼԻՏԵՐԻ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐԸ ԱՌԱՆՑՔ՝ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

Պէյրութի նորաթաց սակարանը հրապարակեց 1997ի տարեկան իր տեղեկագիրը, որուն մանրամասնութիւնները կը փոխանցենք ստորեւ ներկայացուած ցուցատախտակներով: Ընթերցողին ուշադրութեան կը յանձնենք նաեւ կարգ մը կէտեր:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ, թէ սակարանին մէջ, 1997ին փոխանակուած են 59.173.871 բաժնեթուղթեր. փոխանակուած այս թուղթերուն կարեւորագոյն մասը՝ 21.081.017 հատը Սոլիտէրի Ա. կարգի բաժնեթուղթեր են:

Իսկ 1997ին փոխանակուած այդ բաժնեթուղթերուն ընդհանուր արժէքն է 639.827.187 ամերիկեան տոլար՝ որուն մեծագոյն տոկոսը կը ներկայացնեն Սոլիտէրի Ա. կարգի թուղթերը:

Ասկէնաւ՝ Սոլիտէրի Ա. կարգի բաժնեթուղթերը առանձինն կը ներկայացնեն սակարանի գործունէութեան գրեթէ կէսը: Կարելի է հետեւցնել, որ Պէյրութի սակարանը հարապատօրէն կը ներկայացնէ երկրին տնտեսական կեանքը, որուն վրայ ճակատագրական ազդեցութիւն ունին Սոլիտէրի աշխատանքները:

Ա. ՅՕԴՅԱԿ — 1997Ի ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՍԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄՓՈՓ ՊԱՏԿԵՐԸ

ԱՄԻՍ	ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ՔԱՆԱԿ	ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ԳՈՒՄԱՐ	ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ (միլիոն տոլարով)	ԹԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԹԻԻ	ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՕՐԵՐ	ՄԻՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ԹԻԻ	ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ԹԻԻ	ՏՈԼԱՐԻ ՓԱԿՄԱՆ ՍԱԿ
Յունուար	2.113.147	27.440.534	2.381.32	11	22	12	10.829	1.549.75
Փետրուար	5.045.420	29.096.633	2.331.87	11	19	13	23.204	1.547.75
Մարտ	3.813.226	42.336.709	2.351.98	11	19	13	26.361	1.545.75
Ապրիլ	5.826.214	42.500.599	2.419.83	12	18	13	4.182	1.543.5
Մայիս	4.527.810	42.548.683	2.424.69	12	18	13	3.489	1.541.75
Յունիս	4.313.313	42.284.513	2.527.73	12	21	13	2.968	1.539.75
Յուլիս	7.607.402	93.300.718	2.931.42	12	22	13	6.431	1.537.5
Օգոստոս	5.256.443	57.855.965	3.127.38	12	20	13	3.582	1.535.5
Սեպտեմբեր	4.511.684	53.043.645	3.020.78	12	22	13	3.101	1.533.25
Հոկտեմբեր	8.233.607	112.981.161	3.143.11	12	23	13	4.504	1.531
Նոյեմբեր	5.102.187	60.680.274	3.003.02	12	20	13	2.591	1.529
Դեկտեմբեր	2.823.418	35.757.754	2.904.01	12	21	13	3.546	1.527
Գումար	59.173.871	639.827.188			245		94.788	

ՄԻՋԻՆՆԵՐ

Փոխանակուած բաժնեթուղթերու թիւի օրական միջին.- 241.526
Փոխանակուած բաժնեթուղթերու արժէքի օրական միջին.- 2.611.540 ամ. տոլար
Փոխանակման գործողութեանց օրական միջին.- 387

Բ. ՅՕԴՅԱԿ — 1997Ի ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԱԾ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԱՐԺԷՔԸ

ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹ (ընկերութեան անուն)	ԱՊՐԻԼ	ՄԱՅԻՍ	ՅՈՒՆԻՍ	ՅՈՒԼԻՍ	ՕԳՈՍՏՈՍ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ԳՈՒՄԱՐ
Սոլիտէր (Ա.)	12.669.471	12.145.079	10.914.339	48.298.726	27.258.629	22.649.605	55.925.486	24. 707.590	13.335.991	262.713.674
Սոլիտէր (Բ.)	5.311.670	6.484.265	3.823.842	14.323.715	9.998.629	6.725.837	18.808.052	15.055.902	9.702.199	108.824.106
Պանք Լիպանէ Փ. Լ. Քոմէրս	3.642.451	5.088.017	6.885.022	10.318.962	3.782.120	2.362.346	8.374.473	9.452.132	3.573.424	60.260.947
Պանք Աուտէ (Գ.)	10.416.857	13.611.329	14.763.544	13.529.869	10.575.534	16.169.138	23.661.099	6.969.276	6.662.294	149.920.184
Պանք Պէյրութ (Գ.)	9.550.737	4.267.785	4.924.243	6.366.342	4.614.347	3.505.033	3.975.146	2.873.805	1.828.952	41.906.390
Սիմէնթ	363.026.7	776.458	757.112	398.353	123.215	1.071.202	357.420	1.252.355	298.114	11.541.284
Ծերմակ սիմէնթ - կրողին	2.475	8.908	6.188	–	61.847	31.770	56.802	18.881	2.776	189.647
Ծերմակ սիմէնթ - անունով	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Էթէրնիթ	543.910.4	166.843	210.223	–	320.643	438.714	1.822.683	290.488	335.005	4.222.360.4
Եունիսերամիք (Ա.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Եունիսերամիք (Բ.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Եունիսերամիք (Գ.)	–	–	–	64.750	–	90.000	–	59.844	19.000	248.594
Գումար	42.500.599	42.548.684	42.284.513	93.300.717	57.855.964	53.043.645	112.981.161	60.680.273	35.757.755	63.827.187

Գ. ՅՕԴՅԱԿ — 1997ԻՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԱԾ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐՈՒՆ ՔԱՆԱԿԸ

ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹ (ընկերութեան անուն)	ԱՊՐԻԼ	ՄԱՅԻՍ	ՅՈՒՆԻՍ	ՅՈՒԼԻՍ	ՕԳՈՍՏՈՍ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ԳՈՒՄԱՐ
Սոլիտէր (Ա.)	1.233.197	1.118.136	1.035.956	3.805.618	2.035.141	16.647.063	3.913.886	1.844.593	1.039.311	21.011.017
Սոլիտէր (Բ.)	495.505	565.425	353.119	1.113.315	739.540	475.224	1.314.563	1.097.793	727.134	8.577.837
Պանք Լիպանէ Փ. Լ. Քոմէրս	241.669	299.761	370.195	497.203	180.236	114.579	388.919	440.772	165.220	3.240.185
Պանք Աուտէ	529.117	640.635	606.505	490.451	385.425	573.511	803.999	231.366	221.155	6.512.494
Պանք Պէյրութ	2.766.453	1.192.943	1.255.074	1.355.344	810.151	596.883	630.672	445.157	278.383	9.331.060
Սիմէնթ	297.373	622.731	586.039	308.471	926.724	816.103	278.445	857.746	210.932	8.193.911
Ծերմակ սիմէնթ - կրողին	450	1.799	1.500	–	15.446	7.851	15.658	5.300	793	48.797
Ծերմակ սիմէնթ - անունով	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Էթէրնիթ	272.450	86.380	104.925	–	163.780	230.470	887.465	148.460	170.990	2.121.071
Եունիսերամիք (Ա.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Եունիսերամիք (Բ.)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Եունիսերամիք (Գ.)	–	–	–	37.000	–	50.000	–	31.000	9.500	137.500
Գումար	5.826.214	4.527.810	4.313.313	7.607.402	5.256.443	4.511.684	8.233.607	5.102.187	2.823.418	59.173.871

8

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ՃԱՓՈՆ ՊԻՏԻ ՉՏԻՐԱՊԵՏԷ ԱՇԽԱՐՀԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Ինճնուճականներու սկիզբը աշխարհի տնտեսագէտները, դրամագէտներն ու քաղաքագէտները կը հաստատէին, որ Ճափոն միայն քանի մը քայլ հեռու է աշխարհին տնտեսապէս տիրապետելէ. ոմանք նոյնիսկ ըսին, որ Միացեալ Նահանգներուն հետ անոր տնտեսական մրցակցութիւնը օր մը չէ օր մը հասնի... պատերազմի: Հարցը սակայն այդպէս չընթացաւ. 1990ի այն համոզումները, թէ երկու երկիրներու տնտեսական հակամարտութիւնը կ'ընթանայ ի նպաստ Ճափոնի, իսկ Մ.Նահանգներու տնտեսական գեր-ուժի հանգամանքը պատմութեան պիտի անցնի, սխալ դուրս եկաւ: 1997ի վերջաւորութեան, դերերը արդէն շրջուած էին:

1992էն ի վեր, Ճափոնի տնտեսութեան տարեկան միջին աճի համեմատութիւնը 1.2 առ հարիւր էր, մինչ Միացեալ Նահանգներունը՝ 2.85 առ հարիւր: Ի՞նչ պատահեցաւ Ճափոնական հրաշքին. ինչո՞ւ շնչասպառ կիսաւարտ ձգեց տնտեսական աշխարհակալութեան իր նուաճումները:

Պատճառներէն մէկը կրնայ նկատուիլ այն իրողութիւնը, որ Ճափոնի տնտեսութիւնը կարծուածին չափ զօրաւոր չէր: Ի. Աշխարհամարտէն ետք Ճափոնի տնտեսական ճիգը՝ իրողութեան մէջ վերականգնման եւ աշխարհին հետ նորէն քայլ պահելու ճիգ մըն էր, 60ականներուն՝ Ճափոնի տնտեսական տարեկան աճի միջինը 10 առ հարիւրը չանցաւ, իսկ ութսունականներուն՝ անոր միջինը արդէն ինկած էր 4 առ հարիւրի:

Մտաբերելով ութսունականները, այսօր կարելի է հաստատել, որ ճափոնական արտադրութիւններու առաւելութիւնները, այդ օրերու մրցակցութեան մէջ, կախեալ էին ժամանակաւոր երկու ազդակներէ.

ա.- Առաջին ազդակը՝ ճափոնական եէնի տկարութիւնն էր. 1978էն 1982ի միջեւ ճափոնական դրամանիշը ամերիկեան տոլարին բաղդատած՝ արժեզրկուեցաւ 25 առ հարիւր համեմատութեամբ, ասոր անմիջական հետեւանքով, տոլարով սակարկուած ճափոնական արտածումները ո՛չ միայն աւելի աժան էին, այլ Ճափոնի բնակութիւններուն

8

1998ԻՆ

ՏՈԼԱՐՆ ՈՒ ԵՈՒՐՈՆ՝ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

1998 տարեշրջանը պիտի յատկանշուի եւրոպական համայնքի միացեալ դրամանիշ եւրոյի որդեգրման գործնական քայլերով, որոնք որոշակի անդրադարձ պիտի ունենան միջազգային դրամական շուկաներուն ու եւրոպայի հետ առեւտուր ընող միջերկրականեան երկիրներուն վրայ:

Արդարեւ, այս տարուան ընթացքին համայնքին անդամները պիտի որոշեն եւրոյի գործածութեան սկսելու թուականը (հաւանաբար 1/1/1999ին), եւ այդ դրամանիշի շրջագիծին ընդգրկած պետութիւններու առաջին խմբակը. այս խմբակէն դուրս մնացող համայնքի անդամներէն պիտի պահանջուին դրամական խիստ միջոցառումներ, մօտիկ ապագային միանալու եւրոյի շրջանակին: Այս տարուան ընթացքին նաեւ պիտի նշանակուին Եւրոպայի կեդրոնական դրամատան կառավարիչն ու վարիչ խորհուրդը:

Այս քայլերը պատճառ պիտի դառնան եւրոպական տարբեր երկիրներուն մէջ ապրանքներու եւ ծառայութիւններու սակերու տարբերութիւններուն, որոնց իրրեւ հետեւանք՝ ընկերութիւններուն միջեւ մրցակցութեան արդիւնքն, տնտեսական աճի կարողութեան բարելաւման եւ կարեւորագոյնը՝ դրամանիշերու սակերու ելեւէջի վտանգներու չէզոքացման:

Մասնագէտները համոզուած են, որ միացեալ դրամանիշի եւրոպական փոխը իր ստեղծումի առաջին օրէն ներդաշնակ ու համակարգուած պիտի չըլլայ. տարբերութիւններ պիտի մնան անդամներու օրինական, հարկային եւ մաքսային համակարգներուն մէջ, եւ այս տարբերութիւնները պիտի սրբագրուին աստիճանաբար: Այնուհանդերձ եւրոյի գործածութեան սկսելէ անմիջապէս ետք պիտի ստեղծուի եւրոյով գնահատուած գործառնութեանց շուկայ մը՝ Եւրոպայի տարբեր դրամատուներուն միջեւ, սրելով ֆինանսաւորման ու փոխատուութեանց բնագաւառին մէջ մրցակցութիւնն ու եւրոպական մեծ դրամատուներու եւ դրամական այլ հաստատութիւններու միաձուլումները:

Բոլոր այս ակնկալները պատճառ պիտի դառնան, որ 1998էն իսկ նահանջէ ամերիկեան տոլարի գործածու-

8

Մարզական

Գ. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՂԸ
Հ. Մ. Ը. Մ. ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏ – ՊԱՐՔ

Վաղը կը սկսի 1997-98 տարեշրջանի Գ. դասակարգի ֆութպոլի ախոյեանութիւնը: Յայտագիրի վրայ մէկ մրցում կայ, ուր ժամը 14.00ին, Ահոի պաշտօնական վրայ, Հ. Մ. Ը. Մ. Պուրճ Համուտ պիտի մրցի Պարքի դէմ:

Հ. Մ. Ը. Մ. Պուրճ Համուտի կազմը ճիշդ է, որ անցեալ տարուան լաւ մարզիկներէն մէկ մասը կորսնցուցած է, բայց տղաքը շատ լաւ վիճակի մէջ են եւ վստահաբար պիտի տան իրենց լաւագոյնը:

Արդարեւ, Գօգօ Մարտիրոսեան, Խալէտ Ամիւ, Լեւոն Տարագճեան, Վիքթոր Թահմիկեան, Արտաւազդ «Արտօ» Արշակ, Յարութիւն Ձանիկեան, Յարութիւն Ասատուր, Խաժակ Դարբինեան եւ Յարութիւն Բարսեղեան բացակայ են կանոնական պատճառներով: Ոմանք օտարտհպատակ են եւ ըստ նոր օրէնքին, օտար մարզիկներ պիտի չխաղան Գ. եւ Դ. դասակարգերէն ներս, իսկ ուրիշներ գինուորագրուած են: Անցեալ տարիներու Դ. դասակարգի յաւակոյն կոլ-սքորըրը Գօգօ Մարտիրոսեան, որ անցեալ տարեշրջանի աւարտին միացած էր Հ. Մ. Ը. Մ.ի ներկայացուցչական կազմին, այժմ ֆութպոլէ «կրկնած» է, նկատի ունենալով որ ներկայացուցչական կազմին հետ աւելի չունենար խաղալու, եւ Պուրճ Համուտի կազմին վերադառնալը՝ անկարելի (ստորագրութեան 6 ամիս պէտք է անցած ըլլայ):

Յամենայնդէպս, Սեւակ Քելխաչերեան, Սարգիս Պապիկեան, Մկրտիչ Օտապաչեան եւ Վիգէն Միսխեան պէտք է իրենց կարելին ընեն՝ Գօգոյի ձգած բացը գոցելու:

Համակիրներէն ալ կը սպասուի լաւ ձեւով քաջալերել տղաքը, որովհետեւ բոլոր մրցակիցներն ալ գօրաւոր են:

ՊԱՍՔԵԹՊՈԼ

Հ.Մ.Ը.Մ. ԱՆԹԻԼԻԱՍ - Հ.Մ.Ը.Մ. ՊՈՒՐԾ ՀԱՄՈՒՏ
59 - 57

Լիբանանի պասքեթպոլի աղջկանց ախոյեանութեան 11րդ հանգրուանի մրցումներու ծիրէն ներս, Հ.Մ.Ը.Մ. Անթիլիաս երէկ Անդրանիկի դաշտին վրայ 59-57 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ Համուտի կազմը:

Ջուտ Հ.Մ.Ը.Մ.ական մրթնոլորտի մէջ տեղի ունեցած մրցումը եղաւ շատ գեղեցիկ եւ հետաքրքրական: Հ.Մ.Ը.Մ. Անթիլիաս Ա. կիսախաղին 7 կէտի առաւելութիւն մը ուներ Պուրճ Համուտի վրայ, բայց այս մէկը բնաւ պատճառ չեղաւ, որ Պուրճ Համուտի աղջիկները յուսալքուին, այլ շուտով իրենք զիրենք վերագտնելով՝ նոյնիսկ հաւասարեցան Անթիլիասի: Բայց Անթիլիասի աղջիկները վերջին վայրկեաններուն վճռեցին մրցումին արդիւնքը:

Այսօր, ժամը 18.00ին, Ժունիէի Քաղաքապետարանի դաշտին վրայ, Լիբանանի ախոյեան Հ.Մ.Ը.Մ. Պէյրութի աղջիկները պիտի մրցին Սատաքայի դէմ:

Երթին, 71-47 արդիւնքով յաղթական՝ Պէյրութի աղջիկներէն կը սպասուի անգամ մը եւս հանգիստ յաղթանակ մը տանիլ:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի համակիրներէն կը սպասուի ներկայ գտնուիլ դաշտ, քաջալերելու համար Լիբանանի ախոյեան աղջիկները:

ՏՈԼԱՐՆ ՈՒ ԵՈՒՐՈՆ՝ ...

թիւնը, գլխաւորաբար Եւրոպա-Միջերկրական առեւտրական փոխանակումներուն մէջ: Հետագային տոլարի գործածութիւնը նահանջ մը պիտի արձանագրէ տնտեսական այլ գօտիներու մէջ ալ: Հոս պէտք է նշել, որ միջազգային առեւտուրի մէջ տոլարի գործածութիւնը 1996ին կը ներկայացնէ պարագաներու 55 առ հարիւրը, մինչ գերմանական մարքը առանձին գրաւած էր 15,3 առ հարիւրը:

Միւս կողմէ, լիբանանեան փորձառութենէն յայտնի է, որ տնտեսապէս թերաճ երկիրներու մէջ, ուր ազգային դրամանիշը ենթակայ է ամէնօրեայ սուր ելեւէջներու, առօրեայ մանր փոխանակումներուն մէջ յաճախ կ'օգտագործուի ամերիկեան տոլարը: Անմիջական եւ մանր վճարումներու մէջ տոլարի տարեկան գործածութիւնը կը հասնի 1.500 միլիառ տոլարի: Հոս եւս եւրոն պիտի խլէ շուկային մէկ մասը, առաջին հերթին սկսելէն:

Վերջապէս պէտք է յիշեցնել, որ Մայրագոյն Արեւելքի սակարանային գնգումները աւելի ծանր հետեւանք ունեցան Միացեալ Նահանգներու սակարաններուն վրայ, քան իրարու կապուած եւ իրարու կօրավիզ կանգնած Եւրոպայի սակարաններուն ու դրամանիշներուն վրայ: Ուրեմն, միջազգային սակարաններու մէջ նորանոր ցնցումներու հեռանկարներով, եւրոպական միացեալ դրամանիշն ու սակարանները աւելի ամուր եւ վստահելի պիտի նկատուին, քան ուրիշները:

Դրամական քաղաքականութեանց մասնագէտները այս տուեալներուն վրայ հիմնուելով կը հաւաստեն, որ 1998 տարին պիտի յիշատակուի իբրեւ տոլարի եւ եւրոյի ճակատումի նախաճաշակի տարին:

ԿՕՒԶՈՒԻՆ

●Ոսկերչատուն մը կարիքը ունի ամառնային աշխատող ադամանդաշարիներու:

Հեռաձայնել 09-210718 թիւին:

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի ֆութպոլի յանձնախումբին կազմակերպած վիճակահանութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար այսօր՝ Հինգշաբթի, 8 Յունուար 1998, յետաձգուած է Հինգշաբթի, 5 Փետրուար 1998ին:

ՍԱԿԱՒՐԱՆ

Պէյրութի սակարանին մէջ օտար դրամանիշերու փակման սակագիները հետեւեալներն էին երէկ.

Սուրիական թղթոսկի	32,70 - 34,70 լ.ո.
Իրաքեան տինար	50,00 - 51,00 լ.ո.
Պահրէյնեան տինար	4047,10 - 4051,15 լ.ո.
Քուէյթեան տինար	5000,65- 5004,75 լ.ո.
Յորդանանեան տինար	2143,10- 2147,40 լ.ո.
Ա. Մ. Էմիրութեանց տիրհամ	412,86 - 417,90 լ.ո.
Սէուտական ռիալ	405,10 - 409,20 լ.ո.
Օմանեան ռիալ	3965,40 -3985,65 լ.ո.
Քաթարեան ռիալ	417,60 - 421,71 լ.ո.
Եգիպտական կիւնէ	447,40 - 451,40 լ.ո.
Անգլիական սթերլին	2470,42 - 2475,27 լ.ո.
Գերմանական մարք	832,39 - 8356,43 լ.ո.
Հոլանտական ֆլորէն	740,77 - 741,82 լ.ո.
Ֆրանսական ֆրանք	247,28 - 249,72 լ.ո.
Զուիցերիական ֆրանք	1030,16 - 1033,33 լ.ո.
Պելճիքական ֆրանք	38,10 - 40,53 լ.ո.
Դանիական քուրոն	222,00 - 226,13 լ.ո.
Շուէտական քուրոն	187,20 - 189,61 լ.ո.
Սպանական փեզեթա	10,30 - 10,37 լ.ո.
Թրքական լիրա	0,0065 - 0,0080 լ.ո.
Կիպրական փաունտ	2852,14 -2853,95 լ.ո.
Իտալական հազար լիր	868,00 -872,00 լ.ո.
Ճափոնական հազար եէն	11039 - 11043 լ.ո.
Ափրիկեան հազար ֆրանք	480,50 - 489,40 լ.ո.
Ամերիկեան տոլար	1522,00 - 1531,50 լ.ո.
Քանատական տոլար	1062,10 - 1064,60 լ.ո.
Աւստրալիական տոլար	969,10 -974,83 լ.ո.

● ՈՍԿԻ

Անգլիական մէկ ոսկի	105,000 - 110,000 լ.ո.
Իրանեան մէկ ոսկի	104,000 - 109,000 լ.ո.
Օմանեան մէկ ոսկի	93,000 - 98,000 լ.ո.
Մեքսիքական փեսոս	538,000 - 543,000 լ.ո.
Մէկ քիլոկրամ ձոյլ ոսկի	14,150,000 - 14,650,000 լ.ո.
Մէկ օնս ոսկի	280,38 $ - 282,20 $
Մէկ օնս արծաթ	6,01 $ - 6,05 $

ՃԱՓՈՆ ՊԻՏԻ ՉՏԻՐԱՊԵՏԷ ...

7

հնարաւորութիւն կու տային պակսեցնելու ծախսերը, բարելաւել արտադրութեան որակը, նախաձեռնել աւելի լաւ ծանուցումներու եւ այս բոլորին դիմաց շահիլ կոկիկ գումարներ:

բ.- Երկրորդ ազդակը՝ ամերիկեան ընկերութիւններու բթամտութիւնն էր, անոնց համար ճափոնական արտադրութիւնները աժան, դիւրաբեկ եւ վատորակ հետեւաբար նաեւ ժամանակաւոր մրցակիցներ էին միայն: *Ֆորտ, Ջիրոքս, Ակ. Պի. Էմ.* եւ միւսները շատ ուշ անդրադարձան, որ ճափոնցիք կը հրամցնեն նաեւ բարձր որակ, աժան գիներով:

Այս երկու ազդակները, սակայն, վճռորոշ չէին, ամերիկեան ընկերութիւնները արթնցան, իսկ եէնին գինը բարձրացաւ 1985էն 1989ի միջեւ, տոլարին բաղդատած ճափոնական դրամանիշը բարձրացաւ 70 առ հարիւր համեմատութեամբ:

Անցեալին ամերիկեան ընկերութիւնները շահագործուած էին արագ հասոյթներով, մինչ ճափոնական ընկերութիւնները՝ երկար տեւողութեան վրայ շահերով, ասոր հետեւանքը այն եղաւ, որ ճափոնցիք խնայեցին իրենց շահերը եւ կատարեցին նոր ներդրումներ (Ճափոնի մէջ խնայողութիւնը կը ներկայացնէ ազգային ընդհանուր եկամուտի 30 տոկոսը, մինչ Մ.Նահանգներու մէջ՝ 15 տոկոսը):

Ասոր կողքին, Ճափոնի յաջորդական կառավարութիւնները այս շահերը ուղղեցին դէպի ճարտարարուեստի նոր բնագաւառներ: Ամերիկայի կառավարութիւնները, սակայն, հաստատ մնացին «շուկան ազատ ձգելու» պատմական սկզբունքին վրայ:

Այսօր, Ճափոնի այս առաւելութիւնները վնասակար դուրս եկած են: Արդարեւ, Ճափոնի խնայած մեծ գումարները մսխուեցան յաճախ անճիշդ ներդրումներով, օրինակ՝ մեծ գումարներ կապուեցան պահանջուածէն աւելի մեծ թիւով գրասենեակներու, գործարաններու եւ շէնքերու, որոնք պարապ կամ անպտուղ մնացին (Ճափոնի պետական վիճակագրութիւն մը կ'ըսէ, որ երկրին դրամատուներուն կատարած փոխատուութիւններէն 6.32 միլիառ տոլարը դժուարութիւն կը գտնէ վճարելու իր պարտքը):

Ասոր դիմաց սակայն, ամերիկացիք խնայուած եւ ներդրումի պատրաստ գումարին աւելի փոքր ըլլալուն համար ստիպուեցան միայն ըստ պահանջի եւ սահմանափակուած *«ոիսք»*ով ծախսել եւ շահեցան:

Միւս կողմէ, թէեւ կառավարութիւնը ուղղութիւն եւ ցուցմունք չտուաւ, ամերիկեան ընկերութիւնները ստիպուեցան ճնարել ձեւեր, դառնալու աւելի լաւ մըրցակից, այլապէս՝ ենթարկուած պիտի ըլլային սնանկանալու:

ԵՋԱԿԱՆՆԵՐՈՒ համար կարելի է հաստատել, որ Ճափոն կիսատ պիտի ձգէ աշխարհը տնտեսապէս տիրապետելու երթը, սակայն պիտի պահէ տնտեսական առաջնակարգ ուժերէն մէկը ըլլալու հանգամանքը:

Ամերիկացիք կրնան ապահով զգալ այս իմաստով (բայց պէտք չէ մոռնալ Եւրոպան):

Միւս կողմէ, սակայն, պէտք է յիշել, որ ընկերութիւններ եւ ճատուտութիւններ կրնան մրցակիցներ ըլլալ, բայց աշխարհի տնտեսական կեանքին մէջ պետութիւնները իրարմէ կախեալ եւ իրարու կապուած են: Օրինակի համար, Մայրագոյն Արեւելքի երկիրներու վերջին տնտեսական տագնապի վատթարացումին պատճառներէն մէկը այն էր, որ Ճափոն, իր տնտեսական լճացումին պատճառով, անկարող դարձած էր բաւարար ապրանք գնելու իր դրացիներէն, փրկելու համար անոնց գործարանները:

Մայրագոյն Արեւելքի տնտեսութեանց այս հիւանդութիւնը այնքան փոխանցիկ էր, որ ցնցեց Եւրոպայի եւ Նիւ Եորքի սակարանները:

Ուրեմն, տնտեսապէս «պարտուած» Ճափոնը կրնայ նոյնքան վնասակար ըլլալ Միացեալ Նահանգներուն, որքան տնտեսապէս «աշխարհակալ» Ճափոնը:

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Լոնտոնի սակարանին մէջ, դրամանիշներու փոխանակման սակը հետեւեալն էր երէկ կէսօրին.

Ամերիկեան տոլարի փոխանակման սակերը	
Քանատական տոլար	1.4330/35
Գերմանական մարք	1.8245/50
Հոլանտական ֆլորէն	2.0561/66
Զուիցերիական ֆրանք	1.4757/67
Պելճիական ֆրանք	37.63/64
Ֆրանսական ֆրանք	6.1077/97
Իտալական լիր	1792.5/3.0
Ճափոնական եէն	132.05/15
Շուէտական քուրոն	8.0487/65
Նորվեկիական քուրոն	7.5104/80
Դանիական քուրոն	6.9481/01
Մէկ սթերլին	1.6239/44
●Մէկ օնս ոսկի	281.40/281.90$

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏ

ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԾ ՆԱՒԵՐ

ԱՆՈՒՆ	ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑ	ԲԵՌ (ԹՈՆ)	ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Ֆեատըր Մէյտ	10	550 (այլազան)	Պուլթրոս
Ժիֆօ - 2	10	2500 (այլազան)	Ժապայիրի
Ժիհան	9	443 (երկաթ)	Ասիմար
Քամալ	6	բեռնաւորուելու	Պատըր
Նեւոյտ Քորսիքա	12	1250 (այլազան)	Նէշընալ
Նեվին - Ա	10	150 (բանջարեղէն)	Ապու Ռըժէյլի
Վէնիհիրն Թրէյտըր	11	4467 (երկաթ)	Ժաւրուտի
Սթանլը Սթայքով	14	1800 (այլազան)	Ժապայիրի

ՄԵԿՆԱԾ ՆԱՒԵՐ

Ռանա - Մ, Միլորտ, Անկրա Էքսփրէս, Միրնա - Մ, Հինաւու, Սի Ռաներ:

ՍՊԱՍՈՒՈՂ ՆԱՒԵՐ

ԱՆՈՒՆ	ՄԵԿՆԱԿԷՏ	ԲԵՌ (ԹՈՆ)	ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Մոնաքօ	Մեթսին	125 (արջառ)	Պլրժաուի
Ճիւլի Ամարանթօ	Աղեքսանդրիա	2790 (այլազան)	Քըրտահի
Էօրօփա Թուր	Ճիոթորօ	900 (այլազան)	Կոլֆ

3

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ ԵՒ ՄԵՐՁԱԿԱՅ ԳԻՒՂԵՐ

եւ ատոդ արձանագրութիւն (չափերն են 127x63x20սմ.). Այս է հանգիստ Գր(իգ) պորու Թ(իւն) ՁԺ(1301): Քաղաքատեղիի տարածքից են փոխադրուել նաեւ Ս. Խաչ եկեղեցու որմերում ապուցուած կամ չուրջը կանգնեցուած չուրջ մէկ տասնեակ այլ խաչքարեր (հնագոյնները՝ 9-10րդ դդ.): Քաղաքատեղիի հիւսիսային ծայրին պեղումների ընթացքին յայտնաբերուել է խաչաձեւ (գմբէթաւոր) յօրինուածքներով եկեղեցու մնացորդները: Պատերի պահպանուած առաւելագոյն բարձրութիւնը 1 մեթր է: Արտաքին չափերն են՝ 16.00x14.40 մ: Հարկ է նշել, որ նոյնաձեւ յօրինուածք ունեցող եկեղեցիները Յաւախքում ուղղակի հակիւպիւտ են (նմանօրինակ լուծում ունի էխմիածնի Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցին):

Քաղաքատեղին բոլոր կողմերից չրջապատուած է եղել պարիսպներով: Սրանց մեծագոյն մասը եւս այժմ հիմնաւեր դրութեան մէջ է: Նոր քաղաքը, որն ինչպէս նշուեց, կից է համանուն քաղաքատեղիին հարաւից կրպեղնում է 2 քմ. երկարութեամբ եւ 1 քմ. յայնութեամբ միջեւ պեսերի միջեւ ընկած հարթավայրը: Քաղաքի կենտրոնական մասում կանգուն է Ս. Խաչ եկեղեցին: Սրա արեւմտեան ճակատում ի ժամանակ եղել է չինարարական արձանագրութիւններ, բայց տարիներ առաջ այն ոչնչացուել է:

Բարեբախտաբար չինարարութեան պատմութեան առնչուող պատմական վկայութիւններ են պահպանուել արխիւային վաւերագրերում: Դրանց չնորհիւ պարզւում է, որ 1830ականներին արդէն կարնեցի պաղթական հայերը իրենց սուղ միջոցներով կառուցել էին Ս. Խաչ անուամբ մի եկեղեցի: Արդէն 1854 թ. այդ եկեղեցին քայքայուած էր այն աստիճան, որ ենթակայ էր փլուզման: Նոյն թուականին ախալքալաքարնակ Մահտեսի Կարապետ Եաղուպեանցը դիմել էր հոգեւոր իշխանութիւններին իր միջոցներով հնի տեղում նոր եկեղեցի կառուցելու թոյլտուութիւն ստանալու խնդրանքով: Եաղուպեանցը նախատեսել էր նոր եկեղեցի կառուցել: «Զորման քար ու կիր, գերկայնութիւն երեքտասան սաժէն, գլայնութիւն ընդ առաջնոյն ութն սաժէն եւ գրարձրութիւն երեք սաժէն, գչրջապատն հրնդետասան պատուհանս եւ այլն ընդ յարգին ու ընդ յարմարութիւն...»: Ստանալով հոգեւոր իշխանութիւնների համաձայնութիւնը՝ Կարապետ Եաղուպեանցը սկրսում է 1856 թ. աւարտում է նոր եկեղեցու կառուցման աշխատանքները: 1870 թ. եւ 1880ական թթ. Ս. Խաչ եկեղեցին մասնակիորէն նորոգուել է:

Այդօրինակ փոքրածաւալ աշխատանքներ կատարուել են նաեւ հետագայ տասնամեակներին: Ս. Խաչ եկեղեցին ընդարձակ դահլիճով (արտաքին չափերն են՝ 24.70 x 16.0 մ.) գմբէթաւոր տաճար է: Մածկերն ու գմբէթը ներքուստ պահում են երեք գոյգ սիւները: Անսովոր են աւագ խորանի երկու կողմերում գտնուող երկուական աւանդատները: Միակ՝ արեւմտեան ճակատից բացուած մուտքը աղբեւում ունի կրկնայարկ գանգակատուն: Կառուցուած է գլխաւորապէս անմշակ քարերով, կրշաղախով, փոքրով Մնխուած է թէ՛ ներսից եւ թէ՛ դրսից: Պատերի մէջ ապուցուած բազմաթիւ խաչքարերից մէկը ունի 1289 թ. արձանագրութիւն: 1870 թ. քաղաքում բացուել է օրիորդաց Ս. Սանդխտեան ծխական ուսումնարանը: Կից գրադարան հիմնուել է 1880ին: Նոյն թուին բազմաթիւ ծառատնկումներով հիմնուել է քաղաքի հասարակական պարտէզը:

Ինչ վերաբերում է քաղաքի արական Ս. Մեսրոպեան երկդասեայ դպրոցին, ապա այն ամենահներից մէկն էր ողջ Ռուսահայաստանում: Այդ դպրոցը հիմնուել է 1836 թ. կից Ս. Խաչ եկեղեցում:

Քաղաքի հարաւ-արեւելեան եզրին վեր է խոյանում ծովի մակերեւոյթից 1883 մեթր բարձրութիւն ունեցող Տաշտանկա լեռը: Սրա քաղաքահայեաց ստորոտին տարածուած է հայոց կերեզմանոցը՝ բազմաթիւ 19-20 դդ. վերաբերող չիրմաքարերով, տապանատներով:

Ախալքալաքի արեւելեան եզրով հոսող Քառասնակն գետի ձորում է «Ձկնաւորի» եկեղեցին, որը յայտնի ուխտավայր է ոչ միայն ախալքալաքցիների, այլեւ մերձաւոր գիւղացիների շրջանում: Եկեղեցին թաղածածկ (միանաւ) փոքրիկ չէնք է, որի միակ մուտքը բացուած նոյն կողմից եկեղեցուն կցուած սրահի (աւերուած է) մէջ: Կառուցուած է սրբատաշ քարերով, կրաշաղախով: Արձանագրութիւններ չունի (կամ չեն պահպանուել):

Ինչ վերաբերում է Ախալքալաքի բնակչութեան, ապա ընդհանուր պատկերացում կազմելու համար ձեռքի տակ պտնուող վիճակագրական հարուստ տուեալներից ստորեւ ներկայացնում ենք մի փոքր խումբ միայն:

1851 թիւ. Հայեր 2599 (97.2%), այլ ազգեր 76. ընդամէնը 2675:

1886 թ. Հայեր 4083 (94.9%), այլ ազգեր 220. ընդամէնը 4303:

1916 թ. Հայեր 615 (87.2%), այլ ազգեր 904. ընդամէնը 1519:

1979 թ. Հայեր 1027 (77.7%), այլ ազգեր 2946. ընդամէնը 3973:

ՄԱՀԱՃԱՊ

Տէր եւ տիկին Յարութ Տարագճեան եւ զաւակունք
Պր. Աւետիս Տարագճեան
Տիկին Արմինէ Գալանճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Նազարէթ Գոգաճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Կիւլպէնկ Կիւլպէնկ եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Մացակ Թոմմասեան եւ զաւակունք
Տիկին Հերմինէ Պաղտասարեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ հարազատին՝

ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԱՐԱԳՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ ՍԻՐԱՆԵԱՆ, 1928ին)

մահը, որ պատահեցաւ Ջորեքշաբթի, 31 Դեկտեմբեր 1997, Լոս Անճելըսի մէջ:

Թաղման արարողութիւնը կատարուելու է Երկուշաբթի, 5 Յունուար 1998ին, Լոս Անճելըսի մէջ:

●Ներկայս ընդունիլ իրրեւ մահագդ:

●Յուսակցութիւններդ կ'ընդունուին հանգուցեալին զաւկին Յարութ Տարագճեանի բնակարանը, Նարբոնը, «Վեստճեան» շ/կ, Ա. յարկ, Չորեքշաբթի 7, Հինգշաբթի 8 եւ Ուրբաթ 9 Յունուարին:

ԱՌԱՋԻՆ ԼԵՋՈՒՆ...

5

եւ հարթել պժուարութիւնները. Մինչդեռ կեանքը այնքան բարդ է. Եւ չեաոյ՝ ո՛վ ըսաւ, որ ամէն մարդ հոգի ունի: Ժամանակի ընթացքին մարդոց մէջ կը նօսրանայ այն կապը, որ կիրենք կը միացնէ իրենց անցեալին...

- Այդ կապը, սիրելիս, չատն չէ, որ փրթի, այլ մի՛ս է, մկան, երակ եւ ջիղ. Փրթելու պարագային կը բանայ վէրք մը, որ եթէ նոյնիսկ ամոքուի, կը ձգէ անջնջելի սպի մը: Այն հայը, որ երես դարձուցած է իր ազգին, գաղտնապէս կը տառապի. Ան կը գոյ անդամահատուածներու անբացատրելի ցաւը:

- Ես կը ճանչնամ հայեր, որոնք չատնոյ փոխած են իրենց անուներ եւ ազգութիւններ, բայց երկվայրկեան մը իսկ չեն տառապիր, չեն խղճահարիր եւ չատ հանգիստ քուն կը քնանան:

- Այդ պիսիները մէկդի կը նեամ...

Այսպէս կը գրուցէին Լոս Անճելըսի մայթերուն վրայ ձեմող երկու հայ երիտասարդներ, երկու հիւլէներ՝ կորսուած Նոր Բաբելոնի ծովածաւալ յոյսերուն մէջ, եւ միայն անհունութեան մէջ պլպլացող աստղերը կրնային անոնց ձայնը եւ կը հասկնային անոնց խօսած լեզուն...

Մեծ քաղաքներու պողոտաները կախարդանքներու ցուցասրահներ են...

Ու մենք, վայելելով հանդերձ Նոր Բաբելոնին բարիքները, մտքով կը բացակայինք յանկարծ, կը վերադառնայինք անցեալի մութ, ցաւատանջ, բայց սիրելի վայրկեաններուն, մեր հոգիները կենսաւորելու համար»:

Մայթերը կը նմանին գրամեքենաներու ժապաւէններուն, որոնց վրայ իւրաքանչիւր անցորդ կը գրէ իր կեանքին պատմութիւնը, իր անկատար երազները:

Լոս Անճելըսի մայթերուն վրայ քալող երկու հայ երիտասարդները կը խօսէին լեզու մը, որ կու գար Արարատի փէշերէն, լեզու մը, գոր կը խօսէր Առաջին գոյդը Եդեմի ծառերուն տակ...

ԱՐԱ ՔԷՔՃԵԱՆ
ՆՈՒԱԳԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՍՏ.

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԻԹՈՎ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԵՂՔ
ՕՐԿԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻԹԱՌՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Հասած են արդէն 1998ի
ROLAND E14 հանրաճանաչ օրկերը
- Իւրաքանչիւր օրկ գնողին յատուկ պայուսակ:
Կը գնենք ու կը ծախենք ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ օրկեր
Պուրճ Համուտ, Քաղաքապետարանի հրապարակ:
Հեռ. 01-261696 - 03-250518:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նահր Էլ Մոթի «Անի» ակումբի կազմակերպած վիճակահանութեան շահող թիւերն են՝ 559 A եւ B:

CYCLONE ՃԱՇԱՐԱՆ NIGHT CLUB

- *Ճոխ ճաշացուցակ:*
- *Առօրեայ ճաշ, բացի Երկուշաբթի օրերէն:*
- *Սպասարկութիւն կէսօրին եւ երեկոյեան:*
- *Ճոխ Bar եւ խանդավառ մթնոլորտ:*
- *Առաջնակարգ նուագախումբ:*

Կը ստանձնենք ամենատեսակ եւ միութենական խրախճանքները:

Տնօրէնութեամբ՝ ՏԻՐԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

KENJOTEL, CYCLONE ճաշարան, ժէլ- էլ-Տիպի օթոսթրատի դարձուածք, աջկիւնի վրայ, դէպի ներքին գիծ:
Հեռ. 03-266176 եւ 01-415830:

ՕԱԽՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ամառնոյ շրջանին մէջ՝ 250 քառ. մեթր տարածութեամբ:
Մանրամասնութեանց համար դիմել ներառեալ:
03-272274:

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ
(ՆՈՐԱԿԱՈՒՈՑՅ)

●Պէյթ Քէքջոյի շրջան, գեղատեսիլ դիրք, 3 ննջասենեակ, հիւրասրահ, ճաշասրահ եւ սեփական կառատուն: Հեռ. 496599:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՉԵԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:

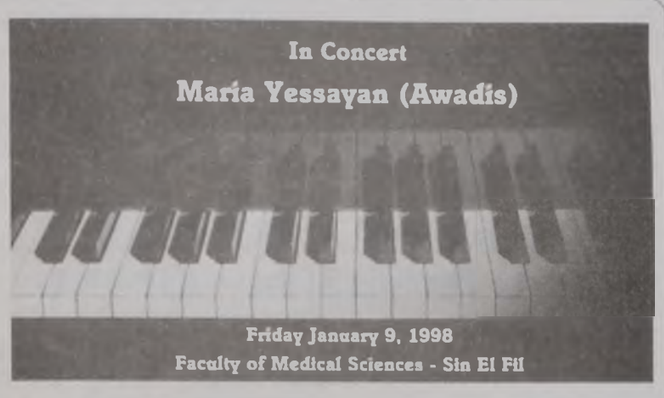
ՄԱՀԱԶԴՆԵՐԸ բացառութիւն են: Մահապդ կ'ընդունի մինչեւ ուշ գիշեր, այնքան ատեն որ կայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄՈՒՏՔԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՁԵՐԲԱՋԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵՑԷՔ՝

ԱՖՀԻԼի մօր

●ՆՈՒԱՃԱԳՈՅՆ սակերով
●ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ խնամք
●Վճարման դիւրութիւններ

Հասցէ.- Ագգային Խորհուրդի շէնք, ԱՖԷՏի կից, Հեռ. 263324

ՀՐԱՒԷՐ

Optique
La Vista
ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇՆԵՐՈՎ
ԱՐԵՒԻ ԱԿՆՈՑՆԵՐ

- VERSACE
- VERSUS
- GENNY
- BYBLOS
- ANNE KLEIN II
- MOSCHINO
- PERSOL
- CASTELLANI
- YAMAMOTO
- BOXER

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՆԵՐ
(Յանձնում 1 ժամէն)
ՀՐԱՅՐ ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Պուրճ Համուտի Քաղաքապետարանի հրապարակ, հեռ. 03-302752 եւ 01-262071

ԱՄԷՆ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍՕՐՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ GOLDEN BEACHԻ ՄԷՋ

ԲՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽԱՆԳԱՎԱՌ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԱԿԱՆ
ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՃԱՇՈ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Մասնակցութեամբ՝ ԽԱՉԻԿ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆԻ եւ իր նուագախումբին

23 տեսակ աղանդեր, ճաշ, խմիչք՝ *ուիսքի* եւ օղի

- *Շաբաթ երեկոյեան՝ սակ 20$*
- *Կիրակի կէսօրին՝ սակ 15 $*
- *Փոքրերուն կէս գին:*

- *ՅԱՆՁՈՒ.- Ունկնդրեցէք ճաշարանիս ճոխ յայտագիրը մէկ խմիչքով՝ 10 տոլար, ճաշ՝ ըստ ապրսպրանքի, իսկ Ուրբաթ գիշերները «տիսքօ նայթ», մէկ խմիչք՝ 5 տոլար:*

Մանրամասնութեանց համար դիմել Սթիւտիօ Խաչիկ Մալխասեան, Սանթըր Գերմանիկ, հեռ. 266118 եւ 03-261061, իսկ երեկոյեան՝ ճաշարան Կոլտըն Պիչ, հեռ. 402559 , 407371 / 2,3,4,5:

ARA TRAVEL

- ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՏՈՄՍԵՐ
- ԳՈՅՔԵՐՈՒ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
- ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ ԱՐԱԳ ԱՌԱՔՈՒՄ

IATA
ARA TRAVEL, ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ, ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ՇԷՆՔ,
ՀԵՌ. 584340 - 583916 ԵՒ 266594
FAX. 584340

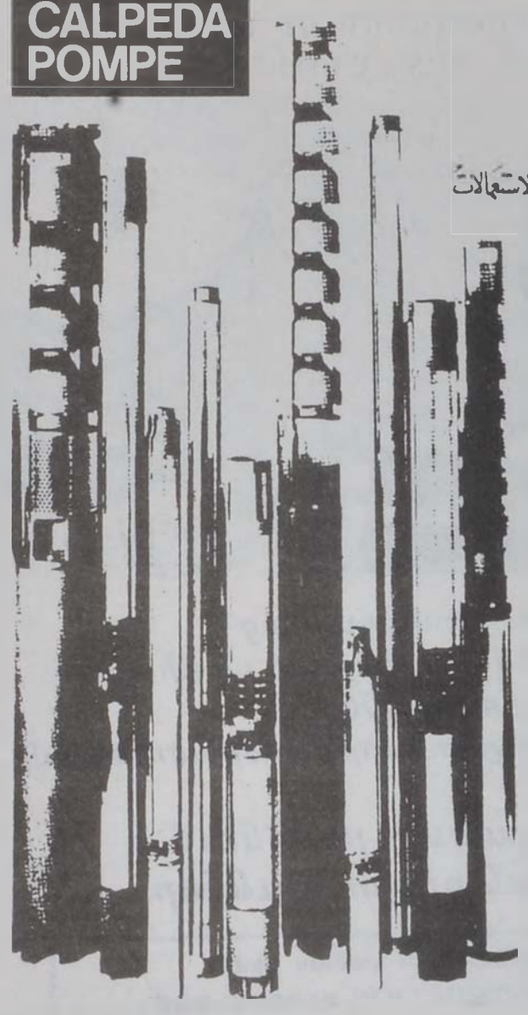
ՁԱՆՈՒՑՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Ազդակ»իմ է ազգային կամ առեւտրական ծանուցումներ հրատարակել փափաքողին կը խնդրուի ծանուցումին բնագիրը ընթերցելի գիրով (հաստատութեանց պարագային՝ ներքնատառաքաշ պաշտօնական թուղթի վրայ, եւ հաստատուած) ներկայացնել «Ազդակ»ի ծանուցումներու գրասենեակը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԺՈՐԺ ԱՒԵՏԻՍ ԱՇՃԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 11 Յունուար 1998, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

CALPEDA POMPE

طلمبات غاطسة وسنترفيش
من كافة القياسات والأحجام، ولكافة الاستعمالات
للمياه العادية أو المبتزلة

تشكيلة حديثة
من الطلمبات
لضخ المواد الكيماوية
والأسيد

Submersible and centrifugal pumps of all sizes and types and for a variety of applications: for both clean and dirty water.

RECENTLY ARRIVED MODERN CHEMICAL PRODUCTS HANDLING PUMPS

Publico

GAS G. Ayanian & Sons
Dora, Tel: 255222/3/4/5/6 Cellular: (03) 627728/9
Gemayzeh, Tel: 447000 - 445429, Fax: (01) 265187 - 582357

ԱՍՏՂԵՐԸ

ԻՐԵՆ Գրամեն

ԽՈՒՅ (21 Մարտէն 20 Ապրիլ)

Եղէ հանդարտաւար ձեր շրջապատին նկատմամբ, որովհետեւ այս օրերուն անոնք կրնան վրդովուած եւ գրգռուած ըլլալ ձեր վերաբերումին մէջ:

ՑՈՒԼ (21 Ապրիլէն 21 Մայիս)

Փորձ կարգի մը մէջ մեծ խնդիրներ մի ունենէք, այսինքն՝ պզտիկ երեւոյթ մը խոշորացուցչով մի դիտէք, այլ ընդհակառակը, ջանացէք բլլալ սիրալիր եւ ծառայասէր՝ լուծելով կարգերը շրջապատ մարդոց:

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ (22 Մայիսէն 21 Յունիս)

Անկարելի կամ անյուծելի նկատուած կարգերուն մէջէն դուրս պիտի գտնէք ճարպիկ կերպով՝ ի գործ դնելով պիտանագիտական ձեր կարողութիւնները: Այսպիսով յաջողութիւն պիտի ունենաք:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ (22 Յունիսէն 23 Յուլիս)

Սկսած էք ձեր շահերը պաշտպանել՝ շահեր՝ երկար ժամանակի համար: Պիտի ունենաք առիթը գնահատելու եւ ուժի ուշ՝ շնորհաւորութիւններ առաձալու:

ԱՌԻՒԾ (24 Յուլիսէն 23 Օգոստոս)

Ձեր յանկարծութիւնը եւ նախաձեռնութիւնները արդիւնաւէտ պիտի բլլան. շարունակեցէք նոյն ձեւով: Օրը նպաստաւոր է ամէն մարդի մէջ:

ԿՈՅՍ (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր)

Յոռետես էք. ինչ կը վերաբերի ձեր աշխատանքին: Եղէք հանգիստ եւ ուժական, որովհետեւ ժամանակն է յառաջանալու: Յանդուգն եղէք:

ԿՇԻՌ (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր)

Կը զգացուիէ ձեր նախաձեռնութիւն մը, որ ուժի ազդու կը բուի ձեզի, որպէսզի կարենաք իրագործել երկար ատենէ ի վեր փայփայուած նպատակ մը:

ԿԱՐԻՃ (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր)

Ձեր վերաբերումը ինչ մը հակասական կը բուի որիշներու, որովհետեւ չեն գիտեր ինչ ձեւով վարուիլ ձեզի հետ: Եղէք աւելի անկեղծ ու յայտնաբոյտ:

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր)

Ոչինչ կարգերու համար մի մտահոգուիր, ու առէք կեանքը այնպէս ինչպէս որ է: Ժպտեցէք կեանքին, որպէսզի ան ալ ձեզի ժպտի:

ԱՅԾԵԼՋԻՒՐ (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար)

Ձէ՛ ուզեր, որ մէկը միջամտէ ըլլայ ձեր գործերուն: Մոռցած էք ձեր մտածումներուն մէջ: Մի մտահոգուիր անհիմնաւոր կարգերու մասին:

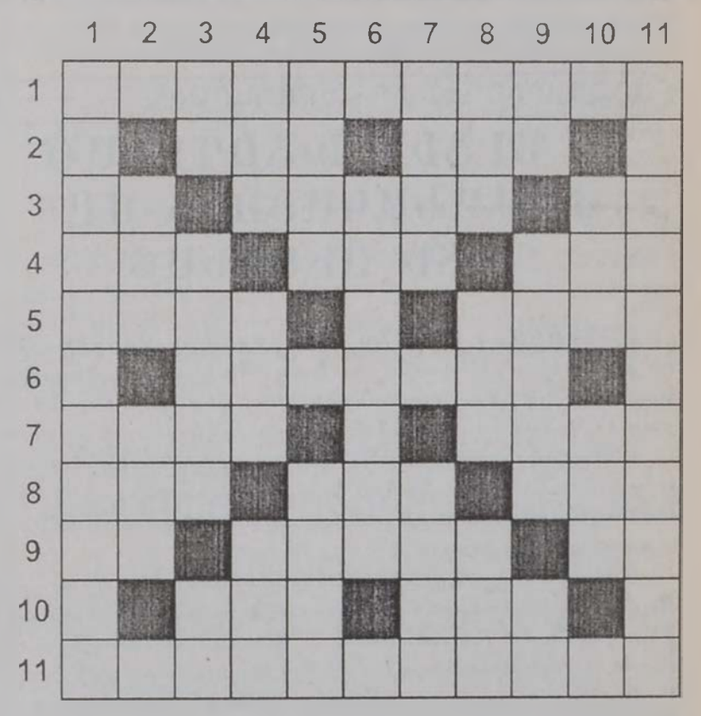
ՄՈՎԱՆՈՑՇ (21 Յունուարէն 19 Փետրուար)

Ձեր յաւ արամադրութիւնը եւ ձեր յաւատեւութիւնը պիտի մղեն ձեզ անցնելու առաջ՝ բոլորը ձգելով եանի: Օրը բարի է ու շահաւէտ:

ՁՈՒԿ (20 Փետրուարէն 20 Մարտ)

Պիտի յաղթահարէք բոլոր արգելքները, հասնելու համար ձեր նպատակին: Իսկապէս պիտի ժպտի ձեզի, որովհետեւ գործի անցած էք:

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 3871
Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Հակառակորդ:
2. Շապամած - Կշիռքի չարժուն լեզուակ:
3. Այրուբենէն - Մկունդ - Ձայնանիշ:
4. Նուագարան մը - Բանի ու ձրի աշխատանք - Հիւսելի տերեւներով բոյս:
5. Դէպքի մը պատահման վայր (հակ.) - Սուրիական քաղաք:
6. Թատերական պատկեր:
7. Ական - Շրջ. պկմք:
8. Լ.Օ խաչի մասնաճիւղերէն - Լուսնի րակ - Գուր:
9. Կրկնուած բաղաձայններ - Տեսողութեան կրնպաստ - Տաւի մը տեղափոխուած դրացիները:
10. Մնողապուրկ (հակ.) - Թուչուններու դաղար (հակ.):
11. Ականջի ներքնախորշ:

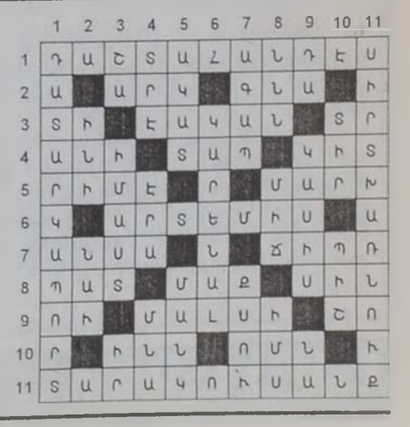
ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Արտագրել:
2. Մշակուած հող - Յարմար:
3. Ձայնակից կիրեր - Ձայրանայ, մոլեգնի - Կրկնուած բաղաձայններ:
4. Հեթանոսական կրօնք - Աւազնորդի վիճակ - Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախկին պաշտօնաթերթերէրէն:
5. Թել մանելու գործիք - փայտփոր թուչուն:
6. Բագին, ատրուչան:
7. Տարուան եղանակներէն - Լիրանանահայ պարախումբ:
8. Միաւոր թիւ - Տուրք - Մորթային րիծ:
9. Ագռականակերտ մասնիկ - Կտաւցու թելեր տուող բոյս - Կրկնուած տառեր:
10. Հ.Յ.Դ. Լիրանանի կազմակերպութիւններէն - Որոշ:
11. Սուրերով կռիւ:

ԹԻՒ 3870

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ԻՐԱՆԻ ՀԵՏ 2 ՄԻԼԻԱՌ ՏՈԼԱՐԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑՈՎ

ՖՐԱՆՍԵԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- Միացեալ Նահանգներ եւ Ֆրանսա Զորեքշարթի օր նոր բանակցութիւններու սկրսան Ֆրանսայի դէմ պատժամիջոցներ հաստատելու ամերիկեան սպառնալիքներուն հարցով՝ Իրանի հետ բնական կազի վերաբերող 2 միլիառ տոլար արժողութեամբ պայմանագրութեան մը կնքումին պատճառով:

Ամերիկեան արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը՝ Ձկյմս Ռուպին յայտնեց, որ քաղաքական հարցերու արտաքին գործոց փոխ նախարար Թոմաս Փիքերինկ Ֆրանսայի մէջ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու հետ պիտի քննարկէ Իրաքի եւ Իրանի վերաբերեալ հարցեր:

Իրանի հետ պայմանագրութիւնը կնքած էին Ֆրանսական «Թոթալ», ռուսական «Կազփրոմ» եւ մալեզիական ընկերութիւն մը: Ուաշինկթըն կ'ուզէ մեկուսացնել Իրանը՝ գայն ամբաստանելով «ահաբեկչութիւն» հովանաւորելու յանցանքով: Ուաշինկթըն որոշած է պատժամիջոցներ հաստատել Իրանի հետ գործառնութիւններու ձեռնարկող օտար ընկերութիւններու դէմ:

Սակայն նախագահ Պիլ Քլինթընի կառավարութիւնը անել կացութեան մատնուած է իրանեան կազի պայմանագրութեան գծով պատժամիջոցներ գործադրելու հարցով:

Այդ հարցը յատկապէս ծանր կը կշռէ յարաբերութիւնները բարելաւելու Ֆրանսեամերիկեան ճիգերուն վրայ: Անիկա կրնայ նաեւ կարեւոր հետեւանքներ ունենալ այլ դաշնակիցներու եւ Եւրոպայի հետ ամերիկեան յարաբերութեանց վրայ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՔԻՒՐՏ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ ՀԱՅԱԴՈՒԼԻՆ ՎԵՐՋ ՏԱԼՈՒ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՆԵԼԻ ԱՌՋԵԻ

ԱՆԿԱՐԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ) - Թրքական բանտերու մէջ հարիւրաւոր քիւրտ ըմբոստներու կողմէ 7 չարթուան հացադուլի մը վերջ տալու նպատակով բանակցութիւնները անել կացութեան մատնուեցան՝ աւելի եւս բարձրացնելով մտահոգութիւնները՝ ծանրօրէն հիւանդ քիւրտ 13 բանտարկեալներու ճակատագիրին մասին:

Քրտական ժողովուրդին ժողովրդավարութեան կուսակցութեան մէկ պատասխանատուն ըսաւ, որ մարդկային իրաւանց պաշտպաններ արդարադատութեան նախարար Օլթան Սիւնկիւրլիւքն պիտի պահանջեն, որ անձնապէս միջամտէ, որպէսզի վերջ տրուի արեւելեան Էրզրում քաղաքի 2 բանտերու մէջ չուրջ 370 բանտարկեալներու հացադուլին:

Հացադուլին նպատակն է Թուրքիոյ հարաւ-արեւելեան գօտիին մէջ քիւրտ ըմբոստներու պայքարին վրայ դարձնել լուսարձակները: Բանտարկեալներուն մեծամասնութիւնը կապեր ունին Քիւրտիստանի Աշխատաւորական Կուսակցութեան հետ:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԷՆ ԻՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻՆ

Պ. ԵԼՑԻՆ ԽՃՈՊՈՒԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՄԸ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- Կրեմլին Զորեքշարթի օր յայտնեց, որ Ռուսիոյ նախագահը խճողուած ժամանակացոյցով իր աշխատանքին պիտի վերսկսի, երբ Յունուար 19ին ամբունային իր արձակուրդէն վերադառնայ:

«Ինթըրֆաքս» լրատու գործակալութիւնը հաղորդեց, որ նախագահ Պորիս Ելցին իր արձակուրդին ժամանակամիջոցին այցելուներ պիտի չընդունի, ինչ որ արտասովոր երեւոյթ է:

Միւս կողմէ, Ելցինի մամլոյ գրասենեակը ըսաւ, որ Յունուարի կէսերուն Հնդկաստան նախատեսուած այցելութիւնը մը յետաձգուած է: Անիկա հաւաստեց սակայն, որ Ելցինի առողջութիւնը լաւ վիճակի մէջ է:

Նախագահը Երեքշարթի կիզեր Մոսկուայի առիթով նախապէս նկարահանուած պատկերասփռուած խօսք մը արտասանած էր: Ան յայտնած էր, որ Ռուսիա աշխարհիկ կարգեր ունեցող պետութիւն մնն է, սակայն անիկա կը յարգէ հաւատացեալները:

1972էն Ի ՎԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԴԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ

ՆԱՍԱ ԱՆՋՐՊԵՏԱՆԱՒ ՄԸ ՂՐԿԵՁ ԴԷՊԻ ԼՈՒՍԻՆ

ՔԷՓ ՔԱՆԱԻԵՐԸԼ, 7 (ՌՈՅԹԵՐ).- 1972էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, ՆԱՍԱ Երեքշաբթի օր անջրպետանաւ մը ղրկեց դէպի Լուսին:

Լունըր Փրոսփեքթըր մէկ տարուան իր առաքելութեան ընթացքին Լուսինը պիտի հետախուզէ անոր հանքային մարմինները ուսումնասիրելու եւ առատ ջուր փնտռելու համար:

Կարգ մը հետազօտողներ ունին այն տեսակէտը, թէ առտոյգ պարունակող գիսաստղերէ առատ ջուր կրնայ կուտակուած ըլլալ յաւիտենապէս արեւ չտեսնող բեւեռին խոռոչներուն մէջ:

Սակայն բազմաթիւ գիտնականներ այս հարցով թերահաւատ կը մնան:

ԵՌԱՊԱՏԻԿ ԹԱԽՏԱԻՈՐԸ

ՄԱՏՐԻՏ, 7 (ՌՈՅԹԵՐԸ).- Սպանացի կին մը երրորդ անգամ ըլլալով նոյն վիճակահանութիւնը շահած է՝ փաստելով, որ ինք եռապատիկ բախտաւոր է:

Խոսեֆինա Քոտինա 1997էն ի վեր 777 հազար տոլար շահած է «Էլ Նինիօ» վիճակահանութենէն: 48 տարեկան Քոտինա Լէյտա նահանգին մէկ գիւղին գիւղապետն է: Նախապէս ան վառելանիւթի կայանի մը մէջ կ'աշխատէր: Երկրորդ բախտաւորութենէն ետք ան գիւղին գիշերային մէկ զբօսավայրը գնեց:

ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ ԽՈՅՍ ՏՈՒՈՂ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Թուրքիա ապատարձակած է տասնեակներով իրաքցի քիւրտեր, որոնք կը փորձէին ապօրինի կերպով Յունաստան թափանցել, հակառակ Անգարայի կառավարութեան թրքական սահմանները ապօրինի գաղթականներուն դէմ փակելու խոստումին:

Սահմանային էմիրնէ նահանգին կառավարիչին գրասենեակը երէկ յայտնեց, որ մեծամասնութեամբ հիւսիսային Իրաքէն 140 իրաքցիներ երկուշաբթի օր 3 տարբեր դէպքերու ընթացքին ձերբակալուած են:

Իրաքցիները, ինչպէս նաեւ մարոքցիներ, եգիպտացիներ, իրանցիներ, փաքիստանցիներ եւ հնդիկներ օրինական իշխանութիւններուն կողմէ ապատարձակուած են:

Անգարա Եւրոպական Միութեան կողմէ ճնշումի տակ է՝ գաղթականներու հոսքը կասեցնելու համար: Անոնց մեծամասնութիւնը Թուրքիայէն եւ Իրաքէն քիւրտեր են, որոնք խախտուտ նաւակներով Իտալիոյ ծովափը կը հասնին: Ուրիշներ կը փորձեն Յունաստան անցնիլ:

Երեքշաբթի օր թրքական ոստիկանութիւնը խոստացած էր իր սահմաններուն վրայ հսկողութիւնը ամրապնդել՝ գաղթականներու հոսքը կասեցնելու համար:

Անգարա կ'ըսէ, թէ իր քաղաքացիներուն հեռացման պատճառը տնտեսութեան վատ վիճակն է եւ ոչ հարաւ-արեւելեան Թուրքիոյ մէջ քիւրտերու դէմ հալածանքները:

Գաղթականներու հարցը մղած է Եւրոպական Միութիւնը՝ Թուրքիոյ վրայ ճնշումներուն թափ տալու, որպէսզի Քիւրտիստանի Աշխատաւորական Կուսակցութեան հետ 13 տարուան պայքարին յուծում մը գտնէ:

Եւրոպա ունի այն մտավախութիւնը, թէ քիւրտ գաղթականներ՝ Իտալիա մտնելէ ետք, կրնան Եւ. Միութեան Շենկէնի խմբակին 9 երկիրներուն մէջ ազատօրէն շրջապատիլ: Այդ 9 երկիրներուն միջեւ Շենկէնի համաձայնագիրը կը վերաբերի առանց անցագիրի ճամբորդութեան:

Երեքշարթի օր մարդկային իրաւանց Թուրք հանրածանօթ պաշտպան Աքին Պիրտալ Թրքական իշխանութիւնները քննադատած էր՝ ըսելով, որ անոնք կը պատճառեն քրտական գաղթականութեան տագնապը հարաւ-արեւելեան շրջաններուն մէջ քիւրտ գինեալներու դէմ իրենց կիրարկած քաղաքականութեամբ:

ԱԼՃԵՐԻՈՅ ՋԱՐԴԵՐՈՒՆ ԳԾՈՎ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ՝ ՄՏԱՀՈԳ

ՓԱՐԻԶ, 7 (ՌՈՅԹԵՐԸ).- Անցեալ չարթուընէ իվեր Ալճերիոյ մէջ վերստին թափ ստացած հաւաքական սպանդները ցնցած են միջազգային ընտանիքը, որ սակայն ցարդ որեւէ լուծում չունի վերջ տալու համար ջարդերուն:

Ալճերիոյ մէջ անցեալին իշխող Ֆրանսա մտահոգ է եւ հարց կու տայ, թէ ինչ կարելի էր ընել, երբ ափրիկեան երկրին իշխանութիւնները կը մերժեն միջազգային որեւէ միջամտութիւն:

Իսլամական Ռամատան ամսուան առաջին վեց օրերուն ընթացքին աւելի քան հարիւր պիւղայիներ մորթուած են Ալճերիոյ արեւմտեան շրջաններուն մէջ, որոնք ըստ իշխանութիւններուն, ապահովութեան ուժերուն հակակշիռն հանդիսացող ահաբեկիչներ են: Թէ որոնք են ջարդերը կազմակերպողները, յստակ չէ, հակառակ անոր որ կառավարութիւնը կը պնդէ, որ անոնք իսլամական գինեալներ են: Ֆրանսական կարգ մը օրաթերթեր կ'ըսեն, որ Ալժէրի կառավարութիւնը կրնայ մեղսակից ըլլալ այս յարձակումներուն:

Միացեալ Նահանգները կ'առաջարկեն միջազգային քննութիւն մը բանալ, իսկ ՄԱԿի մարդկային իրաւանց գործակալութեան մէկ պաշտօնատարը կ'ուսումնասիրէ ՄԱԿի պատիւրակութիւն մը առաքելու Ալժէ՝ ստուգելու համար իրականութիւնը: Եւրոպական Միութիւնը, իր կարգին, քանի մը օր առաջ առաջարկած էր եռեակ պատուիրակութիւն մը ուղարկել Ալճերիա:

Ն ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽՈՍՏԱՑԱՒ ՃԻԳԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ

ԱՆԿԱՐԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐԸ).- Թուրքիոյ կառավարական ընկերակցութիւնը Երեքշարթի օր խոստացաւ չարունակել Թուրքիոյ Եւրոպական Միութեան լիիրաւ անդամակցութիւն ապահովելու ճիգերը:

Արտաքին գործոց նախարար Իսմայիլ Ճէմ խորհրդարանին մէջ խօսք առնելով՝ յայտնեց, որ տիալոգը պիտի չարունակուի, սակայն՝ Անգարայի պայմաններով:

Դեկտեմբերին Եւ. Միութիւնը նախկին համայնավար 10 երկիրներու եւ Կիպրոսի հրաւէր ուղղած էր՝ անդամակցութեան բանակցութիւններուն սկսելու համար. սակայն Թուրքիոյ պիմումնագիրին ընթացք չէր տրուած:

Վարչապետ Մեսուտ Եըլմազ որոշումը անարդար նկատած էր եւ յայտարարած թէ Թուրքիա Եւ. Միութեան հետ քաղաքական տիալոգը պիտի խզէ:

ԻՐԱՔ ՍԿՍԱԻ ՔԱՐԻՒՂ ԱՐՏԱԴՐԵԼ

ՊԱՂՏԱՏ, 7 (ՌՈՅԹԵՐԸ) - Իրաք Զորեքշարթի օր վեցսաւ քարիւղ արտադրել եւ յառաջիկայ չարթուան սկիզբը արտածումները պիտի վերսկսին, յայտարարեց քարիւղի նախարար Ամիր Մոհամմէտ Ռաշիտ:

Ռաշիտ ըսաւ, որ քարիւղը արդէն իսկ կ'ուղղուի դէպի թրքական ձկյհան նաւահանգիստն ու Մոցի վրայ կտնուող Մինա Պաքր կեդրոնը:

Մակի Ապահովութեան Խորհուրդը Հինգշարթի օր (այսօր) պիտի վաւերացնէ իրաքեան քարիւղին սակերը: Ապա Իրաք պայմանագրութիւններ պիտի ստորագրէ քարիւղ գնող ընկերութիւններուն հետ:

Մակի մօտ ստորագրուած «քարիւղի փոխարէն սնունդ» համաձայնագիրը արտօնութիւն կու տայ Իրաքի վեց ամսուան մէջ երկու միլիառ տոլարի քարիւղ արտածելու:

ՌՈՒՍԵԻԶԵՋԷՆ ԲԱՆԱՒՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 7 (ՌՈՅԹԵՐԸ) - Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարար Անաթոլի Քուլիքով կառավարութեան մէջ իր գործակիցներուն եւ չեչէն պաշտօնատարներու հետ խօսքի պատերազմի մը դուռ բացաւ Երեքշարթի օր՝ յայտարարելով, որ Ռուսիա անջատողական չրջանին մէջ «ահաբեկիչներու կեդրոններու դէմ կանխարգիլող ընոյթի հարուածներու» պէտք է դիմէ:

Քուլիքով կը խօսէր Դեկտեմբեր 22ին պատահած դէպքի մը յօրսին տակ: Տաղստանի մէջ տեղի ունեցած դէպքին, կիներէ յարձակում գործած հին ռուսական հրասայլային միաւորի եւ ոստիկանատան մը վրայ եւ սպաննած՝ ոստիկան մը: Զորս այլ ոստիկաններ վիրաւորուած էին:

Չեչենիոյ փոխ վարչապետ Մովլատի Ուտուկով հակադարձեց՝ ըսելով, որ նման արտայայտութիւններ կրնան բախումներու վերսկսումը պատճառել:

ՔԼԻՆԹԸՆ ԻՐԱԻԱՐԱՐ՝ ՇՈՒՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒԻ ԿՌԻԻԻՆ...

Նախագահ Պիլ Քլինթընը էյաջողեցաւ իր շան եւ կատուին՝ Պատիին եւ Սոքսին միջեւ ծագած կռիւին վերջ տալ:

Պատի, սրճագոյն լապրատորը, որ Քլինթընի հետ կը վերադառնար տարեդարձի հաւաքոյթէ մը, չկրցաւ ինքզինք զսպել եւ սկսաւ կատաղօրէն հաջել Սոքսին վրայ, որ նախ փոխադարձեց՝ մլաւելով:

Երբ Պիլ Քլինթընը չկրցաւ հանդարտեցնել Պատին, Սոքս ողնայարը կլորցուց եւ պատրաստուեցաւ յարձակիլ նախագահական շան վրայ: Ի վերջոյ կարելի եղաւ կռիւին առաջքը առնել՝ Պատին հեռացնելով:

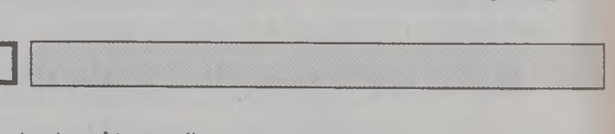
Ոմանք կը խորհին, թէ նախագահին շունը եւ կատուն ժամանակի կը կարօտին բարեկամանալու համար:

Անասուններուն յարաբերութեան մասին հարցապնդուելով՝ Քլինթընը ըսաւ. «Անիկա յառաջխաղացքի մէջ է»:

(ՌՈՅԹԵՐԸ)

ԹՈՒՐՔԵԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ...

Թեան բաներ ձկյմս Ռուպին, որ ըսաւ նաեւ, թէ Ուաշինկթըն երկար ատենէ իվեր կը քաջալերէ Իսրայէլի եւ Թուրքիոյ միջեւ կապերու ամրապնդումը: Ան դիտել տուաւ, որ վերոյիշեալ երկու երկիրները Ուաշինկթընի կլխաւոր բարեկամներն ու դաշնակիցներն են չրջանին մէջ, հետեւաբար երկուքին հետ գործակցութիւնը բնական է եւ բաղձալի:

Խօսելով ռազմափորձերը դատապարտողներուն մասին՝ Ռուպին ըսաւ, որ Ուաշինկթըն կը քաջալերէ իր երկու դաշնակիցներուն միջեւ գործակցութիւնը, որ միշտ այլ այլ կամ այն երկրին կողմէ պիտի քննադատուի:

Եւս որեալ ռազմափորձերը, որոնք յաջողութեամբ աւարտեցան երէկ կ'ընդգրկէին գանազան աշխատանքներ, որոնց կարեւորագոյնը սակայն քաղաքացիները փոխադրող արկածախնդիր նաւերու փրկարար գործողութիւնն էր: Երկուսան փորձին մասնակցեցան հինգ մարտանաւեր եւ քանի մը ուղղաթիռներ: Իսրայէլեան եաիթեր ստանձնեցին դժուարութեան մատնուած նաւերուն դերը, մինչ անոնց օգնութեան փութացին մարտանաւերը: Փորձերուն մասնակցող երեք կողմերն ալ հաստատեցին, որ «Տիվալընի Մըրմէյտ» յաջողութեամբ պսակուած է: Անոնք դիտել տուին նաեւ, որ յառաջիկայի նոյն բնոյթը ունեցող գործողութիւններ պիտի կրկնուին:

ԱՈՒՐԻԼ ԴԱՍՏԱՊԱՐՏԵՑ

Սուրիա երէկ խիստ ոճով քննադատեց Միջերկրականի մէջ տեղի ունեցող եռակողմանի ռազմափորձերը, որոնք ըստ Դամասկոսի, կը միտին կինք սարսափեցնել եւ պաշարման տակ առնել:

Փոխ նախագահ Ապտել Հալիմ Խաddամ ըսաւ, որ թուրքեւիսրայէլեան գործակցութիւնն ու ռազմափորձերը կը վտանգեն ոչ միայն չրջանի երկիրները, այլ նաեւ՝ համաշխարհային խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը: Խաddամ ըսաւ, որ այս ձեւի դաշնակցութիւնները ոչ ոքի համար օգտակար պիտի ըլլան:

Սուրիա, Իրաք եւ Իրան ռազմափորձերը դատապարտող կլխաւոր երկիրներն են: Անոնք դժգոհ են յատկապէս Յորդանանէն, որ իրրեւ դէմ մասնակցեցաւ ռազմափորձերուն: Մեկնաբաններ կ'ըսեն, որ ընդդիմադիր երկիրները մտահոգ են Յորդանան - Իսրայէլ - Թուրքիա դաշնակցութենէ մը:

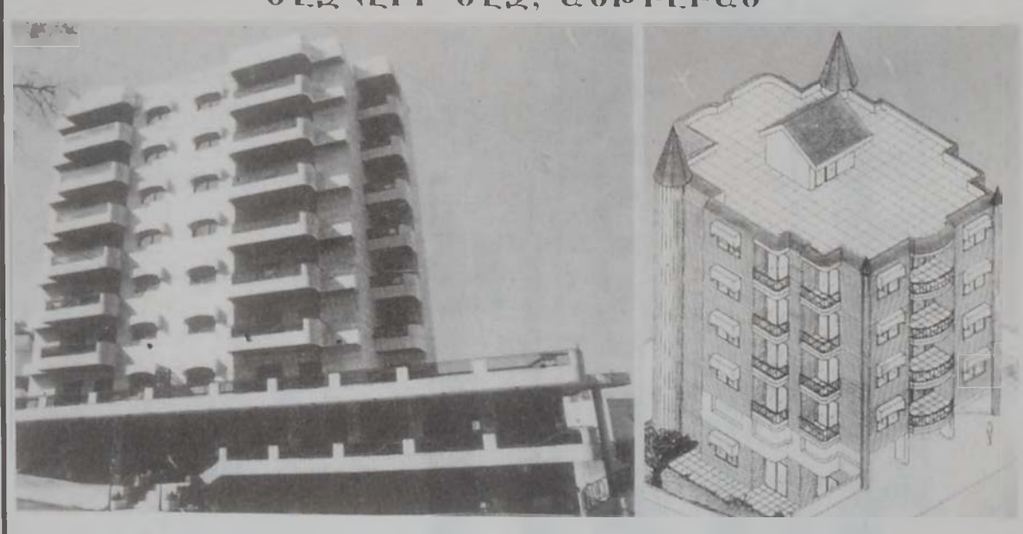
Միւս կողմէ, ռազմափորձերուն իրրեւ դէմ մասնակցած Յորդանանի պաշտօնատարը կարեւորութիւն չտուաւ քննադատութեանց յայտարարելով, որ Ամման ազատ է որեւէ որոշում տալու եւ ոեւէ մէկուն խրատներուն եւ խորհուրդներուն չհետեւելու:

(ՌՈՅԹԵՐԸ, Ք. Տ. Ն.)

HIGH CONSTRUCTION

LA BELLE RESIDENCE I & II

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆՆԵՐ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ
ՄԲՋՀԷՐԻ ՄԷՋ, ԱՆԹԻԼԻԱՍ

- Գեղատեսիլ եւ ծովահայեաց յարկաբաժիններ, օժտուած արդիական բոլոր յարմարութիւններով
- 124, 140 եւ 180 քառ. մեթր տարածութեամբ

- Անմիջական յանձնում
- Վճարման դիւրութիւններ

Մանրամասնութեան համար դիմել
HIGH CONSTRUCTION ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԳԷՈՐԳ ԵՒ ԺԱՆ ԷՏՈՅԵԱՆՆԵՐ

La Belle Residence, Mezher, Antelias
Հեռ. 03-714030, 03-813040, 01-520905, 01-412904

Speedway
BLANCO CENTER
ՀԵՌ. 585545-268962
ՕՐՈՒԱՆ ՇԱԲԱԹ
- ՄԼՈՒԽԻԼ